Evanghelia după Marcos

[Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον]

Traducere și comentarii de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Teologie pentru azi
București
2015

Am tradus cartea din limba greacă veche, *cf.* ediției: *Novum Testamentum Graece*, ediția a 28-a, editată de Barbara Aland și alții, Ed. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012. Existentă aici: http://www.nestle-aland.com/en/read-na28-online/.

Sfânta Frescă de pe coperta primă este din Capela Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Vasile cel Mare”, din Iași și am preluat-o de aici[1].

---

[1] A se vedea: http://www.doxologia.ro/sites/default/files/imagecache/imagine_600_width/imagine/2014/03/dsc_1805.jpg.

Capitolul 1

1. Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, [Fiul lui Dumnezeu[2]].

2. Precum s-a scris în Isaias[3] Profetul [ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ Προφήτῃ]|[în Profeți (ἐν τοῖς Προφήταις[4])]|[5]: „Iată, Eu trimit pe îngerul Meu înaintea feței Tale, [pe cel] care va pregăti calea Ta!”.

3. „Glasul celui-care-strigă în pustie: Pregătiți calea Domnului, faceți drepte cărările Lui!”[6].

4. Ioannis Botezătorul [Ἰωάννης [ὁ] βαπτίζων[7]] era în pustie |[Ioannis era botezând în pustie (ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ[8])]| și propovăduind

---

[2] În ediția NA28 pe care o traduc, fragmentul *Fiul lui Dumnezeu* e pus între paratenze, ca și în BNT [ediția a 27-a a NA], GNT, NAB, dar el apare în VUL [Filii Dei], MGK, GOC, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, KJV [the Son of God], L 45 [dem Sohn GOttes], MAC, NJB, BUL [Божий Син], RST [Сына Божи], SEV [Hijo de Dios].

[3] E, de fapt, Sfântul Profet Malahias [Μαλαχίας]. Mal. 3, 1. Unde, în LXX, avem următorul text: „Iată, eu trimit pe îngerul Meu și va privi calea înaintea feței Mele [ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν Μου καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου Μου]!”.

[4] Text existent în GOC și MGK și care apare în *Biblia de la 1688* [în Proroci], KJV [in the Prophets], GNV [in the Prophets], WSL [in the Prophets], TNT [in the Prophetes], TYO, RBW.

[5]. În VUL apare tot numele Sfântului Isaias: *Esaia Propheta*. La fel în LUV [Profeet Jesaja], MOF [the Prophet Isaiah], BUL [Пророк Исаия], GNT [ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ Προφήτῃ], WYC [in Ysaie, the Prophete], TIS.

[6] Și acest text e de la Sfântul Profet Isaias. Is. 40, 3. În LXX: „Glasul celui-care-strigă în pustie: pregătiți calea Domnului, faceți drepte cărările Dumnezeului nostru [φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν]!”.

[7] În NA28, prin introducerea articolului, participiul a devenit substantiv și de aceea avem *Botezătorul*. Tot la fel stau lucrurile și în GNT. Însă prin introducerea articolului, cu care eu nu sunt de acord, s-a fărâmat relația *firească* dintre cele două participii: βαπτίζων și κηρύσσων.

[8] Text existent în edițiile GOC și MGK dar și în VUL [fuit Iohannes in deserto baptizans]. Care apare în *Biblia de la 1688*, în ed. BOR 1914, 1988 și 2001, KJV [John did baptize in the wilderness], NEG

botezul pocăinței întru iertarea păcatelor [κηρύσσων *βάπτισμα μετανοίας* εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν].

5. Și ieșea către el tot ținutul Iudea [πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα], și [ieșeau și] toți ierusalimitenii [καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες], și se botezau de către el în râul Iordanis mărturisindu-și păcatele lor.

6. Și Ioannis era îmbrăcat în peri de cămilă [τρίχας καμήλου] și [avea] cingătoare de piele împrejurul mijlocului lui și mânca lăcuste [ἀκρίδας] și miere sălbatică [μέλι ἄγριον].

7. Și popovăduia, zicând: „Vine după mine *Cel-mai-tare* [decât] mine [*ὁ ἰσχυρότερός* μου], Căruia nu sunt în-stare, plecându-mă, a-I dezlega cureaua sandalelor Lui.

8. [Căci] eu v-am botezat pe voi în apă, dar Acela vă va botea pe voi în Duhul Sfânt [ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, Αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ]".

9. Și a fost în zilele acelea [că] a venit Iisus din Nazaretul Galileii [Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας] și s-a botezat în Iordanis, de către Ioannis.

10. Și îndată, ieșind din apă, [El] a văzut cerurile *împărțite* [εἶδεν *σχιζομένους*[9] τοὺς οὐρανοὺς] |[cerurile deschise (apertos caelos)[10]]| și pe Duhul ca o *porumbiță* coborând *întru El* [καὶ τὸ Πνεῦμα ὡς *περιστερὰν* καταβαῖνον *εἰς Αὐτόν*].

11. Și glas s-a făcut din ceruri: „Tu ești Fiul Meu Cel-iubit, în[tru] Tine am bine-voit [Σὺ εἶ ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν Σοὶ εὐδόκησα]!".

[Jean parut, baptisant dans le désert], TYO [Ihon did baptise in the wilderness].

[9] Aceiași formă verbală o regăsim și în GOC, MGK și TIS. Dar ea apare și în TOB [les cieux se déchirer (cerurile sfâșiindu-se)], FBJ, GNV [the heauens clouen in twaine], ISV [the heavens split open].

[10] În VUL. De unde avem sintagma în *Biblia de la 1688* și în ed. BOR 1988 și 2001. Dar ea apare și în KJV [the heavens opened], LUO [der Himmel auftat], RPN [Cerurile deschise], WSL [the heavens opened].

12. Și Duhul L-a scos îndată pe El întru pustie.

13. Și [El] era în pustie de patruzeci de zile ispitit [πειραζόμενος] [fiind] de către Satana. Și [El] era cu fiarele [sălbatice] și Îngerii *Îi slujeau* Lui [καὶ οἱ Ἄγγελοι *διηκόνουν* Αὐτῷ].

14. Dar după ce Ioannis a fost predat [παραδοθῆναι] [și închis], Iisus a venit întru Galilea propovăduind *Evanghelia lui Dumnezeu* [κηρύσσων *τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ*]

|[Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu (τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεου)[11]]|

15. și zicând că: „S-a plinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu [πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ]! Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie! [μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ]”.

16. Și [Iisus] trecând pe lângă marea Galileii l-a văzut pe Simon [Σίμων] și pe Andreas [Ἀνδρέας], fratele lui Simon, aruncând mrejele în mare! Căci erau pescari.

17. Și le-a zis lor Iisus: „Veniți după Mine, și vă voi face pe voi a fi pescari de oameni [ἁλιεῖς ἀνθρώπων]!”.

18. Și [ei] îndată, lăsând mrejele, I-au urmat Lui.

19. Și mergând puțin mai înainte, [Iisus] l-a văzut pe Iacovos [’Ιάκωβος] al lui Zevedeos [Ζεβεδαῖος] și pe Ioannis, fratele lui. Și ei [erau] în corabie reparându-și mrejele,

20. și îndată [Iisus] i-a chemat pe ei. Și lăsându-l pe tatăl lor, Zevedeos, în barcă cu zilierii [τῶν μισθωτῶν] [lui], au mers după El.

21. Și a intrat întru Cafarnaum [Καφαρναούμ]! Și îndată, [în] sabaturi[12], a intrat întru singagogă [și îi] învăța [pe ei].

[11] În GOC, MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

22. Și [aceștia] erau uimiți de învățătura Lui! Căci era învățându-i pe ei ca [unul care] avea *putere* [ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς *ἐξουσίαν* ἔχων] și nu ca învățații/ cărturarii [lor] [καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς].

23. Și era în sinagoga lor un om în duh necurat [ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτω] și [care] îndată a strigat,

24. zicând: „Ce [este] nouă și ție, Iisuse Nazarinene [τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ]? Venit-ai să ne pierzi pe noi? Te știu cine ești: Sfântul lui Dumnezeu [ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ]!”.

25. Și Iisus l-a certat pe el, zicând: „Taci și ieși din el!”.

26. Și scuturându-l pe el duhul cel necurat și strigând [cu] glas mare, a ieșit din el.

27. Și s-au uimit toți, astfel încât discutau între ei, zicând: „Ce este aceasta? O învățătură nouă cu putere [διδαχὴ καινὴ κατ’ ἐξουσίαν]! Și [El] le poruncește duhurilor necurate și [acelea] I se supun Lui [καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν Αὐτῷ]”.

28. Și îndată a ieșit vestea Lui pretutindeni, întru toată împrejurimea Galileii.

29. Și îndată[13] ieșind [ei][14] din sinagogă, au venit întru casa lui Simon și a lui Andreas, [dimpreună] cu Iacovos și [cu] Ioannis.

30. Iar soacra lui Simon zăcea, suferind-de-febră [πυρέσσουσα], și îndată i-au vorbit Lui despre ea[15].

---

[12] În *sâmbete*.

[13] După cum observăm, adverbul *îndată* [εὐθὺς] exprimă ritmul *alert* al vieții Domnului. Care ar trebui să fie și ritmul nostru de viață. Pentru că Domnul ne cere și nouă să fim *vioi*, să fim *sprinteni* în tot ceea ce facem.

[14] Domnul și Sfinții Săi Apostoli.

[15] Pentru că o compătimeau. De unde învățăm că atunci când iubim pe cineva, îndată trebuie *să îl ajutăm* și *să ne rugăm* pentru vindecarea bolii lui.

31. Și, mergând, [Iisus] a ridicat-o pe ea, prinzând-o de mână! Și a lăsat-o pe ea febra [ὁ πυρετός] și le slujea lor [διηκόνει αὐτοῖς].

32. Și făcându-se seară, [pe] când soarele apusese, au adus către El pe toți bolnavii și demonizații.

33. Și era toată cetatea adunată la ușă[16].

34. Și [El] i-a vindecat pe mulți bolnavi, [care aveau] diferite boli [ποικίλαις νόσοις], și a scos mulți demoni [δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν] [din oameni]. Și nu-i lăsa pe demoni a vorbi, căci știau de El [καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν Αὐτόν][17].

35. Și [a doua zi] dimineața [πρωῒ], S-a sculat foarte din noapte [ἔννυχα λίαν ἀναστὰς] și a ieșit întru loc pustiu și S-a rugat.

36. Și L-a căutat pe El Simon și cei [care erau] cu El.

37. Și L-au găsit pe El și i-au zis Lui că: „Toți Te caută pe Tine!”.

38. Și [El] le-a zis lor: „Să mergem în altă parte, întru cetățile care au piețe [εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις][18], ca și acolo să propovăduiesc [κηρύξω]! Căci pentru aceasta am venit[19]”.

39. Și [El] a venit propovăduind întru sinagogile lor, întru toată Galilea și scoțând demonii [din oameni].

40. Și a venit către El un lepros, rugându-L pe El |[și îngenunchind][20]| și zicându-I Lui că: „Dacă vrei, poți a mă curăți [ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι]!”.

---

[16] La ușa casei unde era Domnul.

[17] Pentru ca nu demonii să Îl propovăduiască, ci oamenii să primească de la El cuvintele mântuirii.

[18] În târguri.

[19] Pe lume. Pentru acest lucru M-am întrupat.

[20] Din nou *nu sunt de acord* cu punerea între paranteze a fragmentului: „și îngenunchind”. La fel a făcut și GNT. În TIS, GOC și MGK, καὶ γονυπετῶν nu e pus între paranteze. În VUL avem: *genu flexo*

41. Și făcându-I-se-milă [σπλαγχνισθεὶς], întinzând mâna Lui, l-a atins și i-a zis lui: „Vreau, curățește-te!”.

42. Și îndată *a plecat* de la el lepra și [bărbatul] s-a curățit [καὶ εὐθὺς *ἀπῆλθεν* ἀπ’ αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη].

43. Și *certându-l-cu-asprime* pe el [*ἐμβριμησάμενος* αὐτω], îndată l-a alungat pe el.

44. Și i-a zis lui: „Vezi [ca] nimănui nimic să nu spui, ci mergi de te arată pe tine preotului și adu, pentru curățirea ta, ce a poruncit Moisis [ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς], întru mărturia lor!”.

45. Dar [el][21] ieșind, a început a propovădui multe și a răspândi cuvântul [ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον], astfel încât El nu mai putea a intra *pe față* întru cetate [ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι *φανερῶς* εἰς πόλιν εἰσελθεῖν], ci sta afară, în locuri pustii! Și veneau către El din-toate-părțile [πάντοθεν].

[îndoindu-și genunchiul]. Fragmentul luat în discuție apare și în KJV [and kneeling down], LSG [se jetant à genoux], ed. BOR 1988 și 2001, MOF [on bended knee], NLV [got down on his knees], WSL [kneeling down].

[21] Cel vindecat de lepră.

Capitolul 2

1. Și intrând iarăși întru Cafarnaum, peste [câteva] zile s-a auzit că [El] este în casă [ἐν οἴκῳ].

2. Și s-au adunat mulți, astfel încât nu mai era loc nici pe la ușă. Și le spunea lor cuvântul[22].

3. Și veniră, aducând către El un paralitic [παραλυτικὸν], purtat de către patru [oameni].

4. Și [ei] neputând a-l aduce Lui din cauza mulțimii, au desfăcut acoperișul unde [El] era [ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν], și, prin-spărtură [ἐξορύξαντες], au lăsat-în-jos patul unde zăcea paraliticul [χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο].

5. Și văzând Iisus credința lor a zis paraliticului: „Fiule, iertate îți [sunt] ție păcatele [ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι]!” ||[„Fiule, iertate îți [sunt] ție păcatele tale (ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου)!”[23]]||.

6. Dar erau acolo unii [dintre] învățați/ cărturari, șezând și cugetând în inimile lor:

7. „De ce vorbește El astfel [τί Οὗτος οὕτως λαλεῖ]? Blasfemiază [βλασφημεῖ]! Cine poate ierta păcatele, dacă nu unul Dumnezeu [τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός]?”.

8. Și Iisus, îndată cunoscând [în] duhul Lui [καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι Αὐτοῦ] că astfel cugetau în ei înșiși, le-a zis lor: „De ce cugetați acestea în inimile voastre [τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν]?

---

[22] Le propovăduia.

[23] Textul existent în GOC, în *Biblia de la 1688* [iartă-să ție păcatele tale], în ed. BOR 1988 și 2001, în KJV [thy sins be forgiven thee], în LUO [deine Sünden sind dir vergeben], în GNV [thy sinnes are forgiuen thee], în WYC [thi synnes ben foryouun to thee].

9. Ce este mai-ușor [εὐκοπώτερον] a spune paraliticului: <Iertate îți sunt păcatele!> sau a spune: <Scoală-te și ia-ți patul tău și umblă!>?

10. Dar ca să știți că *Fiul omului* are puterea de a ierta păcatele pe pământ [ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς]" – [El] a zis paraliticului: –

11. „Ție îți zic: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi întru casa ta!".

12. Și s-a sculat și îndată și-a luat patul [și] a ieșit înaintea tuturor, astfel încât erau uimiți [cu] toții și slăveau pe Dumnezeu, zicând că: „Niciodată n-am văzut astfel [de lucruri]!".

13. Și [El] a ieșit iarăși la mare! Și toată mulțimea venea către El și [El] îi învăța pe ei.

14. Și trecând, [El] l-a văzut pe Levi [Λευί] al lui Alfeos [Ἀλφαῖος], șezând la vamă, și i-a zis lui: „Urmează-Mi Mie [ἀκολούθει Μοι]!". Și [Levi], ridicându-se, I-a urmat Lui.

15. Și a fost [când] a șezut El în casa lui[24], [că] și mulți vameși și păcătoși au stat [la masă cu] Iisus și cu Ucenicii Lui. Căci erau mulți și Îi urmau Lui.

16. Și învățații fariseilor [οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων][25] |[învățații și fariseii (οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι)[26]]| văzând că [El] mănâncă cu păcătoșii și [cu] vameșii, au zis Ucenicilor Lui că: „mănâncă cu vameșii și [cu] păcătoșii"| [„mănâncă *și bea* cu vameșii și [cu] păcătoșii (μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει *καὶ πίνει*)[27]] | [„De ce mănâncă *și bea Învățătorul vostru* cu vameșii și [cu] păcătoșii (quare cum

---

[24] A lui Levi.

[25] La fel este și în BGT. Ca și când fariseii ar fi fost *învățați* și *neînvățați*, iar cei *învățați* ai fariseilor ar fi luat cuvântul aici.

[26] În ediția GOC și MGK. Formă existentă și în VUL [scribae et Pharisaei], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, CNS, GNV, KJV [the scribes and Pharisees], MOF, RPN [Cărturarii și Fariseii].

[27] În ediția GOC. Fragmentul *și bea* apare și în TIS, MGK, KJV.

publicanis et peccatoribus manducat *et bibit Magister vester*)?[28]]|.

17. Și, auzind, Iisus le-a zis lor [că]: „Nu au nevoie de doctor cei sănătoși ci cei bolnavi [οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ’ οἱ κακῶς ἔχοντες]! N-am venit a-i chema pe *drepți* ci pe *păcătoși* [οὐκ ἦλθον καλέσαι *δικαίους* ἀλλὰ *ἁμαρτωλούς*]”[29].

|[„N-am venit a-i chema pe cei drepți ci pe cei păcătoși *întru pocăință* (οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς *εἰς μετάνοιαν*)[30]!]|.

18. Și erau ucenicii lui Ioannis [Botezătorul] și ai fariseilor postind. Și au venit și I-au zis Lui: „De ce ucenicii lui Ioannis și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc?”.

19. Și le-a răspuns lor Iisus: „Pot oare fiii nunții [οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος], cât Mirele este cu ei, [să fie] în post? Cât timp Mirele este cu ei, nu pot posti.

20. Dar vor veni zilele [ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι] când Mirele se va lua de la ei [ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ’ αὐτῶν ὁ Νυμφίος], și atunci vor posti în acea zi [καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ][31]. |[și atunci vor posti în acele zile (καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις)[32]]|

21. Nimeni nu coase la veșmântul vechi [ἱμάτιον παλαιόν] un petic [dintr-o] bucată nouă!

---

[28] Varianta existentă în VUL, care a fost tradusă și în ed. BOR 1988 și 2001.

[29] Existentă și în TIS, VUL [non enim veni vocare iustos sed peccatores], WYC [for Y cam not to clepe iust men, but synneris], WHO, MOF.

[30] În GOC, MGK, ed. BOR 1988 și 2001, WSL [I came not to call the righteous, but sinners to repentance], KJV, LUO [Ich bin gekommen, zu rufen die Sünder zur Buße, und nicht die Gerechten].

[31] BNT este confirmată de VUL [et tunc ieiunabunt in illa die]. Același text găsim și în FBJ [et alors ils jeûneront en ce jour-là], BFC, DBY.

[32] În GOC, MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, KJV [and then shall they fast in those days], K21, BUL.

Iar dacă nu [se face asta], [atunci] se mărește plinătatea cea nouă din el, cel vechi [αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ][33], și ruptura este și mai-rea.

22. Și nimeni [nu] pune vin nou întru burdufuri vechi!

Iar dacă nu [εἰ δὲ μη][se face asta], vinul va sparge burdufurile și vinul piere [cât] și burdufurile [odată cu el][34] ||[vinul nou sparge burdufurile, și vinul se varsă și burdufurile se strică (ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται)[35]]|.

Ci vinul nou [οἶνον νέον] [se pune] întru burdufuri noi [εἰς ἀσκοὺς καινούς]”. |[ci vinul nou se pune întru burdufuri noi (ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον)[36]]|.

23. Și a fost El în sabaturi [ἐν τοῖς σάββασιν] trecând prin semănături. Și Ucenicii Lui au început, făcându-și cale, să smulgă spicele [grâului].

24. Și fariseii Îi ziceau Lui: „Vezi ce fac în sabaturi, care nu se cuvine [ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν]?”.

25. Și [Iisus] le-a zis lor: „Niciodată [nu] ați citit ce-a făcut David [Δαυὶδ], când a avut nevoie și a flămânzit el și cei [ce erau dimpreună] cu el?

26. Cum a intrat întru casa lui Dumnezeu [τὸν οἶκον τοῦ Θεου], în timpul arhiereului Abiatar [Ἀβιαθάρ], și a mâncat *pâinile punerii-înainte* [τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως], care nu se cuvenea [a fi]

---

[33] Se mărește ruptura și e nevoie de un petic nou și mai mare.

[34] Variantă prezentă și în GNT, TIS.

[35] În GOC, MGK, ed. BOR 1988 și 2001, VUL [alioquin disrumpet vinum utres et vinum effunditur et utres peribunt], KJV [else the new wine doth burst the bottles, and the wine is spilled, and the bottles will be marred].

[36] În GOC.

mâncate, dacă nu [erau] preoți, și a dat și celor [care] erau [dimpreună] cu el?”.

27. Și [Iisus] le zicea lor: „Sabatul s-a făcut pentru om, nu omul pentru sabat [τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον]!

28. Astfel încât *Fiul omului* este *Domn* și al sabatului [ὥστε *Κύριός* ἐστιν ὁ *Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* καὶ τοῦ σαββάτου]”.

Capitolul 3

1. Și [Iisus] a intrat iarăși întru sinagogă. Și era acolo un om având mâna uscată [ἐξηραμμένην].

2. Și Îl urmăreau [παρετήρουν] pe El [cu răutate, ca să vadă] dacă îl va vindeca pe el[37] [în] sabaturi, ca să-L învinuiască pe El.

3. Și [Iisus] zise omului [care] avea mâna uscată: „Ridică-te întru mijloc[38]!”.

4. Și [apoi Iisus] zise lor: „Se cuvine [în] sabaturi a face bine sau a face rău, a mântui sufletul sau a-l omorî [ἀποκτεῖναι]?”. Dar ei tăceau.

5. Și [Iisus] *uitându-se-împrejur* la ei cu urgie [*περιβλεψάμενος* αὐτοὺς μετ’ ὀργῆς], întristându-Se de învârtoșarea inimii lor [συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν], a zis omului: „Întinde mâna!”[39].

||[Întinde mâna *ta* (ἔκτεινον τὴν χεῖρα *σου*)[40]!]||

Și a întins-o și *s-a refăcut* mâna lui [*ἀπεκατεστάθη* ἡ χεὶρ αὐτου].

6. Și ieșind [ei], îndată fariseii au făcut *sfat* cu irodianii [οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν *συμβούλιον* ἐδίδουν] împotriva Lui [κατ’ Αὐτοῦ], ca să Îl piardă pe El [ὅπως Αὐτὸν ἀπολέσωσιν][41].

---

[37] Pe cel cu mâna uscată.

[38] În mijlocul adunării din sinagogă.

[39] La fel găsim în TIS, GNT, ed. BOR 2001.

[40] În GOC, MGK, VUL [extende manum tuam], ed. BOR 1988, KJV [Stretch forth thine hand], TYN [stretch forth thyne honde], LSG [Étends ta main], MOF [Stretch out your hand].

[41] Pentru că *li se rănise* orgoliul...deși nu avuseseră niciun cuvânt de spus la o întrebare care avea *tangență* cu Legea, pe care ei pretindeau că o *cunosc* și o *împlinesc*. Și singura lor „soluție” a fost *să plănuiască* eliminarea Lui fizică. Nu au căutat *să cerceteze* Legea sau nu au căutat să vadă *necesitatea practică* a omului. Sau, în primul rând, *nu s-au bucurat* de vindecarea omului, de această mare minune făcută în ochii lor.

7. Și Iisus, cu Ucenicii Lui, S-a dus către mare. Și mulțime multă din Galilea [L-a urmat (ἠκολούθησεν)[42]] și din Iudea.

8. Și din Ierusalime [Ἱεροσολύμων][43] și din Idumea [Ἰδουμαία] și de dincolo de Iordanis [Ἰορδάνης] și dimprejurul Tirosului [Τύρος] și Sidonului [Σιδών], mulțime multă, auzind câte făcea [Iisus], au venit către El.

9. Și a zis Ucenicilor Lui ca să-I pregătească Lui corăbioara [πλοιάριον], din cauza mulțimii, ca să nu-L împresoare pe El [ἵνα μὴ θλίβωσιν Αὐτόν]!

10. Căci [Iisus îi] vindecase pe mulți. [Și] de aceea se năpusteau peste El, ca să se atingă de El câți aveau *chinuri/ suferințe/ boli* [ὥστε ἐπιπίπτειν Αὐτῷ ἵνα Αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον *μάστιγας*].

11. Iar duhurile necurate, când Îl vedeau pe El [ὅταν Αὐτὸν ἐθεώρουν], cădeau [la pământ] înaintea Lui și strigau, zicând că: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu [Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεου]!”.

12. Și [El] îi certa de multe [ori] pe ei[44], ca să nu-L facă arătat pe El [καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν][45].

13. Și [Iisus] *Se suie* întru munte și *cheamă* [καὶ *ἀναβαίνει* εἰς τὸ ὄρος καὶ *προσκαλεῖται*][46] [pe cei] pe

---

Însă au căutat *să se îndreptățească pe ei înșiși* prin punerea la cale a unui omor. Dar poate *uciderea* cuiva să *îi elimine* și faptele din istorie?

[42] O altă punere între paranteze cu care nu pot fi de acord. Verbul ἠκολούθησεν apare în GOC, MGK și TIS, dar e tradus și în VUL [secuta est Eum], WSL [followed Him], KJV [followed Him], LUO [folgte Ihm], MOF, L45. E pus între paranteze și în BGT și GNT.

[43] Prima apariție, în *Evanghelia după Marcu*, a cuvântului *Ierusalim* la plural. Am găsit acest plural și în *Evanghelia după Matei*, la Mt. 2, 1; 3, 5; 4, 25; 5, 35; 16, 21; 20, 17; 20, 18; 21, 1; 21, 10, *cf.* GNT.

[44] Pe demoni.

[45] Îi certa, după cum am spus și într-o notă anterioară, pentru ca nu demonii să Îl propovăduiască oamenilor.

[46] Ambele verbe sunt la *indicativ prezent*, și le-am tradus ca atare, după care urmează un verb la *indicativ imperfect*.

care El îi vroia [οὓς ἤθελεν Αὐτός], și [aceia] au venit către El [καὶ ἀπῆλθον πρὸς Αὐτόν].

14. Și a făcut doisprezece, [pe care i-a și numit *Apostoli*] [καὶ ἐποίησεν δώδεκα [οὓς καὶ *Ἀποστόλους* ὠνόμασεν]][47], ca să fie cu El și ca să-i trimită pe ei a propovădui [ἵνα ὦσιν μετ᾽ Αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν].

15. Și [le-]a dat [lor] puterea de a scoate demonii [καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια][48]!

||[Și [le-]a dat [lor] puterea de a vindeca bolile și de a scoate demonii (καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια)[49]]|

---

[47] O altă paranteză cu care nu pot fi de acord. Deși textul pus între paranteze în BNT, GNT, NAB, NIV, NIB nu apare deloc în GOC, MGK, TIS, VUL, KJV, L45, MKJ, WSL, RPN, MOF, *Biblia de la 1688*.

Însă apare în *Codex Sinaiticus*:

14 και εποιησεν · ιβ · ους και αποστολους ωνομασεν ϊνα ωσι μετ αυτου και ϊνα αποστελλη αυτους κηρυσσει

, *cf.* http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=3&lid=en&side=r&verse=14&zoomSlider=0,

dar și în *Codex Vaticanus*, p. 1281,

ΚΑΛΕΙΤΑΙΟΥCΗΘΕΛΕΝ
ΑΥΤΟCΚΑΙΑΠΗΛΘΟΝ
ΠΡΟCΑΥΤΟΝΚΑΙΕΠΟΙΗ
CΕΝΔΩΔΕΚΑΟΥCΚΑΙΑ
ΠΟCΤΟΛΟΥCΩΝΟΜΑCΕ
ΙΝΑΩCΙΝΜΕΤΑΥΤΟΥΚ
ΑΠΟCΤΕΛΛΗΑΥΤΟΥC

cf. http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1285/image?sid=7ac3a727df9475874b8f9a3b4818af31#current_page. Așa că autorii ediției NA28 nu au *niciun motiv plauzibil* ca să scoată din textul cărții acest fragment. El se regăsește însă în ed. BOR 1988 și 2001.

[48] Text existent în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, TIS, GNT, BFC, BUL [и да имат власт да изгонват бесове].

[49] Text existent în GOC, MGK, VUL [et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi daemonia], WSL [And to have power to heal diseases and to cast out devils], WYC [And he yaf to hem pouwer to heele sijknessis, and to caste out feendis], ed. BOR 1988 și 2001, RPN [*Noul Testament Paisian* de la 1818] [Și să aibă putere a vindeca boalele,

16. [Și (Iisus) i-a făcut pe cei doisprezece] [καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα][50]. Și a pus numele *Petros* [Πέτρος] lui Simon.

17. Și pe Iacovos al lui Zevedeos și pe Ioannis, fratele lui Iacovos [i-a numit Iisus]. Și le-a pus lor numele: *Voanirghes* [Βοανηργές], care înseamnă: *fiii tunetului* [υἱοὶ βροντῆς]!

18. [Și alături de ei au fost] și Andreas [Ἀνδρέας] și Filippos [Φίλιππος] și Vartolomeos [Βαρθολομαῖος] și Matteos [Μαθθαῖος] și Tomas [Θωμᾶς] și Iacovos [Ἰάκωβος] al lui Alfeos [Ἀλφαῖος] și Taddeos [Θαδδαῖος] și Simon Cananeos [Σίμων ὁ Καναναῖος]

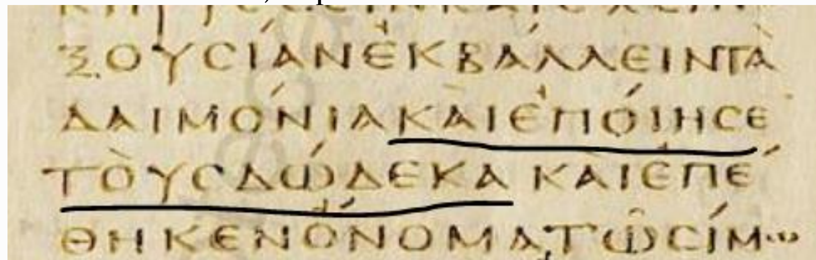
19. și Iudas Iscarioteanul [Ἰούδας Ἰσκαριώθ], care L-a și *vândut* pe El [ὃς καὶ *παρέδωκεν* Αὐτόν].

20. Și [Iisus] a intrat întru casă. Și s-a adunat iarăși mulțimea, astfel încât nu puteau ei[51] nici pâine a mânca [ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν].

21. Și auzind cei de lângă El[52], au ieșit a-L prinde pe El [καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' Αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι

și a goni dracii], CNS [Le-a dat și putere să vindece boalele și să scoată dracii], DBY [and to have power to heal diseases, and to cast out demons].

[50] Un alt text pus între paranteze în mod ilegitim. Pentru că el apare în *Codex Vaticanus*, în p. 1281:

cf. http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1285/image?sid=7ac3a727df9475874b8f9a3b4818af31#current_page, cât și în *Codex Sinaiticus*:

16 και εποιησεν τους · ιβ · και επεθηκεν ονομα · τω σιμωνι πετρον, *cf.* http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=3&lid=en&side=r&verse=16&zoomSlider=0.

[51] Domnul și Sfinții Săi Apostoli.

[52] Cei aflați *aproape* de locul unde El era atunci.

Αὐτόν]! Căci ziceau că: „Și-a ieșit din simțuri [ἔλεγον γὰρ ὅτι *ἐξέστη*]!”[53].

22. Dar învățații/ cărturarii, care veniseră din Ierusalime [ἀπὸ Ἱεροσολύμων[54]], ziceau că: „Are pe Beelzebul [Βεελζεβοὺλ ἔχει]!” și că: „În domnul demonilor îi scoate pe demoni [ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια]!”.

23. Și [Iisus] chemându-i pe ei le zicea lor în parabole [ἐν παραβολαῖς]: „Cum poate Satana a scoate pe Satana [πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν]?

24. Și dacă împărăția s-a împărțit pe sine, nu poate sta acea împărăție [καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ’ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη]!

25. Și dacă casa s-a împărțit pe sine, nu va putea a sta acea casă [καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ’ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι].

26. Și dacă Satana s-a ridicat împotriva sa și s-a împărțit, [el] nu poate sta [la nesfârșit], ci [stăpânirea lui] are un sfârșit [καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ’ ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει].

27. Dar nu poate nimeni să intre întru casa *celui tare* [ἀλλ’ οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν *τοῦ ἰσχυροῦ* εἰσελθὼν], [pentru] a jefui vasele lui [τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι], dacă nu, mai întâi, va lega pe cel tare, și apoi va jefui casa lui [ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει].

28. Amin/ adevărat vă zic vouă [Ἀμὴν λέγω ὑμῖν]: că toate păcatele vor fi iertare fiilor oamenilor și

---

[53] Adică Îl considerau „nebun”. De aceea, în *Biblia de la 1688* avem: „nu-Și e în minte”. În ed. BOR 1914 și 1939: „nu-și este în fire”. În ed. BOR 1988: „Și-a ieșit din fire”. În ed. BOR 2001: „Nu e’n toate mințile”. În VUL: in furorem versus est [în nebunie S-a schimbat]. În WYC: He is turned in to woodnesse [El S-a întors în nebunie]. În KJV: He is beside Himself [El este în afară de Sine]. În DBY: He is out of His mind [El este ieșit din mintea Sa].

[54] A doua apariție a formei de plural pentru *Ierusalim*.

blasfemiile câte vor fi blasfemiat [ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν]!

29. Dar cine va blasfemia întru Duhul Sfânt [ὃς δ’ ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον], nu are iertare întru veac, ci este vinovat de păcat veșnic [οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος]!”[55]|[ci este vinovat de judecată/ pedeapsă veșnică (ἀλλ’ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως)[56]]|.

30. Căci [ei] ziceau: „Are duh necurat [πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει][57]!”.

31. Și a venit mama Lui[58] și frații Lui [ἡ μήτηρ Αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Αὐτου][59]. Și stând [ei] afară, au trimis către El ca să-L cheme pe El.

32. Și mulțimea ședea împrejurul Lui. Și I-au zis Lui: „Iată, mama Ta și frații tăi [și surorile Tale (καὶ αἱ ἀδελφαί Σου)[60]] [sunt] afară [și] Te caută!”.

---

[55] În GNT, VUL [aeterni delicti], ed. BOR 2001, WYC [euerlastynge trespas].

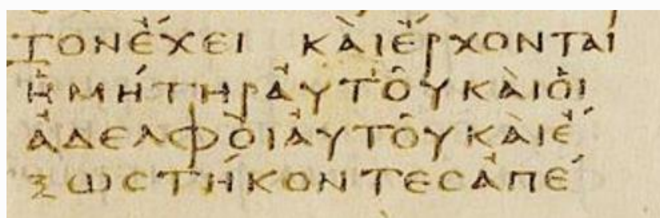
[56] În GOC, MGK [αἰωνίου καταδίκης], ed. BOR 1988, KJV [eternal damnation], L45 [ewigen Gerichts].

[57] Adică Îl considerau pe Domnul „posedat de diavol”.

[58] Prea Curata Fecioară Maria.

[59] *Fiii* Sfântului Iosif, Logodnicul Maicii Domnului, care erau *frați vitregi* ai Domnului.

[60] O altă paranteză neavenită. Pentru că se referă la *fiicele* Sfântului Iosif, Logodnicul Maicii Domnului, care erau *surorile vitrege* ale Domnului. Referirea la *surorile Sale* nu apare în *Codex Vaticanus*, ci doar referirea la *mama* și la *frații* lui:

ΤΟΝΕΧΕΙ ΚΑΙΕΡΧΟΝΤΑΙ
ΗΜΗΤΗΡΑΥΤΟΥΚΑΙΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙΑΥΤΟΥΚΑΙΕ
ΞΩCΤΗΚΟΝΤΕCΑΠΕ

, *cf.*

http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1285/image?sid=7ac3a727df9475874b8f9a3b4818af31#current_page. La fel stau lucrurile și în *Codex Sinaiticus*:

33. Și [Iisus], răspunzând lor, a zis: „Cine este mama Mea și frații [Mei]?”.

34. Și privind-împrejur, pe cei care ședeau împrejurul Lui, a zis: „Iată mama Mea și frații Mei!”.

35. [Căci] cine va face voia lui Dumnezeu [ὃς [γὰρ] ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεου], acela este fratele Meu și sora [Mea] și mama [Mea] [οὗτος ἀδελφός Μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν]”.

|[acela este fratele Meu și sora *Mea* și mama [Mea] (οὗτος ἀδελφός Μου καὶ ἀδελφή *Μου* καὶ μήτηρ ἐστι)[61]]|.

---

32 και εκαθητο προς αυτον οχλος και λεγουcιν αυτω ϊδου η μηρ cου και οι αδελφοι cου εξω ζητουcιν cε, *cf.* http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=3&lid=en&side=r&verse=32&zoomSlider=0.

Surorile Sale însă sunt amintite în *Biblia de la 1688*, în ed. BOR 1988 și 2001, în GNT [dar textul e pus între paranteze drepte, ca și în BNT], în NJB [Your mother and brothers and sisters], în FBJ [Ta mère et Tes frères et Tes soeurs] dar nu și în VUL [mater Tua et fratres Tui], GOC [μήτηρ Σου καὶ οἱ ἀδελφοί Σου], MGK, GNV, WYC, TNT, WHO, TYN, R60, NIV, KJV, CNS.

[61] În GOC și MGK.

Capitolul 4

1. Și [Iisus] a început iarăși a învăța lângă mare! Și s-a adunat către El mulțime multă, încât El, intrând în corabie, ședea în mare, și toată mulțimea era lângă mare, pe uscat.

2. Și îi învăța pe ei în multe parabole și le zicea lor în învățătura [τῇ διδαχῇ] Lui:

3. „Ascultați! Iată, semănătorul [ὁ σπείρων] a ieșit a semăna!

4. Și a fost când semăna [el, că] una a căzut lângă cale și au venit păsările [τὰ πετεινὰ][62] ||[păsările cerului (τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ)[63]]| și au mâncat-o pe ea.

5. Și alta a căzut pe piatră, unde nu avea pământ mult [γῆν πολλήν], și îndată a răsărit pentru că nu avea *pământ adânc* [μὴ ἔχειν *βάθος γῆς*]!

6. Și când s-a ridicat soarele, a ars-o și pentru că nu avea rădăcina, s-a uscat.

7. Și alta a căzut între spini, și au crescut spinii și au înăbușit-o pe ea, și rod nu a dat.

8. Și altele au căzut întru pământ bun [εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν] și dădură rod, ridicându-se și crescând, și a adus una treizeci și una șaizeci și una o sută [καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν]".

9. Și [Iisus] zicea: „Cine are urechi de auzit, să audă [ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω]!".

10. Și când [Iisus] a fost de unul singur, L-au întrebat pe El cei din jurul Lui, [dimpreună] cu cei

---

[62] Varianta NA28 este susținută și de *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, VUL [volucres], TIS, BNT, GNT, MOF [the birds], LSG [les oiseaux], FBJ, HBR, CNS [păsările], ACV.

[63] În GOC, MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, WSL [the birds of the air], WYC [briddis of heuene], L45 [die Vögel unter dem Himmel], GNV [the foules of the heauen].

doisprezece, [despre] parabole [καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων Αὐτὸν οἱ περὶ Αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς][64].

11. Și le zise lor: „Vouă vi s-a dat *taina* Împărăției lui Dumnezeu [ὑμῖν *τὸ μυστήριον* δέδοται τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ][65]!

|[vouă vi s-a dat *a cunoaște tainele* Împărăției lui Dumnezeu (ὑμῖν δέδοται *γνῶναι τὰ μυστήρια* τῆς Βασιλείας τοῦ Θεου)[66]]|

|[vouă vi s-a dat să cunoașteți taina Împărăției lui Dumnezeu (ἐσᾶς ἐδόθη νὰ γνωρίσητε τὸ μυστήριον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ)][67]|

Dar celor [din] afară toate se fac în parabole [ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται],

12. ca privind, să privească și să nu vadă, și, auzind, să audă și să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și ei să fie iertați [ἵνα βλέποντες βλέπωσιν καὶ

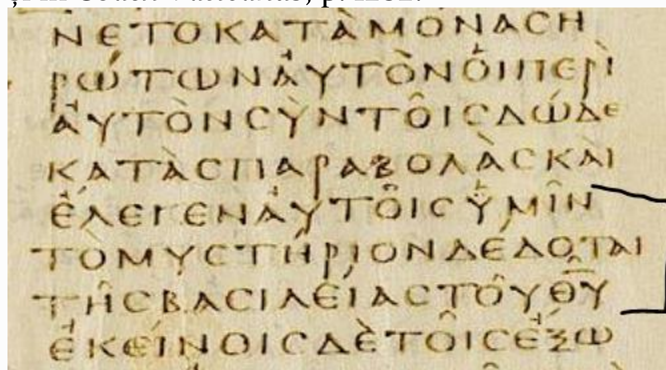
[64] Noi numim adesea această narațiune a Domnului drept *Pilda/ parabola semănătorului*. Însă, după cum se observă, Sfântul Marcu vorbește în 4, 10 despre fiecare sămânță în parte ca fiind o *parabolă*. De aceea folosește pluralul: τὰς παραβολάς.

[65] Prezentă în *Codex Sinaiticus*:

11 και ελεγεν αυτοις ϋμιν το μυστηριον δεδοται της βασιλιας του θυ
εκεινοις δε τοις εξω εν παραβολαις πατα γεινεται ·

, *cf.* http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=4&lid=en&side=r&verse=11&zoomSlider=0.

și în *Codex Vaticanus*, p. 1282:

ΝΕΤΟΚΑΤΑΜΟΝΑCΗ
ΡΩΤΩΝΑΥΤΟΝΟΙΠΕΡΙ
ΑΥΤΟΝCΥΝΤΟΙCΔΩΔΕ
ΚΑΤΑCΠΑΡΑΒΟΛΑCΚΑΙ
ΕΛΕΓΕΝΑΥΤΟΙCΥΜΙΝ
ΤΟΜΥCΤΗΡΙΟΝΔΕΔΟΤΑΙ
ΤΗCΒΑCΙΛΕΙΑCΤΟΥΘΥ
ΕΚΕΙΝΟΙCΔΕΤΟΙCΕΞΩ

,*cf.* http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1286/image?sid=48c4111e1e290ecff887b4514e153a10#current_page.

[66] În GOC, ed. BOR 2001.

[67] În MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988.

μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς]"[68].

13. Și [Iisus] le zise lor: „Nu înțelegeți parabola aceasta? Dar cum veți înțelege toate parabolele[69]?

14. Semănătorul seamănă cuvântul.

15. Iar aceștia sunt cei de lângă cale! Unde se seamănă cuvântul. Și, când îl aud, îndată vine Satana și ia cuvântul cel semănat întru ei [εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς αὐτούς][70]. |[în inimile lor (ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν)[71]]|.

16. Și aceștia sunt cei semănați pe pietre [ἐπὶ τὰ πετρώδη]: care, când aud cuvântul, îndată îl primesc pe el cu bucurie [εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν].

17. Dar nu au rădăcină în ei înșiși [καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς], ci stau *numai-pentru-un-timp* [ἀλλὰ *πρόσκαιροί* εἰσιν]. Apoi, făcându-se asuprire sau prigoană pentru cuvânt, îndată *se poticnesc/ se scandalizează* [εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς *σκανδαλίζονται*].

18. Și alții sunt cei semănați între spini! Ei sunt cei [care] au auzit cuvântul,

19. dar grijile veacului și înșelăciunea bogăției și poftele după celelalte intrând [în ei], *înăbușă cuvântul*

---

[68] E *sinteza* proorociei din Is. 6, 9-10, *cf.* LXX. Unde avem următorul text: „[cu] auzul veți auzi și nu veți înțelege, și, privind, veți privi și nu veți vedea. Căci s-a îngrășat inima poporului acestuia și [cu] urechile lor greu au auzit și ochii lor i-au închis, ca nu cumva să vadă [cu] ochii și [cu] urechile să audă și [cu] inima să înțeleagă și să se întoarcă și să îi vindec pe ei".

[69] Pe care am să vi le spun.

[70] În *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, GNT, BNT, TIS, ed. BOR 2001, MOF, NIB, NRS, MET, AMP.

[71] În GOC, VUL [verbum quod seminatum est in corda eorum], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988, KJV [the word that was sown in their hearts], WYC [the word that is sowun in her hertis], LUO [das in ihr Herz gesät war], MKJ, MRD, PNT [the word that was sowen in their heartes], R60 [la palabra que se sembró en sus corazones], GNV [the worde that was sowen in their heartes], ACF [a palavra que foi semeada nos seus corações].

și îl fac neroditor [καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι *συμπνίγουσιν τὸν λόγον* καὶ ἄκαρπος γίνεται].

20. Și aceștia sunt cei [care] au fost semănați pe pământ bun: care aud cuvântul și îl primesc și aduc-roade: unul treizeci și unul șaizeci și unul o sută [καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν]”.

21. Și le zicea lor: „Se aduce făclia [ὁ λύχνος] ca să se pună sub măsura [de grâu]/ modios [τὸν μόδιον][72] sau sub pat? Nu ca să se pună în sfeșnic [τὴν λυχνίαν]?

22. Căci nu este [ceva] *ascuns* care să nu se descopere [οὐ γάρ ἐστιν *κρυπτὸν* ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ], nici [ceva] făcut [pe] ascuns decât ca să vină întru arătare [οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ’ ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν].

23. Dacă are cineva urechi de auzit, să audă!”.

24. Și [Iisus] le zicea lor: „Vedeți[73] ce auziți [βλέπετε τί ἀκούετε]!

Cu care măsură măsurați, vi se va măsura vouă și vi se va adăuga vouă[74] [ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν][75].

---

[72] *Modiosul* [μόδιος] era o măsură de cereale de circa 8, 75 kilograme după *Gingrich Greek Lexicon* sau de 8, 81 kilograme după *Dictionary.com*, *cf.* http://dictionary.reference.com/browse/peck?s=t.

În *Biblia de la 1688* se folosește echivalentul *obroc*, care era de două feluri: *mic* și *mare*. Cel *mic* avea *22 de ocale* iar cel *mare* avea 44 de ocale, *cf. DEX 2009*. Însă *ocaua*, tot cf. *DEX 2009*, este echivalentul a un kilogram și 250 de grame.

De aceea nu am folosit echivalentul *obroc* pentru μόδιος: pentru că obrocul este o măsură pentru cereale *mai mare* decât modiosul.

[73] *Întipăriți-vă în voi* ceea ce auziți de la Mine!

[74] După cum vă raportați la oameni se raportează și Dumnezeu la voi! Pentru că El este Cel care *ne va măsura* și *ne va adăuga* nouă.

[75] Varianta NA28 e prezentă în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, VUL [in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et

|[Cu care măsură măsurați, vi se va măsura vouă și vi se va adăuga vouă, celor [care] *ascultați* (ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς *ἀκούουσιν*)[76]]|.

|[Luați-aminte [la] ce auziți! Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura întru voi, și vi se va face *adaos* întru voi, cei [care] ascultați (Προσέχετε τί ἀκούετε. Μὲ ὁποῖον μέτρον μετρεῖτε, θέλει μετρηθῆ εἰς ἐσᾶς, καὶ θέλει γείνει *προσθήκη* εἰς ἐσᾶς τοὺς ἀκούοντας)][77]|.

25. Căci [celui] care are, i se va da lui [ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ]! Și [de la cel] care nu are, și ce are se va lua de la el [καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ]".

26. Și zicea [Iisus]: „Astfel este Împărăția lui Dumnezeu: ca omul [care] aruncă sămânța [τὸν σπόρον] în pământ.

27. Și [el] se culcă și se scoală [καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται]. [Trec mereu] noaptea și ziua [νύκτα καὶ ἡμέραν]. Și sămânța răsare și crește [după] cum el nu știe [καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός].

28. Pământul rodește *de la sine* [*αὐτομάτη*[78] ἡ γῆ καρποφορεῖ]: întâi iarbă, apoi spic, apoi grâu deplin în spic [πρῶτον χόρτον εἶτα στάχυν εἶτα πλήρη[ς] σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ].

---

adicietur vobis], GNT, BNT, TIS, WYC [In what mesure ye meten, it schal be metun to you ayen, and be cast to you].

[76] Cu sensul: *ascultați de cuvântul Meu*. E varianta regăsibilă în GOC, *Biblia de la 1688*, RPN [Vedeți ce auziți; cu ce măsură măsurați, se va măsura vouă, și se va adăuga vouă celor ce auziți].

[77] În MGK, ed. BOR 1988 și 2001, KJV [with what measure ye mete, it shall be measured to you: and unto you that hear shall more be given].

[78] Și de la αὐτομάτος [aftomatos], care înseamnă *de la sine* sau *prin sine*, avem noi *automatic, automatică, automatizare*. Tot ceea ce este *automizat* e făcut ca să funcționeze imediat și în mod prestabilit.

29. Iar când [grâul] și-a dat rodul, îndată [el] trimite secera, căci a sosit secerișul”.

30. Și [Iisus] zicea: „Cum vom asemăna Împărăția lui Dumnezeu sau în ce parabolă o vom pune pe ea [πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν]?

31. [Ea este] ca grăuntele de muștar [ὡς κόκκῳ σινάπεως], care, când se seamănă în pământ, este mai-mic decât toate semințele de pe pământ.

32. Dar, când s-a semănat, [el] crește și se face mai-mare [decât] toate legumele [τῶν λαχάνων]. Și face ramuri mari, astfel încât păsările cerului pot *să-și-facă-cuib* sub umbra lui [καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ *κατασκηνοῦν*]”.

33. Și [prin] parabole multe, ca acestea, [Iisus] le grăia lor cuvântul, precum puteau a-l auzi[79]!

34. Iar fără parabole nu le grăia lor [χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς]. Dar Ucenicilor Săi le explica toate *de-unul-singur* [*κατ᾽ ἰδίαν* δὲ τοῖς Ἰδίοις Μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα].

35. Și [Iisus] le zise lor în ziua aceea, [când] s-a făcut seară: „Să trecem întru cealaltă parte [διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν]!”.

36. Și [ei][80], lăsând mulțimea, L-au luat pe El, [așa] cum era [ὡς ἦν], în corabie. [Căci] și alte corăbii erau cu El.

37. Și s-a făcut furtună mare de vânt [λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου]. Și valurile *se prăvăleau*[81] întru corabie

[79] Cu sensul de: *a-l înțelege*.

[80] Sfinții Apostoli.

[81] Am preluat verbul folosit de ÎPS Bartolomeu Anania în ed. BOR 2001, care mi se pare *cel mai potrivit* pentru acest caz. Pentru că ἐπιβάλλω înseamnă, în mod principal: *a arunca, a azvârli, a trânti, a lepăda*. Și aici trebuie să explicăm cum valurile *se ridică* și *cad* în corabie. De aceea, *a se prăvăli* e verbul care exprimă răsturnarea/ rostogolirea valurilor în corabie.

[τὰ κύματα *ἐπέβαλλεν* εἰς τὸ πλοῖον], astfel încât se umpluse deja corabia [ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον].

38. Și El era *în pupa*/ în partea-din-spate [καὶ Αὐτὸς ἦν *ἐν τῇ πρύμνῃ*] [a corabiei], dormind pe *pernă* [ἐπὶ *τὸ προσκεφάλαιον* καθεύδων]. Și-L treziră pe El și Îi ziseră Lui: „Învățătorule, nu Îți este *grijă* că pierim [Διδάσκαλε, οὐ *μέλει* Σοι ὅτι ἀπολλύμεθα]?!".

39. Și [Iisus], sculându-Se, a certat vântul și a zis mării [ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ]: „Taci! Liniștește-te! [σιώπα, πεφίμωσο]". Și vântul a încetat și s-a făcut *liniște* mare [καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο *γαλήνη*[82] μεγάλη].

40. Și [Iisus] le zise lor: „De ce sunteți *fricoși* [τί *δειλοί* ἐστε]? Încă nu aveți *credință* [οὔπω ἔχετε *πίστιν*]?".

41. Și s-au înfricoșat [cu] frică mare. Și ziceau unii către alții: „Așadar, cine este Acesta, că și vântul și marea I se supun Lui [τίς ἄρα Οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει Αὐτῷ]?".

---

[82] Asta înseamnă numele Sfintei Mucenițe *Galini*: *liniște*, pomenită pe 16 aprilie, *cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2670/sxsaintinfo.aspx.

Capitolul 5

1. Și au venit[83] întru cealaltă parte a mării, întru ținutul Gherasinilor [τῶν Γερασηνῶν].

2. Și ieșind El din corabie, îndată L-a întâmpinat pe El, din morminte [ἐκ τῶν μνημείων], un om în duh necurat [ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ],

3. care își avea sălașul în morminte. Și nici [cu] lanț nu putea nimeni a-l lega pe el [καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι].

4. Pentru că, de multe ori [a fost] el legat [în] cătușe [πέδαις] și [în] lanțuri [ἁλύσεσιν]. Dar [el] a rupt de pe el lanțurile și cătușele le-a sfărâmat [καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι]. Și nimeni [nu] putea *să-l îmblânzească/ să-l supună* pe el [καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν *δαμάσαι*]!

5. Și neîncetat, noaptea și ziua, [el] era în morminte și în munți [καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν], strigând și tăindu-se [cu] pietre [κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις].

6. Și văzându-L pe Iisus de departe, a alergat și s-a închinat Lui [προσεκύνησεν Αὐτῷ].

7. Și, strigând [cu] glas mare, [el] zise: „Ce este mie și Ție, Iisuse, Fiule al Dumnezeului [Celui] Preaînalt? Te conjur[84] pe Dumnezeu să nu mă chinuiești [τί ἐμοὶ καὶ Σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; ὁρκίζω Σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς]”.

8. Căci [Iisus] îi zicea lui: „Ieși, duh necurat, din om [ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου]!”.

9. Și [Iisus] îl întrebă pe el: „Care îți [este] numele [τί ὄνομά σοι]?”. Și [acela] Îi zise Lui: „*Legiune*

---

[83] Domnul împreună cu Sfinții Săi Apostoli.

[84] Cu sensul: *Te rog stăruitor, Te implor.*

[λεγιὼν][85] mi-e numele [ὄνομά μοι], căci suntem mulți [ὅτι πολλοί ἐσμεν]".

10. Și L-au rugat pe El de multe ori ca să nu-i trimită pe ei afară [din acel] ținut [καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας].

11. Dar acolo, lângă munte, era o turmă mare de porci [ἀγέλη χοίρων μεγάλη], păscând.

12. Și L-au rugat pe El, zicându-I [καὶ παρεκάλεσαν Αὐτὸν λέγοντες][86] | [și L-au rugat pe El *toți demonii*, zicându-I (καὶ παρεκάλεσαν Αὐτὸν *πάντες οἱ δαίμονες* λέγοντες)[87]]| [și L-au rugat pe El *duhurile*, zicându-I (et deprecabantur Eum *spiritus* dicentes)[88]]|: „Trimite-ne pe noi întru porci, ca să intrăm întru ei [πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν]!".

13. Și [El] *le-a îngăduit* lor [καὶ *ἐπέτρεψεν* αὐτοῖς]. Și, ieșind, duhurile cele necurate au intrat întru porci [καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους]. Și turma a năvălit de pe țărmul stâncos întru mare, [fiind] ca la două mii [de porci] [ὡς δισχίλιοι], și s-au înecat în mare [καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ].

14. Și cei care îi păşteau pe ei[89] au fugit și au vestit întru cetate și întru sate. Și [oamenii] au venit să vadă [ce] este, [ce] s-a făcut [καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονὸς].

---

[85] Iar o *legiune romană* era formată din *circa 6.000 de soldați*, *cf. Gingrich Greek Lexicon*.

[86] Și în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, GNT, BNT, TIS, ed. BOR 1988 și 2001, MNT, NWT.

[87] În GOC, MGK, *Biblia de la 1688*, WSL [and all the devils besought Him, saying], L45 [und die Teufel baten Ihn alle und sprachen], R60 [Y le rogaron todos los demonios, diciendo], KJV [and all the devils besought Him, saying].

[88] În VUL, WYC [and the spiritis preieden Jhesu, and seiden], LSG [et les démons le prièrent, disant:], MOF [so the spirits begged Him saying], NIB [the demons begged Jesus], NRS [and the unclean spirits begged Him], NCB, MRD [and the demons besought Him, and said].

[89] Pe porci.

15. Și veniră către Iisus și îl văzură pe cel demonizat șezând, îmbrăcat și [fiind] întreg-la-minte [σωφρονοῦντα], [pe cel] care avusese legiunea [de demoni în el], și s-au înfricoșat.

16. Și cei-care-văzuseră [οἱ ἰδόντες] le-au povestit lor cum a fost [cu] cel demonizat și despre porci [πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων].

17. Și [oamenii] au început a-L ruga pe El să plece din hotarele lor [καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν Αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν].

18. Și intrând El întru corabie, cel-care-fusese-demonizat Îl ruga pe El ca să fie cu El [καὶ ἐμβαίνοντος Αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει Αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' Αὐτοῦ ᾖ].

19. Dar El nu l-a lăsat[90], ci îi zise lui: „Mergi întru casa ta, către ai tăi și le vestește lor câte ți-a făcut ție Domnul și [cum] te-a miluit pe tine [καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ Κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε]!".

20. Și [el] s-a dus și a început a propovădui în Decapolis [Δεκαπόλις] câte i-a făcut lui Iisus, și toți se minunau [ἐθαύμαζον].

21. Și trecând Iisus iarăși, [în corabie (ἐν τῷ πλοίῳ)][91], întru celaltă parte, s-a adunat mulțime multă la El. Și [El] era lângă mare.

22. Și a venit unul [dintre] *cei-dintâi-ai-sinagogii* [εἷς *τῶν ἀρχισυναγώγων*], numit *Iairos* [Ἰάϊρος]. Și văzându-L pe El, [Iairos] căzu către picioarele Lui [καὶ ἰδὼν Αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας Αὐτοῦ].

23. Și L-a rugat pe El de multe ori zicând că [καὶ παρακαλεῖ Αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι]: „Fiica mea este pe moarte! Ci, venind, *să-Ți pui mâinile [peste] ea*, ca să

---

[90] Să meargă cu El.

[91] Fragmentul *în corabie* e pus între paranteze drepte în NA28. La fel e și în GNT. Dar în TIS, VUL [in navi], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001 nu este între paranteze. El apare în *Codex Sinaiticus* și *Codex Vaticanus*. De aceea este *neavenită* punerea textului între paranteze.

se mântuiască și să trăiască [τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν *ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ* ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ]!".

24. Și [Iisus] a mers cu el[92]. Și mulțime multă Îl urma pe El și [oamenii] Îl împresurau pe El [καὶ ἠκολούθει Αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνέθλιβον Αὐτόν].

25. Și era o femeie *în curgerea sângelui* de doisprezece ani [καὶ γυνὴ οὖσα *ἐν ῥύσει αἵματος* δώδεκα ἔτη].

26. Și pătimind multe, [s-a dus] pe la mulți doctori [καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν]. Și cheltuind toate ale ei și [cu] nimic folosindu-se, ci mai mult venind întru mai-rău [καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα],

27. auzind despre Iisus, [și] venind în mulțime, din spate, s-a atins de veșmântul Lui [ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου Αὐτοῦ]!

28. Căci zicea [întru sine] că: „Dacă m-aș atinge chiar și de veșmintele Lui, mă voi mântui [ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων Αὐτοῦ σωθήσομαι]".

29. Și îndată *a secat* izvorul sângelui ei [καὶ εὐθὺς *ἐξηράνθη* ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς] și a cunoscut în trup[ul ei] că s-a vindecat de boală [καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος].

30. Și Iisus, îndată cunoscând în Sine puterea [care] ieșise din El [καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν Ἑαυτῷ τὴν ἐξ Αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν], S-a întors în mulțime [și] zicea [ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν]: „Cine *s-a atins* de veșmintele Mele? [τίς Μου *ἥψατο* τῶν ἱματίων]?".

31. Și Ucenicii Lui Îi ziseră Lui: „Vezi mulțimea împresurându-Te și zici: Cine s-a atins de Mine?".

---

92 Cu Iairos.

32. Și [Iisus] privea-împrejur [pentru] a vedea pe cea-care-făcuse aceasta [περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν].

33. Iar femeia, înfricoșându-se și tremurând, cunoscând ce i se făcuse ei [εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ], a venit și a căzut-înaintea Lui și I-a spus Lui *tot adevărul* [εἶπεν Αὐτῷ *πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν*].

34. Iar [El] i-a zis ei: „Fiică, credința ta te-a mântuit [θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε]! Mergi întru pace și fii sănătoasă de boala ta [ὕπαγε εἰς εἰρήνην καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου]!”.

35. Încă vorbind El, au venit [unii] de la cel-dintâi-al-sinagogii [ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου], zicând că: „Fiica ta a murit! De ce încă mai tulburi pe Învățătorul [ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν Διδάσκαλον]?”.

36. Dar Iisus auzind cuvântul zis [de aceia], zise celui-dintâi-al-sinagogii: „Nu te teme! Crede numai [μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε]!”.

37. Și [Iisus] nu a lăsat pe nimeni cu El, [pentru] a-I urma [Lui], decât numai pe Petros și pe Iacovos și pe Ioannis, fratele lui Iacovos.

38. Și [ei][93] veniră întru casa celui-dintâi-al-sinagogii. Iar [El] văzu zarva [lor], [cum erau ei] plângând și văietându-se de multe [καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά],

39. și intrând, le zise lor: „De ce vă tulburați și plângeți? Copila n-a murit, ci doarme [τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει]”.

40. Și [ei][94] *râdeau* de El [καὶ *κατεγέλων* Αὐτοῦ]. Iar El scoțându-i pe toți [ἐκβαλὼν πάντας] [afară], a luat pe tatăl copilei și pe mamă și pe cei [care erau] cu

---

[93] Domnul, dimpreună cu cei trei Sfinți Apostoli ai Săi și cu Iairos.

[94] Cei din casa lui Iairos.

El. Și [Iisus] a intrat [acolo] unde era copila [παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' Αὐτοῦ καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον].

41. Și [Iisus] apucând copila de mână, zise ei: „Talita cum [ταλιθα κουμ][95]!" |[ταλιθά, κοῦμι][96]|. Care [cuvânt], traducându-se, este [ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον]: „Fiică, ție îți zic, scoală-te [τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε]!".

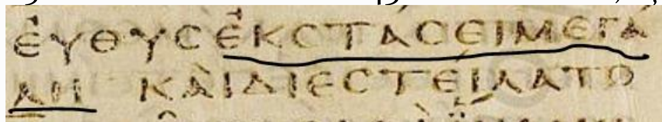
42. Și îndată *a înviat* copila și umbla [καὶ εὐθὺς *ἀνέστη* τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει]! Căci era de doisprezece ani [ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα]. Și [îndată] s-au uimit [cu] extaz mare [καὶ ἐξέστησαν [εὐθὺς] ἐκστάσει[97] μεγάλῃ[98]].

---

[95] Transliterare din limba aramaică. Autentificată de *Codex Sinaiticus* [ταλιθα κουμ'], *Codex Vaticanus*, [ΤΑΛΕΙΘΑΚΟΥΜ], p. 1284 și *Codex purpureus petropolitanus* (ed. 1899), p. 26. Această variantă o regăsim și în GNT, BNT, TIS, *Biblia de la 1688*, LUT [Talita kum], ISV [Talitha koum], GWN, FBJ [Talitha koum].

[96] Variantă regăsibilă în *Codex Alexandrinus* [ed. Londra 1860, p. 78], GOC, MGK, VUL [talitha cumi], BYZ [Ταλιθά, κοῦμι], ed. BOR 1988 și 2001, WYC [Tabita, cumy], TYN [Tabitha cumi], WAS [Talitha cumi], KJV, LSG [Talitha koumi], MAC, L45 [Talitha, kumi], LND [Talitha cumi], GGM [taleitha kumei], CVB [Thabitha Cumi], CNS [Talita cumi].

[97] Prima prezență în Evanghelie a realității extazului.

[98] Avem ἐκστάσει μεγάλῃ și în *Codex Sinaiticus* [εκστασι μεγαλη], *cf.* http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=5&lid=en&side=r&verse=43&zoomSlider=0, și în *Codex Vaticanus*: , p. 1284, cf. http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1288/image?sid=9974f99a13ccaa326183a3f1df5e3cfa#current_page, și în *Codex Alexandrinus*, *cf. Codex Alexandrinus. Η ΚΑΙΝΥ ΔΙΑΘΙΚΥ. Novum Testamentum Graece*, ex antiquissimo codice alexandrino a C.G.Woide, olim descriptum: ad fidem ipsius codicis, denuo accuratius edidit B. H. Cowper, Pub. Williams & Norgate, et D. Nutt, Edinburgae, Williams & Norgate, Londini [Londra], MDCCCLX [1860], p. 78, cât și în *Codex purpureus petropolitanus*, the text of codex N of the Gospels edited with an

43. Și [El] le-a poruncit lor de multe ori ca nimeni să nu cunoască aceasta [καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο]. Și [Iisus] a zis a-i da ei a mânca [καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν].

---

introduction and an appendix, by H. S. Cronin M.A., Pub. The University Press of Cambridge, Cambridge, 1899, p. 26. În primele două codexuri există adverbul εὐθὺς, în al treilea lipsește, în al patrulea apare sub forma ευθεως. De aceea *nu se susține* punerea cuvântului între paranteze.

Capitolul 6

1. Și [Iisus] a ieșit de acolo și a venit întru patria Lui [εἰς τὴν πατρίδα Αὐτοῦ]. Iar Ucenicii Lui I-au urmat Lui.

2. Și, fiind sabat, [Iisus] a început a învăța în sinagogă [καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ]. Și mulți, auzindu-L, erau uimiți, zicând: „De unde [are] El acestea [πόθεν Τούτῳ ταῦτα]? Și ce înțelepciune I s-a dat Lui [καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα Τούτῳ]? Și [cum] se fac *puterile*[99] acestea prin mâinile Lui [καὶ *αἱ δυνάμεις* τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν Αὐτοῦ γινόμεναι]?

3. Nu este Acesta *tâmplarul* [οὐχ Οὗτός ἐστιν ὁ *τέκτων*], fiul Mariei [ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας] și fratele lui Iacovos și al lui Iosis și al lui Iudas și al lui Simon [καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος][100]? Și nu sunt surorile Lui[101] aici, cu noi [καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ Αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς]?”. Și se scandalizau/ se poticneau/ se sminteau în El [καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν Αὐτῷ].

4. Și zicea lor Iisus că: „Nu este *necinstit* Profetul [οὐκ ἔστιν Προφήτης *ἄτιμος*], decât numai în patria lui și în[tre] rudeniile lui și în casa lui [εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ]”.

5. Și [Iisus] nu a putut acolo nicio putere să facă [αὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν], decât numai pe puțini bolnavi punând mâinile, i-a vindecat [εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν].

---

[99] Cu referire la *minunile* săvârșite de Domnul.

[100] Cei 4 fiind *fiii* Sfântului Iosif, Logodnicul Maicii Domnului, și *frații vitregi* ai Domnului.

[101] De asemenea, *fiicele* Sfântului Iosif și *surorile vitrege* ale Domnului.

6. Și [El] se minuna de necredința lor [καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν][102]. Și [Iisus] străbătea satele dimprejur învățând [καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων].

7. Și [Iisus] i-a chemat-la-Sine pe cei doisprezece și a început a-i trimite pe ei doi [câte] doi [καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο] și le dădu lor *putere* [asupra] duhurilor necurate [καὶ ἐδίδου αὐτοῖς *ἐξουσίαν* τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων].

8. Și le-a poruncit lor ca nimic să nu ia pe cale, decât numai *toiag* [καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ *ῥάβδον* μόνον]. [Și] nici pâine, nici traistă, nici ban întru cingătoare [μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν],

9. ci să fie încălțați [cu] *sandale* și să nu îmbrace două *hitoane* [ἀλλὰ ὑποδεδεμένους *σανδάλια*, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο *χιτῶνας*][103].

10. Și [Iisus] le zise lor: „Oriunde intrați într-o casă, rămâneți acolo până ce veți ieși de acolo [ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν]!

11. Și [în] care loc nu vă vor primi pe voi, [și] nici [nu] vă vor asculta pe voi, ieșind de acolo, scuturați praful de sub picioarele voastre, întru *mărturie* lor [καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς *μαρτύριον* αὐτοῖς][104]!

|[Amin/ adevărat zic vouă: mai-ușor va fi Sodomei și Gomorrei în ziua judecății decât cetății

[102] Și când Dumnezeu *se minunează* de necredința noastră arată cât *de jalnică* e starea noastră, a celor care ne împotrivim voii Lui.

[103] Două *cămăși lungi*.

[104] Text existent în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis* [*cf.*http://cudl.lib.cam.ac.uk/view/MS-NN-00002-00041/585], *Codex Veronensis*, GNT, BNT, VUL, WYC, TIS, MOF, DRB.

aceleia (ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ)![105]||

||[Adevărat vă zic vouă: mai ușoară va fi *pedeapsa* întru Sodoma și Gomorra în ziua judecății, decât întru cetatea aceea (Ἀληθῶς σᾶς λέγω, ἐλαφροτέρα θέλει εἶσθαι *ἡ τιμωρία*[106] εἰς τὰ Σόδομα ἢ Γόμορρα ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, παρὰ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην)[107]]||.

12. Și ieșind [ei][108], au propovăduit ca [oamenii] să se pocăiască [μετανοῶσιν][109].

13. Și mulți demoni scoteau [καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον] și *ungeau [cu] ulei* pe mulți bolnavi și îi

---

[105] Text care lipsește din NA28 dar e prezent în GOC. El e prezent și în *Codex purpureus petropolitanus* (ed. 1899, p. 27), cf.

υποκατω των ποδων υμων εις μαρτυριον αυτοις|αμην λεγω υμιν ανεκτοτερον εσται σοδομοις η γομορροις εν ημερα κρισεως η τη πολει | εκεινη· | [12]Και εξελθοντες εκηρυσσον ινα [13]μετανοη-,

Codex Vercellensis [Amen dico vobis, remissius erit Sodomis, et Gomoris in die judicii, quam civitati illi], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, WSL [Verily I say to you, it shall be more tolerable for Sodom and Gomorrah in the day of judgment than for that city], KJV [Verily I say unto you, It shall be more tolerable for Sodom and Gomorrha in the day of judgment, than for that city], LND, L45 [Wahrlich, es wird Sodom und Gomorra am Jüngsten Gerichte erträglicher ergehen denn solcher Stadt], GNV [Verely I say vnto you, It shalbe easier for Sodom, or Gomorrha at the day of iudgement, then for that citie], GGM [Amen, kwitha izwis: sutizo ist Saudaumjam aiththau Gaumaurjam in daga stauos thau thizai baurg ja[i]nai], CNS [Adevărat vă spun că, în ziua judecății, va fi mai uşor pentru pămîntul Sodomei şi Gomorei decît pentru cetatea aceea], RPN [Mai uşor va fi Sodomului şi Gomorului în ziua judecății, decât cetății aceleia], TNT [I saye verely vnto you it shalbe easyer for Zodom and Gomor at the daye of iudgement then for that cite].

Și, după cum observăm, edițiile vechi protestante ale Scripturii sunt în acord cu *varianta ortodoxă* și nu cu cea protestantă de acum.

[106] De aici, de la verbul τιμωρέω [a pedepsi], avem în română verbul *a se timora*. Pentru că *timorarea*, înspăimântarea noastră interioară, e semn al pedepsei dumnezeiești.

[107] Varianta scripturală existentă în MGK.

[108] Sfinții Apostoli.

[109] Pentru că pocăința este *începutul* mântuirii. Căci atunci când omul își recunoaște păcatele, când se vede *așa cum este*, atunci așteaptă de la Dumnezeu toată vindecarea.

vindecau [καὶ *ἤλειφον ἐλαίῳ* πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον][110].

14. Și a auzit împăratul Irodis, că s-a făcut cunoscut numele Lui [καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα Αὐτοῦ]. Și zicea că Ioannis Botezătorul s-a ridicat din morți [καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν] și de aceea *se lucrează* puteri în El [καὶ διὰ τοῦτο *ἐνεργοῦσιν* αἱ δυνάμεις ἐν Αὐτῷ][111].

15. Dar alții ziceau că este Ilias [ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν][112]! [Iar] alții ziceau că [este] Profet, ca unul [dintre] Profeți [ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφήτης ὡς εἷς τῶν Προφητῶν][113].

16. Dar Irodis auzind, zise: „Acesta [este] Ioannis, [căruia] eu i-am-tăiat-capul! Acesta s-a ridicat [ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη][114]”.

|[acesta s-a ridicat din morți (αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν)[115]]|.

---

[110] Iar aici avem, deopotrivă, fundamentul eclesial pentru *exorcizarea* celor posedați de demoni dar și pentru *Taina Sfântului Maslu*. Căci, până azi, cei botezați sunt mai înainte exorcizați, iar vindecarea trupească și sufletească se primește prin Taina Sfântului Maslu, unde uleiul sfințit este *purtător de har tămăduitor*. Pentru că și Sfinții Apostoli i-au alungat pe demoni prin cuvinte pline de har și prin ungerea cu ulei plin de har i-au vindecat pe oameni.

[111] Pentru că Irodis nu suporta *evidența* minunilor Domnului. Și căuta să-și explice minunile Lui prin intermediul persoanei Sfântului Ioannis Botezătorul, pentru că el îl omorâse. Adică, în mintea sa, el contribuise la martirizarea lui Ioannis (ceea ce era adevărat) dar, implicit, contribuise și la presupusa „înviere” a lui Ioannis din morți. Iar acum Îl prezenta pe Iisus drept *Ioannis*, pentru ca să aibă și el „un câștig” din acest lucru.

[112] Pentru că știau că Sfântul Ilias Tesviteanul era viu și fusese ridicat în mod dumnezeiește la cer. Și doreau *să explice* prin persoana lui persoana Domnului pentru ca să nu-L accepte pe Domnul.

[113] Cei care Îl considerau Profet vroiau *să Îl alinieze* Profeților, pentru ca să nu fie propovăduit *mai mare* decât ei. Pentru că ei căutau să Îl prezinte ca pe unul care *nu iese* din comun. Mai pe scurt: nu Îl considerau *Dumnezeu întrupat* ci *un Profet* ca și alți Profeți.

[114] Și în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, GNT, ed. BOR 2001.

17. Căci Irodis acesta, trimițând, l-a prins pe Ioannis și l-a legat pe el în temniță, din cauza Irodiasei[116], femeia lui Filippos, fratele lui, căci *se căsătorise* cu ea [ὅτι αὐτὴν *ἐγάμησεν*]!

18. Căci zicea Ioannis lui Irodis că: „Nu ți se cuvine ție a avea femeia fratelui tău [οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου]!”.

19. Iar Irodias îl dușmănea pe el și voia a-l omorî pe el, și nu putea!

20. Căci Irodis se temea de Ioannis, știindu-l pe el *om drept* și *sfânt* [εἰδὼς αὐτὸν *ἄνδρα δίκαιον* καὶ *ἅγιον*], și-l apăra pe el [καὶ συνετήρει αὐτόν]. Și, ascultându-l pe el, de multe era tulburat, și îl asculta pe el cu plăcere [καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν].

21. Și fiind o zi potrivită [ἡμέρας εὐκαίρου], când Irodis, de ziua-lui-de-naștere [τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ], a făcut *cină* [*δεῖπνον* ἐποίησεν] mai-marilor lui [τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ] și tribunilor-militari [καὶ τοῖς χιλιάρχοις] și celor-dintâi ai Galileei [καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας],

22. și intrând fiica aceasta, a Irodiasei, și dansând, a plăcut lui Irodis și *celor-care-ședeau-împreună-cu* [el la masă] [καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ καὶ *τοῖς συνανακειμένοις*]. [Și] împăratul zise fetei: „Cere de la mine ce vrei, și îți voi da!”.

23. Și s-a jurat ei [multe] [καὶ ὤμοσεν αὐτῇ [πολλὰ][117]], [spunând] că: „Dacă îmi vei cere ceva, îți

---

[115] În GOC. Text existent și în *Codex purpureus petropolitanus* (ed. 1899, p. 27), *Codex Bezae Cantabrigiensis* [εκ νεκρων ηγερθη], VUL [a mortuis resurrexit], *Codex Veronensis* [surrexit a mortuis], KJV [he is risen from the dead], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988.

[116] De la forma de nominativ Ἡρῳδιάς.

[117] NA28 a pus πολλὰ între paranteze drepte. La fel a făcut și BNT și GNT. Adjectivul luat în discuție nu se regăsește în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, *Biblia de la 1688*, ed.

voi da ție, până la jumătate din împărăția mea [τι ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου]!”.

24. Și [aceasta], ieșind, a spus mamei ei: „Ce să cer?”. Iar ea a zis: „Capul lui Ioannis Botezătorul [τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος]!”.

25. Și îndată, intrând cu grabă către împăratul, a cerut, zicând: „Vreau ca, acum, să-mi dai *pe disc* capul lui Ioannis Botezătorul [θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι *ἐπὶ πίνακι* τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ]!”.

26. Și împăratul fiind foarte-trist [καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς], [totuși], din cauza jurămintelor și a celor-care-ședeau-împreună-cu [el], nu a vrut a o respinge pe ea [διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν]!

27. Și împăratul trimițând îndată *un speculator/ un călău* [*σπεκουλάτορα*], a poruncit a se aduce capul lui[118]. Și [acela], mergând, *a tăiat-capul* lui în temniță [καὶ ἀπελθὼν *ἀπεκεφάλισεν* αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ].

28. Și a adus capul lui *pe disc* [ἐπὶ πίνακι] și l-a dat pe el fetei. Iar fata l-a dat pe el mamei sale [καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς].

29. Și auzind [aceasta], ucenicii lui[119] au venit și au luat trupul lui [τὸ πτῶμα αὐτοῦ] și l-au pus pe el în mormânt [καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ].

30. Și se adunară Apostolii la Iisus [καὶ συνάγονται οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν] și I-au vestit Lui toate câte au făcut și câte i-au învățat [pe alții] [καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν].

BOR 1988 și 2001, GOC, MGK, GNV, VUL, WSL, L45, KJV dar se regăsește în *Codex Bezae Cantabrigiensis* [πολλα] și *Codex Vercellensis* [și s-a jurat ei *mult* (et juravit illi *multum*)]. Din punctul meu de vedere, cuvântul apare în mod *legitim* în text.

[118] Al Sfântului Ioannis Botezătorul.

[119] Ai Sfântului Ioannis Botezătorul.

31. Și [El] le zise lor: „Veniți voi înșivă de o parte, în loc pustiu, și odihniți-vă puțin [ἀναπαύσασθε ὀλίγον]”! Căci erau mulți cei care veneau și plecau [ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί] și nici a mânca [nu] aveau-timp [καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν][120].

32. Și au plecat în corabie, în loc pustiu, de o parte.

33. Și [oamenii] i-au văzut pe ei plecând [καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας]. Și îi recunoscură mulți [καὶ ἐπέγνωσαν πολλοὶ]. Și, pe jos, din toate cetățile, au alergat acolo și *au ajuns-înaintea* lor [καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ *προῆλθον* αὐτούς].

34. Și ieșind [din corabie], [Iisus (ὁ Ἰησοῦς)[121]] a văzut mulțime multă [καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον]. Și I s-a făcut milă de ei [καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτούς], căci erau ca oile, neavând păstor [ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα]. Și [Iisus] a început a-i învăța pe ei multe [καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά].

35. Și ceasul făcându-se deja mult [καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης], s-au apropiat de El Ucenicii Lui [și]-I ziseră că: „Locul este pustiu și ceasul e deja mult [ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἤδη ὥρα πολλή][122]!

36. Eliberează-i pe ei, ca să meargă întru satele dimprejur și [în] orașe, ca să-și cumpere lor ce să mănânce [ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν]!”[123]| [să-și

---

[120] Se referă la Domnul și la Ucenicii Săi.

[121] În GOC. Cuvântul *Iisus* nu apare în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*, BNT, GNT dar apare în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, VUL, MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, L45, WYC, WSL, RPN, MOF, KJV.

[122] E târziu.

[123] Prezentă și în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus* (p. 1286, col. 2), *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Vercellensis*, *Codex Washingtonianus A*, *Codex Bezae A*, VUL, WYC, ed. BOR 1988 și 2001, NRV.

cumpere lor *pâini*! Căci nu au ce să mănânce (ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς *ἄρτους*· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν)][124]|.

37. Dar El, răspunzând, a zis lor: „Dați-le voi lor a mânca [δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν]!". Și ei Îi ziseră Lui: „Mergând, să cumpărăm pâini *de două-sute de dinari* și să le dăm lor a mânca [ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν *δηναρίων διακοσίων* ἄρτους καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν]?".

38. Dar El le zise lor: „Câte *pâini* aveți? Duceți-vă [și] vedeți! [πόσους *ἄρτους*[125] ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε]". Și, cunoscând, [ei] ziseră: „Cinci, și doi pești [πέντε, καὶ δύο ἰχθύας]".

39. Și [Iisus] a poruncit lor[126] a-i așeza pe toți grupuri-grupuri pe iarba verde [καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ].

40. Și au șezut grupuri-grupuri, de câte o sută și de câte cincizeci [de oameni] [καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα].

41. Și luând [Iisus] cele cinci pâini și cei doi pești [καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας], privind întru cer [ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν], a binecuvântat și a frânt pâinile [εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους] și le-a dat Ucenicilor [Lui] [καὶ ἐδίδου

---

[124] În GOC. Variantă prezentă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, MGK, SCR, *Biblia de la 1688*, TYN [and bye the breed: for they have nothinge to eate], KJV [and buy themselves bread: for they have nothing to eat], R60 [y compren pan, pues no tienen qué comer], TNT [and bye the breed: for they have nothinge to eate], GNV [and buy them bread: for they haue nothing to eate], L45 [und kaufen sich Brot; denn sie haben nicht zu essen], LND [a comprarsi del pane, perché non ha nulla da mangiare].

[125] De la ἄρτος [artos], care înseamnă *pâine*, avem noi în limbajul liturgic cuvântul *artos* (pl. *artose*).

[126] Sfinților Apostoli.

τοῖς μαθηταῖς [Αὐτοῦ][127]] ca să le pună-înaintea lor [ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς]. Și [la fel a făcut Iisus și cu] cei doi pești: i-a împărțit tuturor [καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν].

42. Și au mâncat toți și s-au săturat.

43. Și au luat doisprezece coșuri pline de fărâmituri și [cu ce a rămas] din pești [καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων].

44. Și cei care au mâncat [pâinile] erau cinci mii de bărbați [καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες [τοὺς ἄρτους][128] πεντακισχίλιοι ἄνδρες].

45. Și îndată *i-a silit* pe Ucenicii Lui a intra întru corabie [καὶ εὐθὺς *ἠνάγκασεν*[129] τοὺς Μαθητὰς Αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον] și a merge-înainte, întru cealaltă parte, în Bitsaida [Βηθσαϊδά], până ce El eliberează mulțimea.

46. Și dându-le lor drumul, [Iisus] a mers întru munte [pentru] a se ruga [ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι].

47. Și fiind seară, corabia era în mijlocul mării, și numai El pe pământ[130] [καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ

---

[127] În NA28, ca și în BNT și GNT, Αὐτοῦ a fost pus între paranteze drepte.

Pronumele însă există în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, dar nu și în *Codex Sinaiticus* și *Codex Vaticanus*.

Excluderea lui din text *nu se susține*.

[128] NA28, BNT și GNT au pus între paranteze drepte pe τοὺς ἄρτους. Dar cuvântul se regăsește în *Codex Vaticanus* [, *cf.* p. 1286, col. 3], *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*. Însă nu și în *Codex Bezae Cantabrigiensis* și *Codex Sinaiticus*.

De aceea, cuvântul trebui *conținut* de textul critic al Sfintei Scripturi.

[129] Doar în Mt. 11, 22 și, aici, la Mc. 6, 45, *cf.* BNT, găsim acest verb în Noul Testament și ideea de *silire* a Ucenicilor.

[130] Pe țărmul mării.

πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ Αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς].

48. Și [Iisus] văzându-i pe ei chinuindu-se în a vâsli [ἐν τῷ ἐλαύνειν] – căci vântul era împotriva lor –, pe la a patra strajă a nopții, [El] a venit către ei umblând pe mare [περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης]. Și vroia să treacă [pe lângă] ei [καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς].

49. Iar ei, văzându-L pe El umblând pe mare, li s-a părut că este *o fantasmă/ nălucă* [ἔδοξαν ὅτι *φάντασμά* ἐστιν] și au strigat!

50. Căci toți L-au văzut pe El și s-au tulburat. Dar El îndată a vorbit cu ei și le zise lor: „Îndrăzniți, Eu sunt! Nu vă temeți [θαρσεῖτε, Ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε]!”.

51. Și S-a suit la ei, întru corabie, și a încetat vântul! Și se uimeau foarte, foarte mult, în ei înșiși [καὶ λίαν [ἐκ περισσοῦ][131] ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο].

52. Căci n-au înțeles despre pâini[132], deoarece inima lor era *împietrită* [οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ’ ἦν αὐτῶν ἡ καρδία *πεπωρωμένη*].

53. Și trecând pe pământ[133], au venit întru Ghennisaret [Γεννησαρέτ] și au-aruncat-ancora [προσωρμίσθησαν].

54. Și ieșind ei din corabie, îndată L-au recunoscut pe El [εὐθὺς ἐπιγνόντες Αὐτὸν].

---

[131] Fragmentul e pus între paranteze în NA28, BNT și GNT. Dar el apare în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, GOC, VUL.

Ca și în cazurile precedente, nu putem *să eliminăm* acest fragment.

Teologii protestanți sau neoprotestanți care lucrează la edițiile științifice ale Scripturii își permit multe eliminări de texte, pentru că judecă textele scripturale ideologic, potrivit confesiunii lor.

[132] Despre minunea *înmulțirii* pâinilor.

[133] Domnul și Sfinții Săi Ucenici.

55. Și alergau[134] [necontenit] în tot ținutul acela [περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην]. Și au început să-I aducă pe paturi pe cei bolnavi, purtându-i unde auzeau că este [El] [καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν].

56. Și unde intra [Iisus], întru sate sau cetăți sau întru cătune/ sătucuri [sau] în piețe [καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς], îi puneau pe bolnavi [ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας] și Îl rugau pe El ca [măcar] *de marginea/ de poala* veșmântului Lui să se atingă[135] [καὶ παρεκάλουν Αὐτὸν ἵνα κἂν *τοῦ κρασπέδου* τοῦ ἱματίου Αὐτοῦ ἅψωνται]! Și câți se atingeau de El se mântuiau [καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο Αὐτοῦ ἐσῴζοντο].

---

[134] Cu sensul: propovăduiau *în foarte mare grabă*. Pentru că Domnul și Sfinții Săi Apostoli doreau să vestească *cât mai repede* cele ale Evangheliei.

[135] Și această *evlavie curată* o observăm la mulți creștini ortodocși până azi! Pentru că ei *știu* și *simt* că harul lui Dumnezeu din omul Sfânt se revarsă și în hainele și lucrurile sale. Și de aceea cad în fața preoților cu Cinstitele Daruri în mâini, fac metanii în fața ierarhilor și a preoților și cer binecuvântarea lor sau vor să îi atingă pe oamenii Sfinți: pentru că ei știu că atingându-se de cei sfințiți și de cei Sfinți și ei *primesc* harul și binecuvântarea lui Dumnezeu.

Capitolul 7

1. Și se adunară către El fariseii și unii [dintre] învățați/ cărturari, [care] au venit din Ierusalime [ἀπὸ Ἱεροσολύμων].

2. Și văzând[136] pe unii [dintre] Ucenicii Lui că [au] mâinile *necurate* [*κοιναῖς* χερσίν], adică *nespălate* [ἀνίπτοις], mâncând pâini [ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους].

|[, îi osândeau (κατεγνωσαν)[137]]|.

|[, îi învinuiau (ἐμέμψαντο)[138]]|.

|[, îi învinuiau pe ei (ἐμέμφθησαν αὐτούς)[139]]|.

3. Căci fariseii și toți iudeii [οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι], dacă nu își spălau mâinile [cu] *pumnul* [ἐὰν μὴ *πυγμῇ* νίψωνται τὰς χεῖρας][140],

|[dacă nu își spală *adesea* mâinile (ἐὰν μὴ *πυκνὰ* νίψωνται τὰς χεῖρας)][141]|

|[își spălau mâinile *până la cot* (νίψωσι *μέχρι τοῦ ἀγκῶνος* τὰς χεῖρας)[142]]|

nu mănâncă [οὐκ ἐσθίουσιν], ținând *tradiția bătrânilor* [κρατοῦντες *τὴν παράδοσιν*[143] *τῶν πρεσβυτέρων*].

---

[136] Fariseii și cărturarii.

[137] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*, p. 307 v, *cf.* http://cudl.lib.cam.ac.uk/view/MS-NN-00002-00041/595.

[138] În GOC. Cuvânt prezent și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis* dar nu și în *Codex Alexandrinus*, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*.

[139] În MGK.

[140] Text existent în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Vaticanus*, *Biblia de la 1688*.

[141] În *Codex Sinaiticus*, TIS, VUL [nisi *crebro* lavent manus], KJV [they wash their hands *oft*], TYN [they washe their hondes *ofte*].

[142] În MGK. Existent și în ed. BOR 1988, RPN [de nu își vor spăla mâinile până în cot], WSL [they wash their hands *to the wrist*].

[143] Prima apariție textuală a cuvântului în această carte. Cuvântul *tradiție* apare numai aici, în capitolul al 7-lea, de 4 ori.

4. Și dacă [vin] din piață [și] nu se afundă [în apă], nu mănâncă [καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν].

Și sunt multe altele pe care le-au primit [pentru] a le ține [καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν]: afundarea [în apă] a potirelor [βαπτισμοὺς ποτηρίων] și a ulcioarelor [καὶ ξεστῶν] și a vaselor-de-aramă [καὶ χαλκίων] [și a paturilor [καὶ κλινῶν][144]].

5. Și Îl întrebară pe El fariseii și învățații: „Pentru ce Ucenicii Tăi *nu umblă* [οὐ περιπατοῦσιν] după tradiția bătrânilor [κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων], ci mănâncă pâine [cu] mâinile necurate?”.

6. Iar El le-a zis lor: „Bine a profețit Isaias despre voi, ipocriților/ fățarnicilor [καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἠσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν], după cum s-a scris [că] [ὡς γέγραπται [ὅτι][145]]:

<Acest popor Mă cinstește [cu] buzele, dar inima lor [este] departe, *este-îndepărtată* de Mine [οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν Με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω *ἀπέχει* ἀπ' Ἐμοῦ]>[146]!

7. Ci în zadar Mi se închină Mie învățând învățături [care sunt] porunci ale oamenilor [ἐντάλματα ἀνθρώπων].

---

[144] În NA28, BNT și GNT, ca *de obicei* [o cutumă negaționistă cu care nu pot fi nicidecum de acord], fragmentul καὶ κλινῶν a fost pus între paranteze drepte. El lipsește din *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, TIS, dar e prezent în *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, VUL [et lectorum], GOC, MGK, *Biblia de la 1688*, WYC [and of beddis].

[145] Conjuncția ὅτι a fost *introdusă* în NA28, BNT și MGK pentru că Sfântul Marcu a obișnuit până acum *să folosească* această particulă înainte de vorbirea directă. Ea nu există în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Bezae Cantabrigiensis* dar există în *Codex Sinaiticus* și *Codex Vaticanus*.

[146] Domnul citează Is. 29, 13, LXX, unde avem textul: „poporul acesta Mă cinstește [cu] buzele lui dar inima lor [este] departe, este-îndepărtată de Mine [ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσιν αὐτῶν τιμῶσίν Με ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' Ἐμοῦ]”.

8. [Căci] lăsând porunca lui Dumnezeu țineți tradiția oamenilor [ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων]”[147].| [: afundarea [în apă] a ulcioarelor și a potirelor, dar și celelalte asemenea, multe, [pe care] le faceți (βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε)[148]] |.

9. Și [Iisus] le zise lor: „Bine lepădați porunca lui Dumnezeu, ca să țineți tradiția voastră [καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε]!

10. Căci Moisis [Μωϋσῆς] a zis: <Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta [τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου]!>. Și: <Cel-ce-va-vorbi-de-rău pe tată sau pe mamă, [cu] moarte să moară [ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω]!>.

11. Dar voi spuneți: <Dacă ar zice omul tatălui sau mamei: *corban* [κορβᾶν]. [Adică,] acesta, de la mine, cu care te-aș fi [putut] ajuta, este dar [dăruit lui Dumnezeu] [ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς]>,

12. [voi] nu-l mai lăsați pe el nimic a da tatălui sau mamei,

13. anulând cuvântul lui Dumnezeu [prin] tradiția voastră pe care ați dat-o [ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε]! Și multe asemenea acestora faceți [καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε]”.

---

[147] În *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, GNT, BNT, LSG, MOF.

[148] În GOC. Existent și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, VUL [baptismata urceorum et calicum et alia similia his facitis multa], *Biblia de la 1688*, MGK, ed. BOR 1988 și 2001, WYC [wasschyngis of watir vessels, and of cuppis; and many othir thingis lijk to these ye doon], WSL [the washing of pots and cups: and many other such like things ye do], GNV [as the washing of pots and of cups, and many other such like things ye doe], L45 [von Krügen und Trinkgefäßen zu waschen; und desgleichen tut ihr viel].

14. Și chemând iarăși mulțimea, le zise lor: „Ascultați-Mă toți și înțelegeți!

15. Nimic [nu] este din-afara omului [οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου], intrând întru el [εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν], care poate a-l spurca pe el [ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν]. Dar cele [care] ies din om sunt cele [care] îl spurcă pe om [ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον].

16. [*[149]]

[Dacă are cineva urechi de auzit, să audă (ει τις εχει ωτα ακουειν ακουετω)![150]]

[Cine are urechi de auzit, să audă (Ὁ ἔχων ὦτα διὰ νὰ ἀκούῃ, ἄς ἀκούῃ)!][151]".

17. Și când [Iisus] a intrat întru casă din mulțime, L-au întrebat pe El, Ucenicii Lui, [despre] parabolă.

18. Și le zise lor: „Astfel, și voi sunteți neînțelegători [ἀσύνετοι]? Nu înțelegeți că tot [ce] intră, din-afară, întru om, nu poate a-l spurca pe el [οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι]?

19. Căci acesta nu intră întru inimă, ci întru stomac [ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ᾽ εἰς τὴν κοιλίαν] și iese întru *latrină* [καὶ εἰς *τὸν ἀφεδρῶνα* ἐκπορεύεται], toate mâncărurile [fiind] curate [*καθαρίζων* πάντα τὰ βρώματα]".

20. Și [El] le zise că: „[Ce] iese din om, aceea spurcă pe om [τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον].

---

149 În NA28, BNT, GNT, GOC, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus* acest verset lipsește.

150 În *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus rossanensis* și *Codex Alexandrinus*, VUL [si quis habet aures audiendi audiat], SCR [εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω], *Biblia de la 1688*, în ed. BOR 1988 și 2001, WYC [If ony man haue eeris of hering, here he], WSL [If any man have ears to hear, let him hear], TNT [If eny man have eares to heare let him heare].

151 În MGK.

21. Căci dinăuntru, din inima oamenilor [ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων], ies cugetele cele rele, curviile/ desfrânările, hoțiile, uciderile [οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι],

22. adulterele, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea [μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος,], destrăbălarea, ochiul rău, blasfemia, trufia, nebunia/ prostia [ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη]!

23. Toate aceste rele ies *dinăuntru* [omului] și îl spurcă pe om [πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ *ἔσωθεν* ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον]".

24. Și [Iisus], ridicându-Se de acolo, a plecat întru hotarele Tirosului[152] [ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου] | [și ale Sidonului[153] (καὶ Σιδῶνος)[154]]|. Și intrând întru casă nimeni [nu] voia a-L ști [καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι]. Însă nu a putut a Se ascunde [καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν]!

25. Căci, îndată, auzind o femeie despre El, care avea pe fiica ei [cu] duh necurat [πνεῦμα ἀκάθαρτον], venind, a căzut la picioarele Lui [ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας Αὐτοῦ]!

26. Iar femeia era elină [Ἑλληνίς], de neam siro-finician [Συροφοινίκισσα τῷ γένει]!

Și Îl ruga pe El ca să scoată demonul din fiica ei [καὶ ἠρώτα Αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς].

27. Și [Iisus] îi zise ei: „Lasă, mai întâi, să se sature fiii [ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα]! Căci nu este bine a lua *pâinea* fiilor [οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν

---

[152] De la forma de N sg.: Τύρος.

[153] De la format de N sg.: Σιδών.

[154] În GOC. Găsim pomenit al doilea oraș și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, MGK, VUL [et Sidonis], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

τὸν *ἄρτον* τῶν τέκνων] și a o arunca *căţeilor* [καὶ *τοῖς κυναρίοις* βαλεῖν]".

28. Dar ea a răspuns și Îi zise Lui: „Doamne! Și căţeii de sub masă mănâncă din fărâmiturile fiilor [Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων]".

29. Și [Iisus] a zis ei: „Pentru acest cuvânt, mergi! A ieșit demonul din fiica ta [διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον]".

30. Și ducându-se întru casa ei, a găsit-o pe fiică pusă pe pat și demonul ieșit [din ea] [καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός].

31. Și ieșind iarăși din hotarele Tirosului, [Iisus] a venit, prin Sidon, la marea Galileii, [prin] mijlocul hotarelor Decapolisului [Δεκάπολις[155]].

32. Și i-au adus Lui un surd [κωφὸν], [care era] și gângav [καὶ μογιλάλον], și L-au rugat pe El ca *să-Și pună* mâna *peste* el [καὶ παρακαλοῦσιν Αὐτὸν ἵνα *ἐπιθῇ* αὐτῷ τὴν χεῖρα].

33. Și [Iisus], luându-l pe el din mulţime, de unul-singur, a pus degetele Lui întru urechile sale [ἔβαλεν τοὺς δακτύλους Αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ]. Și, scuipând, a atins limba lui [καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ].

34. Și, privind întru cer, [Iisus] a suspinat și îi zise lui [καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν καὶ λέγει αὐτῷ]: „*Effata* [Εφφαθα]!". Care înseamnă: „Deschide-te"!

35. Și [îndată [εὐθέως][156]] i s-au deschis auzurile lui și s-a dezlegat legătura limbii lui și vorbea *drept*

---

[155] Forma de N. sg.

[156] Cuvântul a fost pus între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT, dar el apare în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*.

[ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ ἐλάλει *ὀρθῶς*].

36. Și [Iisus] le porunci lor ca nimănui să [nu] spună! Dar pe cât le porunci lor, ei și mai mult Îl propovăduiră [ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον].

37. Și [erau] *peste-măsură* de uimiți [καὶ *ὑπερπερισσῶς* ἐξεπλήσσοντο], zicând: „A făcut bine la toți. Și pe surzi îi face a auzi și pe muți a vorbi [καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ [τοὺς] ἀλάλους λαλεῖν]”.

Capitolul 8

1. În zilele acelea, fiind iarăși mulțime multă și neavând ce să mănânce, chemând [Iisus (ὁ Ἰησοῦς)[157]] pe Ucenici, le zise lor:

2. „Milă Îmi este de mulțime [σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον], căci [sunt] deja trei zile [de când] Mă așteaptă și nu au ce să mănânce [ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν Μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν]!

3. Și dacă îi voi elibera pe ei, întru casele lor, *nemâncați* [καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς *νήστεις* εἰς οἶκον αὐτῶν], se vor osteni pe cale [ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ]! Căci unii [dintre] ei au venit de departe [καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν]".

4. Și Ucenicii Lui I-au răspuns Lui că: „De unde va putea cineva pe aceștia, aici, în pustie, a-i sătura de pâini [πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας]?".

5. Și [Iisus] îi întrebă pe ei: „Câte pâini aveți?". Și ei au zis: „Șapte".

6. Și [Iisus] a poruncit mulțimii să se așeze pe pământ! Și luând cele șapte pâini [καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους], mulțumind [εὐχαριστήσας], a frânt și a dat Ucenicilor Lui [ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς Μαθηταῖς Αὐτοῦ] ca să-le-pună-înainte [ἵνα παρατιθῶσιν].

Și [ei] le-au-pus-înaintea mulțimii [καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ].

7. Și aveau [și] puțini *peștișori* [καὶ εἶχον *ἰχθύδια* ὀλίγα]! Și binecuvântându-i pe aceștia[158], [Iisus] le-a

[157] Cuvântul *Iisus* e din ediția GOC. El apare și în MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, WYC, WSL, TOB, KJV, GNV, dar nu apare în NA28, BNT, GNT, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Vercellensis*, *Codex Veronensis*, VUL.

[158] Peștișorii.

zis a-i-pune-înainte și pe aceștia [καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι].

8. Și au mâncat și s-au săturat [καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν].

Și au luat șapte coșuri [cu] rămășițe de fărâmituri [καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας].

9. Și [cei care mâncaseră] erau ca la patru mii [ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι]. Și [Iisus] i-a eliberat pe ei.

10. Și îndată intrând întru corabie, [împreună] cu Ucenicii Lui, [Iisus] a venit întru părțile Dalmanutei [εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά].

11. Și au ieșit fariseii și au început *a se certa* [cu] El [ἤρξαντο *συζητεῖν* Αὐτῷ], cerând de la El *semn din cer* [ζητοῦντες παρ' Αὐτοῦ *σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ*], ispitindu-L pe El [πειράζοντες Αὐτόν].

12. Și [Iisus], *suspinând-adânc* în duhul Lui, le zise [καὶ *ἀναστενάξας*[159] τῷ πνεύματι Αὐτοῦ λέγει]: „De ce cere semn neamul acesta [τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον]. Amin/ adevărat zic vouă, dacă va fi dat semn neamului acestuia [ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ[160] δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον]".

13. Și [Iisus], lăsându-i pe ei[161], intrând iarăși [în corabie], a trecut întru cealaltă-parte.

14. Și [Ucenicii] au uitat a lua pâini. Și nu aveau decât numai o pâine cu ei în corabie.

15. Și [Iisus] le porunci lor, zicând: „Căutați, priviți către *drojdia/ aluatul* fariseilor și [către] *drojdia/ aluatul* lui Irodis [ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ *τῆς ζύμης* τῶν Φαρισαίων καὶ *τῆς ζύμης* Ἡρῴδου]!".

---

[159] Participiul ἀναστενάξας are aici *singura sa apariție textuală* în Noul Testament, *cf.* BNT.

[160] *Cf. Gingrich Greek Lexicon*, această conjuncție are aici înțeles *negativ* și textul trebuie înțeles astfel: „*nu se va da* un semn neamului acestuia".

[161] Pe farisei.

16. Și [Ucenicii] cugetau unii către alții[162] că nu au pâini [καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν].

17. Și [Iisus] cunoscând [gândurile Ucenicilor Săi], le zise lor [καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς]:

„De ce cugetați că nu aveți pâini [τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε]? Încă nu înțelegeți și nu pricepeți [οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε]? Aveți [încă] *împietrită* inima voastră [*πεπωρωμένην* ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν]?

18. Ochi aveți [și] nu vedeți și urechi aveți [și] nu auziți [ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε]? Și nu vă amintiți,

19. când am frânt cele cinci pâini, pentru cei cinci mii [de bărbați], câte coșuri pline de fărâmituri ați luat?”. [Și ei] Îi ziseră Lui: „Doisprezece”.

20. [Și] când [a fost cu] cele șapte [pâini], pentru cei patru mii [de bărbați], câte coșuri pline de fărâmituri ați luat?”. Și [ei] Îi ziseră [Lui (Αὐτῷ)[163]]: „Șapte”.

21. Și [Iisus] le zise lor: „Încă nu pricepeți?”.

22. Și [ei] veniră întru Bitsaida. Și Îi aduseră la El un orb și Îl rugară pe El ca *să-l atingă* pe el[164] [καὶ παρακαλοῦσιν Αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ *ἅψηται*].

23. Și [Iisus], luându-l de mână pe orb [ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ], l-a scos pe el afară din sat [ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης]. Și

---

[162] Prin expresia feței lor. Cugetarea li se vedea pe față.

[163] Pronumele e pus între paranteze drepte în NA 28, BNT și GNT. El lipsește în *Codex Sinaiticus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Vercellensis*, TIS, SCR, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, WSL, TNT, MGK, GOC, GNV, DRB, CVB dar apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Veronensis*, VUL, WYC.

[164] Atât în ed. BOR 1988 cât și în ed. BOR 2001, se folosește sintagma: „să Se atingă de el”. Însă în *Biblia de la 1688* se traduce *corect* textul NA28: „ca să [îl] atingă pre el”. Pentru că Iisus e Cel care face acest gest *în mod voit* și nu *accidental*.

scuipând întru ochii lui [καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ], punându-Și mânile [peste] el, îl întrebă pe el [ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας Αὐτῷ ἐπηρώτα αὐτόν]: „[Spune-Mi] dacă vezi ceva [εἴ τι βλέπεις]?”.

24. Și ridicându-și ochii, [el] zise [καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν]: „Văd oameni. Căci îi văd ca [pe niște] copaci umblând [βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας]”.

25. După aceea, din nou Și-a pus mâinile peste ochii lui [εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ]. Și a văzut-clar [καὶ διέβλεψεν]. Și s-a refăcut [vederea lui] și le văzu pe toate clar [καὶ ἀπεκατέστη καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα].

26. Și [Iisus] îl trimise pe el întru casa lui, zicându-i: „Nici să [nu] intri întru sat [μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς]!”[165].

|[„Nici să (nu) intri întru sat și nici să spui cuiva în sat (μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ)!”[166]]|.

|[„Nici să (nu) intri întru sat și nici să spui cuiva, întru ceva, în sat (Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς μηδὲ εἴπῃς τοῦτο εἴς τινα ἐν τῇ κώμῃ)!”[167]]|.

|[„Mergi în casa ta și, dacă în sat vei intra, nimănui să [nu] spui (vade in domum tuam et si in vicum introieris nemini dixeris)!”[168]]|.

27. Și a ieșit Iisus și Ucenicii Lui întru satele Chesariei lui Filippos [εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου]! Și, în drumul [lor], [Iisus] îi întrebă pe Ucenicii Lui, zicându-le lor: [καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα

---

[165] Variantă existentă și în *Codex Vaticanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, BNT, GNT.

[166] În GOC. Variantă care se regăsește și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[167] În MGK.

[168] În VUL.

τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς]: „Cine Îmi zic oamenii a fi [τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι]?”.

28. Iar ei I-au zis Lui, zicând [că (ὅτι)[169]]: „[Unii zic că ești]: *Ioannis Botezătorul*, și alții: *Ilias*, iar alții că: [ești] *unul [dintre] Profeți*”.

29. Și El îi întrebă pe ei: „Dar voi cine Îmi ziceți a fi [ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι]?”. [Și] Petros, răspunzând, Îi zise Lui: „Tu ești *Hristos* [Σὺ εἶ *ὁ Χριστός*]”.

30. Și [Iisus] i-a certat pe ei ca să [nu] spună nimănui despre El [καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ Αὐτοῦ].

31. Și [Iisus] a început a-i învăța pe ei că *Fiul omului* trebuie *a pătimi* multe [καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν *Yἱὸν τοῦ ἀνθρώπου* πολλὰ *παθεῖν*] și [a fi] lepădat-fără-cercetare [ἀποδοκιμασθῆναι] de către bătrâni și de arhierei și de învățați/ cărturari [ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων] și a fi omorât [καὶ ἀποκτανθῆναι] și, după trei zile, a învia [καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι]!

32. Și [Iisus] spunea *[cu] îndrăzneală*[170] cuvântul [acesta] [καὶ *παρρησίᾳ*[171] τὸν λόγον ἐλάλει]. Și Petros, luându-L pe El, a început a-L certa pe El [καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος Αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν Αὐτῷ].

33. Iar El, întorcându-Se și văzând pe Ucenicii Lui, l-a certat pe Petros și îi zise [ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς Μαθητὰς Αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει]: „Pleacă înapoia mea, satană [ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ]!

---

[169] Conjuncția a fost pusă între paranteze drepte în NA28, BNT, GNT. Ea nu apare în GOC, MGK, VUL, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Vercellensis*, *Codex Veronensis*, dar apare în *Codex Vaticanus*, TIS.

[170] În mod deschis, pe față.

[171] Aici avem singura prezență textuală a lui παρρησία din această Evanghelie, *cf.* BNT.

Căci nu gândești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor [ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων]”.

34. Și chemând mulțimea, [dimpreună] cu Ucenicii Lui, le-a zis lor: „Dacă cineva voiește a veni după Mine [εἴ τις θέλει ὀπίσω Μου ἀκολουθεῖν], [atunci] să se lepede de sine [ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν] și să-și ia crucea lui [καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ] și să-Mi urmeze Mie [καὶ ἀκολουθείτω Μοι].

35. Căci cine va voi *a-și mântui* sufletul lui îl va pierde pe el [ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ *σῶσαι* ἀπολέσει αὐτήν]. Dar cine *își va pierde* sufletul lui pentru Mine și Evanghelie, îl va mântui pe el [ὃς δ’ ἂν *ἀπολέσει* τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν Ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου σώσει αὐτήν].

36. Căci ce-i folosește omului de ar câștiga lumea toată și își va păgubi sufletul lui [τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ]?

37. Căci ce va da *la schimb* omul pentru sufletul lui [τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος *ἀντάλλαγμα* τῆς ψυχῆς αὐτοῦ]?

38. Căci cine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele [ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ Με καὶ τοὺς Ἐμοὺς λόγους], în neamul acesta adulterin/ preacurvar și păcătos [ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ], și *Fiul omului* Se va rușina de el [καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν], [atunci] când va veni în slava Tatălui Lui [ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ], [dimpreună] cu Îngerii cei sfinți [μετὰ τῶν Ἀγγέλων τῶν ἁγίων]”.

Capitolul 9

1. Și [Iisus] le zise lor: „Amin/ adevărat vă zic vouă că sunt unii, [dintre cei] care stau aici, [care] nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind în putere [οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει]".

2. Și după șase zile, Iisus luă pe Petros și pe Iacovos și pe Ioannis și îi aduse pe ei întru munte înalt [ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν]. Numai pe ei singuri [κατ᾽ ἰδίαν μόνους]. Și *S-a schimbat la față/ S-a transfigurat* înaintea lor [καὶ *μετεμορφώθη* ἔμπροσθεν αὐτῶν].

3. Și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte [καὶ τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν] |[ca zăpada (ὡς χιὼν)[172]]|, cum [niciun] înălbitor pe pământ nu poate astfel a le albi [οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι].

4. Și li s-a arătat lor Ilias, [împreună] cu Moisis, și [ei] erau vorbind [cu] Iisus [καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωϋσεῖ καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ].

5. Și Petros, răspunzând, Îi zise lui Iisus: „Rabbi/ Domnul meu/ Învățătorule [Ῥαββί[173]], bine este nouă a fi aici [καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι]!

Și să facem trei corturi [τρεῖς σκηνάς]: ție unul și lui Moisis unul și lui Ilias unul [Σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν]".

---

[172] În GOC. Fragmentul ὡς χιὼν apare în *Codex Alexandrinus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, MGK, KJV [as snow], R60 [como la nieve], L45 [wie der Schnee], dar nu apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, VUL, BNT, GNT.

[173] Prima apariție a cuvântului în această carte.

6. Căci nu știa ce să răspundă, căci era înspăimântat [οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ, ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο].

7. Și s-a făcut nor[174] umbrindu-i pe ei [καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς]. Și s-a făcut glas din nor [καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης]: „Acesta este Fiul Meu cel iubit! Pe Acesta să-L ascultați [Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε Αὐτοῦ]!”.

8. Și, deodată, privind-în-jur, n-au mai văzut pe nimeni, ci numai pe Iisus cu ei înșiși [καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ’ ἑαυτῶν].

9. Și coborând ei din munte, [Iisus] le porunci lor ca nimănui să nu spună [ce] au văzut [καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγήσωνται], decât numai când *Fiul omului* va învia din morți [εἰ μὴ ὅταν *ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ].

10. Și [cei trei Apostoli] au ținut cuvântul [acesta] între ei, întrebându-se [καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες]: „Ce înseamnă *a învia din morți* [τί ἐστιν *τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι*]?”.

11. Și Îl întrebară pe El, zicându-I: „Căci [de ce] zic învățații/ cărturarii, că trebuie mai întâi a veni Ilias [ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον]?”.

12. Iar El a spus lor: „Într-adevăr, Ilias a venit mai întâi și restabilește toate [Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα]! Și cum s-a scris despre Fiul omului că va să pătimească multe și să fi disprețuit [καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ]?

13. Ci Eu vă zic vouă că și Ilias a venit, și i-au făcut lui câte au voit, precum s-a scris despre el [ἀλλὰ

174 Slava dumnezeiască.

λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν]"[175].

14. Și [ei][176], venind către [ceilalți] Ucenici, au văzut mulțime multă împrejurul lor și pe învățați/ cărturari întrebându-se cu ei.

15. Și, îndată, văzându-L pe El toată mulțimea, s-au uimit [καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες Αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν] și au alergat să-L întâmpine pe El [καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο Αὐτόν].

16. Și [Iisus] i-a întrebat pe ei[177] ||[Și (Iisus) i-a întrebat pe învățați/ cărturari (καὶ ἐπηρώτησε τούς γραμματεῖς)[178]]|: „Ce vă certați [συζητεῖτε] între voi?".

17. Și I-a răspuns Lui unul din mulțime [ἀπεκρίθη Αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου]: „Învățătorule, am adus pe fiul meu la Tine, având *duh mut* [πνεῦμα ἄλαλον]!

18. Și unde [demonul] îl apucă pe el [καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ], îl trântește-la-pământ pe el [ῥήσσει αὐτόν] și face-spume-la-gură [καὶ ἀφρίζει] și scrâșnește [din] dinți [τρίζει τοὺς ὀδόντας] și înțepenește [ξηραίνεται]!

Și le-am spus Ucenicilor Tăi ca să-l scoată pe el și n-au putut [καὶ εἶπα τοῖς Μαθηταῖς Σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν]".

19. Iar El, răspunzându-le lor, zise: „O, neam necredincios, până când voi fi cu voi [ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι]? Până când vă voi *îndura* pe voi [ἕως πότε *ἀνέξομαι* ὑμῶν]? Aduceți-l pe el la Mine [φέρετε αὐτὸν πρός Με]!".

---

[175] Și când vorbește despre Sfântul Ilias se referă, în fapt, la Sfântul Ioannis Botezătorul.

[176] Domnul dimpreună cu cei trei Sfinți Apostoli care fuseseră pe Tabor.

[177] Variantă prezentă și în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Veronensis*, VUL.

[178] În GOC. Varianta GOC e prezentă și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Vercellensis*, MGK, TYN, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

20. Și l-au adus pe el la El. Și văzându-L pe El duhul [καὶ ἰδὼν Αὐτὸν τὸ πνεῦμα], îndată l-a zguduit pe el [εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν] și, căzând la pământ, se rostogolea spumegând [καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων].

21. Și l-a întrebat pe tatăl lui: „Cât timp este de când i s-a făcut lui aceasta [πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ]?". Iar el a zis: „Din pruncie [ἐκ παιδιόθεν]!

22. Și [demonul] l-a aruncat de-multe-ori și întru foc și întru apă ca să îl piardă pe el [καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν]! Dar, dacă poți ceva, ajută-ne nouă, *fiindu-Ți-milă* de noi [ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν *σπλαγχνισθεὶς* ἐφ' ἡμᾶς]!".

23. Dar Iisus i-a zis lui: „Dacă poți, toate [sunt cu] putință [celui care] crede [τὸ εἰ δύνῃ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι]"[179].

||[„Dacă poți crede, toate [sunt cu] putință [celui care] crede (τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι)"[180]]||.

||[„Dacă poți crede, toate sunt cu putință întru cel care crede (τὸ ἐὰν δύνασαι νὰ πιστεύσῃς, πάντα εἶναι δυνατὰ εἰς τὸν πιστεύοντα)"[181]]||.

24. [Și], îndată, strigând, tatăl copilului zise [εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν]:

„Cred! Ajută necredinței mele [πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ]!"[182].

||[Și, îndată, strigând, tatăl copilului, cu lacrimi, zise: „Cred! Ajută necredinței mele (και ευθεως

---

[179] Variantă prezentă în *Codex Vaticanus, Codex Sinaiticus, Codex purpureus petropolitanus, Codex purpureus rossanensis*, BNT, GNT.

[180] În GOC. E prezentă și în *Codex Alexandrinus* și *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[181] În MGK.

[182] Variantă existentă și în *Codex Vaticanus*, BNT, GNT.

κραξας ο πατηρ του παιδιου μετα δακρυων λεγει πιστευω βοηθει τη απιστεια μου)!"[183]]|.

|[Și, îndată, strigând, tatăl copilului, cu lacrimi, zise: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele [(καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε· πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ)!"[184]]|.

|[Și, îndată, strigând, tatăl copilului, cu lacrimi, zise: „Cred, Doamne! Ajută-mi întru necredința mea (Καὶ εὐθὺς κράξας ὁ πατήρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων, ἔλεγε· Πιστεύω, Κύριε· βοήθει εἰς τὴν ἀπιστίαν μου)!"[185]]|.

25. Dar Iisus, văzând că mulțimea *aleargă-din-nou* [ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι *ἐπισυντρέχει* ὄχλος] [spre El], a certat duhul necurat, zicându-i lui [ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ]:

„Duh mut și surd [τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα], Eu îți poruncesc ție [Ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι]: Ieși din el și să nu mai intri întru el [ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν]!".

26. Și strigând și mult zguduindu-l, [duhul] a ieșit [καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν]!

|[Și a strigat! Și mult zguduindu-l, [duhul] a ieșit din el (και κραξας· και πολλα σπαραξας εξηλθεν απ αυτου)[186]]|.

|[Și strigând și mult zguduindu-l, *el* a ieșit (καὶ κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν *αὐτὸν* ἐξῆλθε)[187]]|.

|[Și duhul strigând și mult zguduindu-l pe el, a ieșit [din copil] (καὶ τὸ πνεῦμα κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτόν, ἐξῆλθε)[188]]|.

---

[183] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*. Prezentă și în *Codex Alexandrinus*.

[184] În GOC. Prezentă și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[185] În MGK.

[186] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[187] În GOC.

[188] În MGK.

Și a fost ca mort, astfel încât mulțimile ziceau că „a murit” [καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν].

27. Dar Iisus, prinzându-l de mâna lui, l-a ridicat pe el, și [acesta] s-a sculat.

28. Și intrând El întru casă, Ucenicii Lui, de unii singuri, Îl întrebară pe El: „De ce noi n-am putut a-l scoate pe el [ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό]?”.

29. Și [El] a zis lor: „Acest neam în[tru] nimic [nu] poate a ieși, decât numai în rugăciune [τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ]”[189].

||[„Acest neam în[tru] nimic [nu] poate a ieși, decât numai în rugăciune și [în] post (τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ)[190]]|.

30. Și de acolo ieșind [ei][191], mergeau prin Galilea. Și [Iisus] nu voia ca cineva să știe [acest lucru] [καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ]!

31. Căci îi învăța pe Ucenicii Lui și le zicea lor că Fiul omului se va da întru mâinile oamenilor, și-L vor omorî pe El, și, omorându-L, după trei zile va învia [μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται].

32. Iar ei nu înțeleseră cuvântul [οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα] și se temeau a-L întreba pe El [καὶ ἐφοβοῦντο Αὐτὸν ἐπερωτῆσαι].

33. Și au venit întru Cafarnaum. Și [Iisus], fiind în casă, îi întrebă pe ei[192]: „Ce vorbeați pe drum?”.

34. Iar ei tăcură [οἱ δὲ ἐσιώπων]! Căci, pe cale, se întrebaseră unii pe alții *cine* [este] *mai mare* [πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ *τίς μείζων*].

---

[189] Prezent și în *Codex Sinaiticus*, *Codex Vaticanus*.

[190] În GOC. El apare și în *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, VUL [hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione et ieiunio].

[191] Domnul și Sfinții Săi Apostoli.

[192] Pe Sfinții Săi Apostoli.

35. Și [Iisus] șezând, i-a chemat pe cei doisprezece și le zise lor: „Dacă cineva voiește a fi *cel dintâi* [εἴ τις θέλει *πρῶτος* εἶναι], [atunci] va fi *cel din urmă* [dintre] toți și *slujitorul* tuturor [ἔσται πάντων *ἔσχατος* καὶ πάντων *διάκονος*]”.

36. Și luând un copil, l-a pus pe el în mijlocul lor. Și *luându-l-în-brațele* Lui [*ἐναγκαλισάμενος* Αὐτὸ], le-a zis lor:

37. „Cine va să primească pe unul [dintre] acești copii [ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται], în numele Meu [ἐπὶ τῷ ὀνόματί Μου], pe Mine Mă primește [Ἐμὲ δέχεται]!

Și cine va să Mă primească pe Mine [καὶ ὃς ἂν Ἐμὲ δέχηται], nu Mă primește pe Mine, ci pe *Cel-ce-M-a-trimis* pe Mine [οὐκ Ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ *τὸν ἀποστείλαντά* Με]”[193].

38. [Iar] Ioannis[194] I-a zis Lui: „Învățătorule [Διδάσκαλε], [noi] am văzut pe cineva scoțând demoni în numele Tău [εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί Σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια] și l-am oprit pe el [καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν], căci nu urmează nouă [ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν][195]”.

||[„Învățătorule, [noi] am văzut pe cineva scoțând demoni în numele Tău, *care nu urmează nouă*, și l-am oprit pe el, căci nu urmează nouă (Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί Σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, *ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν*, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν)[196]]|.

---

[193] Și le vorbește din nou despre *Dumnezeu Tatăl*, la Care Se referise și în 8, 38.

[194] Sfântul Apostol Ioannis.

[195] Prezentă și în *Codex Vaticanus, Codex Sinaiticus, Codex Bezae Cantabrigiensis, Codex Vercellensis*, BNT, GNT, VUL.

[196] În GOC. Prezentă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, TIS, MGK, ed. BOR 1988 și 2001, KJV [Master, we saw one casting out devils in Thy name, and he followeth not us: and we forbad him, because he followeth not us].

39. Dar Iisus a zis: „Nu-l opriți pe el [μὴ κωλύετε αὐτόν]! Căci nimeni [nu] este [οὐδεὶς γάρ ἐστιν], care va face putere în numele Meu [ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί Μου], și va putea, degrabă, a Mă *vorbi-de-rău* pe Mine [καὶ δυνήσεται ταχὺ *κακολογῆσαί* Με]!

40. Căci cine nu este împotriva noastră, este pentru noi [ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν].

41. Căci cine va să dea vouă potir/ cană de apă [ποτήριον ὕδατος] în numele [Meu (Μου)[197]], căci sunteți ai lui Hristos [ὅτι Χριστοῦ ἐστε], amin/ adevărat vă zic vouă că nu își va pierde *plata* lui [ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ *τὸν μισθὸν* αὐτοῦ].

42. Și cine va să scandalizeze/ să smintească pe unul [dintre] aceștia mici [καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων], care cred [întru Mine] [τῶν πιστευόντων [εἰς Ἐμέ][198]], mai bine îi este lui [καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον] dacă își pune *piatra-de-moară măgărească* [εἰ περίκειται *μύλος ὀνικὸς*][199] împrejurul

---

[197] Cuvântul Μου apare în GOC, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, dar nu și în NA28, BNT, GNT, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus* [*apare* în ediția online dar e prezentat ca *șters* în manuscris, *cf.*

http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx?book=34&chapter=9&lid=en&side=r&verse=41&zoomSlider=0], *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*.

[198] Fragmentul *întru Mine* e pus între paranteze drepte în NA 28, BNT, GNT, el este eliminat în *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Veronensis*, TIS, dar apare în *Codex Alexandrinus*, *Codex Vaticanus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, VUL [in Me], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[199] Pentru că măgarii învârteau piatra de moară.

Însă adjectivul ὀνικὸς [la masculin, dar pe care a trebuit *să îl acord* cu *piatra de moară* și l-am feminizat] nu apare tradus în *Biblia de la 1688* și nici în ed. BOR 1914, 1939, 1988 și 2001. El nu se găsește nici în *Biblia de la Blaj din 1795*, nici în CNS [în ed. din 1921, Cornilescu vorbește despre: „o piatră *mare* (?) de moară"], nici în RPN, KJV, WSL, TNT, GNV. Dar apare în BNT, GNT, TIS, WYC [ed. lui John Wycliffe din 1395:

gâtului lui [περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ] și va fi aruncat întru mare [καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν].

||[mai bine îi este lui dacă își pune *o piatră de moară* împrejurul gâtului lui și va fi aruncat întru mare (καλον εστιν αυτο μαλλον ει περικιτε *λιθος μυλικος* περι τον τραχηλον αυτου και βεβληται εις την θαλασσαν)[200]]||.

43. Și dacă va să te scandalizeze/ să te smintească mâna ta, tai-o pe ea [καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν]! Mai bine îți este ție a intra *ciung* întru viață [καλόν ἐστίν σε *κυλλὸν* εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν], decât, având amândouă mâinile, a merge întru gheenna [ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν], εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον [întru focul cel nestins],

44. [*][201]

[unde *viermele* lor nu moare și focul nu se stinge (ὅπου *ὁ σκώληξ* αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται)[202]].

45. Și dacă piciorul tău va să te scandalizeze/ să te smintească pe tine, taie-l pe el! Mai bine îți este ție a intra *șchiop* [χωλὸν] întru viață, decât, având ambele picioare, a fi aruncat întru gheenna [βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν]

||[, întru focul cel nestins (εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον)[203],]||

---

a mylne stoon `of assis], *Codex Vercellensis* [mola asinaria], *Codex Vaticanus, Codex Bezae Cantabrigiensis*, VUL.

[200] Varianta existentă în *Codex purpureus petropolitanus*. Existentă și în *Codex purpureus rossanensis* și *Codex Alexandrinus*.

[201] Versetul al 44-lea *lipsește cu totul* din ediția NA28 pe care o traduc. El lipsește și din edițiile BNT și GNT. La fel lipsește și din *Codex Vaticanus* și *Codex Sinaiticus*.

[202] În GOC. El se află și în *Codex Bezae Cantabrigiensis, Codex purpureus petropolitanus, Codex purpureus rossanensis, Codex Alexandrinus, Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, VUL [ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur], MGK [ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν δὲν τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ δὲν σβύνεται].

46. [*][204]

[unde *viermele* lor nu moare și focul nu se stinge (ὅπου *ὁ σκώληξ* αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται)[205]].

47. Și dacă ochiul tău va să te scandalizeze/ să te smintească pe tine, scoate-l pe el! Mai bine îți este ție [cu] *un-singur-ochi* a intra întru Împărăția lui Dumnezeu [καλόν σέ ἐστιν *μονόφθαλμον* εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ], decât, având ambii ochi, a fi aruncat întru gheenna | [focului (τοῦ πυρός)[206]] |,

48. unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge.

49. Căci tot va fi sărat [cu] foc [πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσετα].

|[Căci tot va fi sărat [cu] foc și toată jertfa va fi sărată (πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται)[207]]|.

50. Bună [este] sarea! Dar dacă sarea s-a făcut *fără-gust*, prin ce o *vom drege* pe ea [ἐὰν δὲ τὸ ἅλας *ἄναλον* γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ *ἀρτύσετε*]? Aveți sare în voi înșivă și *trăiți-în-pace* unii cu alții [ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ *εἰρηνεύετε* ἐν ἀλλήλοις]!”.

---

[203] Fragment existent în GOC. El apare și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001. Dar nu apare în *Codex Vaticanus* și în *Codex Sinaiticus*.

[204] Lipsește cu totul din NA 28, cât și din BNT, GNT, *Codex Vaticanus*.

[205] În GOC. Se repetă Mc. 9, 44.

[206] În GOC. Cuvântul τοῦ πυρός apare și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001 dar nu apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[207] În GOC. Existentă și în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*.

Capitolul 10

1. Și sculându-Se de acolo, a venit întru hotarele Iudeii [și][208] de cealaltă parte a Iordanisului. Și mulțimile se adunară iarăși la El.

Și, [după] cum *avea-obiceiul* [ὡς *εἰώθει*], iarăși îi învăța pe ei.

2. Și apropiindu-se fariseii, Îl întrebară pe El, dacă îi este îngăduit unui bărbat a-și lăsa femeia [εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι], ispitindu-L pe El.

3. Iar El, răspunzând, le-a zis lor: „Ce v-a poruncit vouă Moisis?”.

4. Iar ei au zis: „Moisis i-a dat voie [bărbatului] a-i scrie *carte de divorț/ de despărțire* [βιβλίον ἀποστασίου] și a o lăsa”.

5. Dar Iisus le-a zis lor: „Pentru *împietrirea-inimii* [πρὸς *τὴν σκληροκαρδίαν*] voastre v-a scris vouă porunca aceasta.

6. Însă, de la începutul făpturii, bărbat și femeie i-a făcut pe ei [ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς][209]!

|[Însă, de la începutul făpturii, *Dumnezeu* i-a făcut pe ei bărbat și femeie (ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς *ὁ Θεός*)[210]] |

|[și a zis (και ειπεν[211])[212]:]|

---

[208] Conjuncția a fost pusă între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. Ea apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, dar nu apare în *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*.

[209] Variantă existentă în *Codex Vaticanus* și *Codex Sinaiticus*.

[210] În GOC. Dar apare și în *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*.

[211] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex purpureus petropolitanus* și *Codex purpureus rossanensis*.

7. <Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă [și se va lipi *către* femeia lui] [ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα [καὶ προσκολληθήσεται *πρὸς* τὴν γυναῖκα αὐτοῦ][213]]

||[<Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama *sa* (ενεκεν τουτου καταλιψι ανθρωπω τον πρα αυτου και την μρα *αυτου*)[214]]|

||[<Pentru aceea va lăsa omul pe tată și pe mama sa și se va lipi către femeia lui (ενεκεν τουτου καταλειψει ανθρωπος τον πατερα και την μητερα αυτου και προσκολληθησεται· προς την γυναικα αυτου)[215]] |

||[<Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă și se va lipi *de* femeia lui (ἕνεκεν τούτου καταλίψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα · καὶ προσκυλληθήσεται τῇ γυναῖκι αὐτοῦ)[216]]|

||[<Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă, și se va lipi *întru* femeia lui (ἕνεκεν τούτου θέλει ἀφήσει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ θέλει προσκολληθῇ *εἰς* τὴν γυναῖκα αὐτοῦ)[217]]|

||[<Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa (propter hoc relinquet homo patrem suum, et matrem suam, et adhaerebit uxori suae)[218]]|

---

[212] La Fac. 2, 24, LXX: „ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ".

[213] În NA28, BNT și GNT fragmentul καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτου a fost pus între paranteze drepte.

El există în GOC, VUL [propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit ad uxorem suam], *Biblia de la 1688* dar nu există în *Codex Vaticanus*.

[214] În *Codex Sinaiticus*.

[215] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[216] În *Codex Alexandrinus*. Text existent și în *Codex purpureus petropolitanus* și *Codex purpureus rossanensis*.

[217] În MGK.

[218] În *Codex Vercellensis*. Text existent și în ed. BOR 1988 și 2001.

8. și vor fi amândoi într-un trup [καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν]![219]>. Astfel încât nu mai sunt *doi* ci *un trup* [ὥστε οὐκέτι εἰσὶν *δύο* ἀλλὰ *μία σάρξ*].

9. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă [ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω]!".

10. Și iarăși, întru casă, Ucenicii Îl întrebară pe El despre aceasta.

11. Și [El] le zise lor: „Cine va să lase femeia lui și se căsătorește [cu] alta *săvârșește-adulter* cu ea [ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην *μοιχᾶται* ἐπ' αὐτήν]!

12. Și dacă aceasta își va lăsa bărbatul ei [și] se căsătorește [cu] altul săvârșește-adulter [καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται]".

13. Și Îi aduseră Lui copii ca să-i atingă pe ei [καὶ προσέφερον Αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἅψηται][220]!

| [Și aduseră copii către El, pentru ca să Se apropie de aceștia (καὶ ἔφεραν πρὸς Αὐτὸν παιδία, διὰ νὰ ἐγγίσῃ αὐτά)![221]] |

Dar Ucenicii i-au certat pe ei [οἱ δὲ Μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς].

[Dar Ucenicii îi certau pe cei-care-îi-aduceau (οἱ δὲ Μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν)[222]] [pe copii].

14. Și, văzând Iisus [aceasta], *S-a indignat/ S-a mâniat* [ἠγανάκτησεν][223] și le-a zis lor: „Lăsați copiii a

[219] Sfârșitul versetului de la Fac. 2, 24.

[220] La fel este și în BNT, GNT, GOC, TIS, *Codex Vaticanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Sinaiticus*, VUL.

[221] În MGK.

[222] În GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, Biblia de la 1688, ed. BOR 1988 și 2001.

[223] Verbul ἠγανάκτησεν se găsește și în BNT, GNT, GOC, TIS, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*. La fel este și în VUL [indigne].

veni către Mine [și] nu-i opriți pe aceștia [ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός Με, μὴ κωλύετε αὐτά]! Căci [a unora] ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu [τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ].

15. Amin/ adevărat vă zic vouă: Cine nu va să primească Împărăția lui Dumnezeu *ca* [și] *copilul*, nu va să intre întru aceasta [ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ *ὡς παιδίον*, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν]"[224].

16. Și [Iisus] *luându-i-în-brațe* pe aceștia [καὶ *ἐναγκαλισάμενος* αὐτὰ], îi binecuvântă [κατευλόγει], punându-Și mâinile peste aceștia [τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά].

17. Și ieșind El întru drum, alergând unul [καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς] și îngenunchind el [καὶ γονυπετήσας αὐτὸν], Îl întrebă pe El: „Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică [Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω]?".

18. Iar Iisus i-a zis lui: „De ce-Mi zici *bun* [τί Με λέγεις *ἀγαθόν*[225]]? Nimeni [nu este] *bun* fără numai unul Dumnezeu [οὐδεὶς *ἀγαθὸς* εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός].

19. Știi poruncile: să nu ucizi, să nu săvârșești-adulter/ să nu preacurvești*, să nu furi, să nu mărturisești-fals,* să nu înșeli, cinstește pe tatăl tău și pe mamă

[μὴ φονεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς *, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς,* μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα][226]?

---

[224] Cine va crede *fără urmă de îndoială* în Împărăția lui Dumnezeu și va face faptele ei, o va moșteni. Pentru că, atunci când crede, copilul crede *în mod deplin* tot ceea ce i se mărturisește.

[225] Pentru că de aici avem numele personal *Agaton* = *cel bun*.

[226] Rostul asteriscurilor e acela de a arăta *omisiuni* în text. În *Codex Sinaiticus*, spre exemplu, a fost omisă sintagma μη μοιχευσης, dar există μη ψευδομαρτυρηcηc μη αποcτερηcηc, pe când în *Codex Bezae Cantabrigiensis* lipsește μη φονευσης dar apare μη πορνευσης.

|[„Să nu ucizi! Să nu săvârșești-adulter! Să nu furi! Să nu mărturisești-fals! Cinstește pe tatăl tău și pe mamă! (Μη φονευσης Μη μοιχευσης Μη κλεψης Μη ψευδομαρτυρησης Τειμα τον πατερα σου και την μητερα)”[227]]|

|[„să nu săvârșești-adulter, să nu curvești/ să nu desfrânezi, să nu furi, să nu mărturisești-fals, să cinstești pe tatăl tău și pe mamă (μη μοιχευσης μη πορνευσης μη κλεψης μη ψευδομαρτυρησεις μη αποστερησεις τειμα τον πατερα και την μητερα)[228]]|

|[să nu săvârșești-adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești-fals, să nu înșeli, cinstește pe tatăl tău și pe mama *ta* (μη μοιχευσης· μη φονευσης μη κλεψης· μη ψευδομαρτυρησης μη αποστερησις τιμα τον πατερα σου και την μητερα *σου*)[229]] |

20. Iar el I-a zis Lui: „Învățătorule, toate acestea le-am păzit din tinerețea mea [Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου]”.

21. Iar Iisus, privind la el, *l-a iubit* pe el și i-a zis lui [ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ *ἠγάπησεν* αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ]: „[Încă] una îți lipsește ție [ἕν σε ὑστερεῖ]! Du-te, vinde câte ai și dă săracilor și vei avea comoară în cer [ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ], și [apoi] vino [și] urmează-Mi Mie [καὶ δεῦρο ἀκολούθει Μοι]!”.

|[[Încă] una îți lipsește ție! Dacă vrei a fi desăvârșit, du-te, vinde câte ai și dă săracilor, și vei avea comoară în cer, și [apoi] vino [și] urmează-Mi Mie, adică [ia-ți] crucea ta!

(ἓν σε ὑστερεῖ· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν

Același text avem și în *Codex Alexandrinus*.

[227] În *Codex Vaticanus*.

[228] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[229] În *Codex purpureus petropolitanus* și în *Codex purpureus rossanensis*.

οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει Μοι, ἄρας τὸν σταυρόν σου)”[230]]|

|[urmează-Mi Mie, luându-ți crucea (ἀκολούθει μοι, σηκώσας τὸν σταυρόν)[231]]|

22. Dar el, *întunecându-se* pentru cuvânt, a plecat întristat [ὁ δὲ *στυγνάσας* ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος]! Căci avea multe averi [ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά].

23. Și Iisus, uitându-Se împrejur, zise Ucenicilor Lui: „*Cât de greu* vor intra întru Împărăția lui Dumnezeu cei care au bogății [*πῶς δυσκόλως* οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται]!”.

24. Iar Ucenicii *se uimiră* [ἐθαμβοῦντο] de cuvintele Lui. Dar Iisus, răspunzând, iarăși le zise lor: „Fiilor, cât de greu este a intra întru Împărăția lui Dumnezeu [τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν]![232].

|[„Fiilor, cât de greu le este a intra întru Împărăția lui Dumnezeu *celor-care-se-încred* în bogății (τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι *τοὺς πεποιθότας* ἐπι τοῖς χρήμασιν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν)![233]]|

25. Mai-ușor este cămilei a trece prin urechile acului [εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ [τῆς] τρυμαλιᾶς

---

[230] În GOC. Existentă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*.

[231] În MGK.

[232] Variantă existentă și în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, RNT.

[233] În GOC, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, VUL [filioli quam difficile est confidentes in pecuniis regnum Dei introire], ed. BOR 1988 și 2001, KJV [how hard is it for them that trust in riches to enter into the Kingdom of God], WYC [Ye litle children, hou hard it is for men that tristen in ritchessis to entre in to the Kyngdom of God], NRV [Figlioli, quanto è difficile per quelli che confidano nelle ricchezze entrare nel regno di Dio].

[τῆς] ῥαφίδος διελθεῖν] decât a intra bogatul întru Împărăția lui Dumnezeu [ἢ πλούσιον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν]".

26. Iar ei [și] mai mult se uimiră [περισσῶς ἐξεπλήσσοντο], zicând unii către alții: „Și cine poate a se mântui [καὶ τίς δύναται σωθῆναι]?".

27. [Iar] Iisus, privindu-i pe ei, zise: „La oameni [acest lucru este] *imposibil*, dar nu la Dumnezeu [παρὰ ἀνθρώποις *ἀδύνατον*, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεῷ]! Căci toate [sunt] *posibile* la Dumnezeu [πάντα γὰρ *δυνατὰ* παρὰ τῷ Θεῷ]"[234].

28. Și a început Petros a-I zice Lui: „Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție!".

29. [Și] Iisus a zis |[Iar Iisus, răspunzând, a zis (ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν)[235]]|: „Amin zic vouă [ἀμὴν λέγω ὑμῖν], [nu] este nimeni care și-a lăsat casă [οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν] sau frați sau surori sau mamă sau tată sau copii [ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα] sau câmpuri [ἢ ἀγροὺς], pentru Mine și pentru Evanghelie [ἕνεκεν Ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ Εὐαγγελίου],

---

[234] Atât ἀδύνατον cât și δυνατα sunt adjective și le-am tradus ca atare prin *imposibil* și *posibile*. În ed. BOR 1988, cele două adjective s-au tradus ca adverbe: *cu neputință* și *cu putință*. La fel a făcut și ÎPS Bartolomeu Ananaia în ed. BOR 2001.

În *Biblia de la 1688* avem: *fără putință* și *să pot*.

Și mare mi-a fost surprinderea când am văzut că VUL folosise aceleași *corelative* ca și mine: „apud homines *inpossibile* est sed non apud Deum omnia enim *possibilia* sunt apud Deum". Pentru că a tradus adjectivele ca *adjective* și nu ca *adverbe*.

La fel găsim și în KJV: „With men it is *impossible*, but not with God: for with God all things are *possible*", GNV [With men it is *impossible*, but not with God: for with God all things are *possible*], L45 [Bei den Menschen ist's *unmöglich*, aber nicht bei GOtt; denn alle Dinge sind *möglich* bei GOtt], TNT [with men it is *inpossible* but not with God: for with God all thynges are *possible*].

[235] În GOC. Variantă textuală care apare și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, VUL [respondens Iesus ait].

30. [pe care] să nu le ia însutite [ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα] – acum, în vremea aceasta [νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ], cu prigoane [μετὰ διωγμῶν]: – case și frați și surori și mame și copii și câmpuri [οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς], și în veacul ce va să vină: viața veșnică [καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον].

31. Iar mulți [dintre] *cei dintâi* vor fi *cei din urmă* și *cei din urmă* [vor fi] *cei dintâi* [πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι]".

32. Și [ei][236] erau pe cale, suindu-se întru Ierusalime [ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα], iar Iisus era *mergând-înaintea* lor [καὶ ἦν *προάγων* αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς]. Și se uimiseră, iar cei-care-Îl-urmau se temeau [καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο]. Și luând iarăși pe cei doisprezece, a început a le zice lor despre cele [ce aveau] a se întâmpla Lui [καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα Αὐτῷ συμβαίνειν].

33. Căci: „Iată, ne suim întru Ierusalime, și *Fiul omului* se va da arhiereilor și învățaților [ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν]! Și Îl vor osândi pe El morții [καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ] și Îl vor da pe El neamurilor [καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν].

34. Și Îl vor batjocori pe El [καὶ ἐμπαίξουσιν Αὐτῷ] și Îl vor scuipa pe El [καὶ ἐμπτύσουσιν Αὐτῷ] și Îl vor biciui pe El [καὶ μαστιγώσουσιν Αὐτὸν] și Îl vor omorî [καὶ ἀποκτενοῦσιν].

Iar după trei zile, [El] va învia [καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται]".

35. Și se apropie de El Iacovos și Ioannis, fiii lui Zevedeos, zicându-I Lui [καὶ προσπορεύονται Αὐτῷ

---

[236] Domnul și Sfinții Săi Ucenici.

Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες Αὐτῷ]: Învățătorule, vrem ca ce [avem] să-Ți cerem Ție, să ne faci nouă [Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν]!”.

36. Iar El le-a zis lor: „Ce vreți [de la] [Mine] [ca] să vă fac vouă [τί θέλετέ [Με][237] ποιήσω ὑμῖν]?”.

37. Și ei i-au zis Lui: „Dă-ne nouă ca să ședem, unul, din cele *de-a drepta* Ta și altul, din cele *de-a stânga* [Ta] [δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς Σου *ἐκ δεξιῶν* καὶ εἷς *ἐξ ἀριστερῶν* καθίσωμεν], în slava Ta [ἐν τῇ δόξῃ Σου]!”.

38. Dar Iisus le-a zis lor: „Nu știți ce cereți [οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε]! Puteți a bea potirul pe care Eu Îl beau sau a vă boteza [cu] botezul [cu] care eu Mă botez [δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ Ἐγὼ πίνω ἢ τὸ βάπτισμα ὃ Ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι]?”.

39. Și ei I-au zis Lui: „Putem”. Iar Iisus le-a zis lor: „Potirul pe care Eu îl beau, îl veți bea și [cu] botezul [cu] care Eu Mă botez, vă veți boteza [τὸ ποτήριον ὃ Ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ Ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε].

40. Dar a ședea [în] cele de-a dreapta Mea sau [în] cele de-a stânga [Mea] nu este al Meu a da [τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν Μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν Ἐμὸν δοῦναι], ci [sunt ale] celor [pentru care] s-au pregătit [ἀλλ’ οἷς ἡτοίμασται]”.

41. Și auzind cei zece [Apostoli], au început *a se indigna/ a se mânia* [ἤρξαντο *ἀγανακτεῖν*] pe Iacovos și pe Ioannis.

42. Și Iisus, chemându-i pe ei, le zise lor: „Știți că *cei-cărora-li-se-pare a stăpâni* neamurile domnesc [peste] ei [οἴδατε ὅτι *οἱ δοκοῦντες ἄρχειν* τῶν ἐθνῶν

---

[237] Pronumele e pus între paranteze drepte și în BNT și GNT. El nu apare în VUL [quid vultis ut faciam vobis], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001 dar apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*. În *Codex Sinaiticus* nu există versetul de la Mc. 10, 36.

κατακυριεύουσιν αὐτῶν] și cei mari ai lor stăpânesc [peste] ei [καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν].

43. Dar în[tre] voi nu este astfel [οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν]. Ci cel [ce] va să vrea să fie *mare* în[tre] voi, va fi vouă *slujitor* [ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ *μέγας* γενέσθαι ἐν ὑμῖν ἔσται ὑμῶν διάκονος].

44. Și cine va să vrea a fi *cel dintâi* în[tre] voi, va fi *robul* tuturor [καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται πάντων δοῦλος]!

45. Căci și *Fiul omului* nu a venit [pentru] a I se sluji [καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι], ci [pentru] a sluji și a-Și da sufletul Lui *răscumpărare* pentru mulți [ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ *λύτρον* ἀντὶ πολλῶν]".

46. Și [ei][238] veniră întru Ieriho ['Ιεριχώ][239]. Și ieșind El din Ieriho, și [fiind de față] Ucenicii Lui și mulțime [din] destul [ἱκανοῦ], fiul lui Timeos [Τιμαῖος], Bartimeos [Βαρτιμαῖος], cerșetor orb [τυφλὸς προσαίτης], ședea lângă cale [ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν].

47. Și auzind că este Iisus Nazarinosul ['Ιησοῦς ὁ Ναζαρηνός], a început a striga și a zice: „Iisuse, fiule al lui David, miluiește-mă [υἱὲ Δαυὶδ 'Ιησοῦ, ἐλέησόν με]!".

48. Și mulți îl certau pe el ca *să tacă* [καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα *σιωπήσῃ*]! Dar el [și] mai mult striga: „Fiule al lui David, miluiește-mă!".

49. Și Iisus, oprindu-Se, a zis: „Chemați-l pe el!". Și [ei] l-au chemat pe cel orb, zicându-i lui: „Îndrăznește! Scoală-te! [El] te cheamă pe tine".

50. Iar el, aruncând haina lui, sărind-în-sus [ἀναπηδήσας] [de la pământ], a venit către Iisus.

---

238 Domnul și Sfinții Săi Apostoli.

239 Noi îl cunoaștem ca *Ierihon*. A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Jericho.

51. Și Iisus, răspunzându-i lui [ἀποκριθεὶς αὐτῷ], a zis: „Ce vrei să-ți fac ție [τί σοι θέλεις ποιήσω]?”. Iar orbul I-a zis Lui: „Rabbuni/ Domnul meu/ Învățătorule, ca să văd [Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω]!”.

52. Și Iisus i-a zis lui: „Du-te, credința ta te-a mântuit pe tine!”. Și îndată a văzut și urmă Lui pe cale.

Capitolul 11

1. Și când s-au apropiat de Ierusalime [Ἱεροσόλυμα] [și] de Bitfaghi [Βηθφαγὴ] și [de] Bitania [Βηθανία], către Muntele Măslinilor [πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν], [Iisus] a trimis pe doi [dintre] Ucenicii Lui,

2. și le zise lor: „Mergeți întru satul [care este] înaintea voastră, și îndată, intrând întru acesta, veți afla un mânz [πῶλον] legat, pe care nimeni dintre oameni [nu] a șezut vreodată [ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω ἀνθρώπων ἐκάθισεν]. Dezlegați-l pe el și aduceți-l!

3. Și dacă cineva va să zică vouă: „De ce faceți aceasta?" [καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο], spuneți: „Domnul are nevoie de el!" [εἴπατε· ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει], și îndată îl va trimite pe el iarăși aici [καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε].

4. Și [cei doi Ucenici] au mers și au aflat mânzul legat la ușă, afară, pe drum [δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου] și îl dezlegară pe el [καὶ λύουσιν αὐτόν].

5. Și unii [dintre] cei care stăteau acolo, le ziseră lor: „Ce faceți dezlegând mânzul [τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον]?".

6. Iar ei le-au zis lor precum le-a spus Iisus. Și i-au lăsat pe ei [ca să ia mânzul].

7. Și [cei doi Ucenici] au adus mânzul la Iisus și și-au pus peste el veșmintele lor. Și [Iisus] a șezut pe el[240].

8. Și mulți *și-au așternut* veșmintele lor pe cale [καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν *ἔστρωσαν* εἰς τὴν ὁδόν], iar alții tăiau *ramuri-cu-frunze* de pe câmpuri [ἄλλοι δὲ *στιβάδας* κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν].

---

[240] Pe mânz.

|[Iar mulți și-au așternut veșmintele lor pe cale, iar alții tăiau ramuri-cu-frunze[241] din copaci, și le așterneau pe cale (πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν)[242]]|

9. Și cei-care-mergeau-înainte și cei-care-veneau-pe-urmă, strigau [καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον], |[zicând (λέγοντες)[243]]|:

„Osanna! Binecuvântat [este] Cel-ce-vine în numele Domnului [ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου][244]!

10. Binecuvântată [este] Împărăția [care] vine, a tatălui nostru David [εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη Βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ]! Osanna în[tru] *cei prea-înalți* [ὡσαννὰ ἐν *τοῖς ὑψίστοις*]!”.

|[Binecuvântată [este] Împărăția [care] vine *în numele Domnului*, a părintelui nostru David! Osanna în[tru] cei prea-înalți[245] (εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία *ἐν ὀνόματι Κυρίου* τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυΐδ· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις)!”[246]]|

11. Și [Iisus] a intrat întru Ierusalime, întru templu. Și privind toate în jur, fiind deja ceasul serii [ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας], a ieșit întru Bitania cu cei doisprezece.

---

[241] În *Biblia de la 1688* avem *stâlpări*. Însă *stâlparea*, *cf. DEX 2009*, este „ramură verde, crenguță înfrunzită; spec. ramură înfrunzită de salcie care se împarte ortodocșilor la Biserică, în Duminica Floriilor”.

[242] În GOC. Variantă existentă în *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*.

[243] În GOC. Cuvântul λέγοντες apare și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988.

[244] Fragmentul εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου este o *profeție hristologică*, fiind un fragment din Ps. 117, 26.

[245] Cu referire la Puterile cerești.

[246] În GOC. Variantă existentă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*.

12. Și, a doua zi, ieșind ei din Bitania, [Iisus] a flămânzit [ἐπείνασεν].

13. Și văzând de departe un smochin având frunze, [Iisus] a venit [ca] să vadă dacă va găsi ceva în el [καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν, εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ]. Și venind la el [nu] a aflat nimic decât numai frunze [καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα]! Căci nu era vremea smochinelor [ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων].

14. Și [Iisus], răspunzând, a zis lui[247]: „Să nu mai mănânce nimeni, întru veac, din rodul tău [μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι]!". Și Ucenicii Lui Îl auziră.

15. Și [ei][248] au venit întru Ierusalime. Și [Iisus], intrând întru templu [καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν], a început *a-i izgoni* pe cei-care-vindeau și pe cei-care-cumpărau în templu [ἤρξατο *ἐκβάλλειν* τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ]. Și [El] *a răsturnat* mesele schimbătorilor-de-bani și scaunele vânzătorilor de porumbițe [καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς *κατέστρεψεν*].

16. Și [Iisus] nu [mai] lăsa ca cineva să poarte [vreun] vas prin templu [καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ].

17. Și îi învăță și le zise lor: „Nu s-a scris că [οὐ γέγραπται ὅτι]:

„Casa Mea, *casă de rugăciune* se va chema [pentru] toate neamurile [ὁ οἶκός Mου *οἶκος προσευχῆς* κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν]?"[249]. Dar voi ați făcut [din] ea *peșteră de tâlhari* [ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν *σπήλαιον λῃστῶν*]".

---

[247] Smochinului.

[248] Domnul și Sfinții Săi Apostoli.

[249] E fragmentul final din Is. 56, 7, *cf.* LXX.

18. Și au auzit arhiereii și învățații, și căutau cum să-L piardă pe El [καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν]! Căci se temeau de El [ἐφοβοῦντο γὰρ Αὐτόν]. Căci toată mulțimea *se uimea* de învățătura Lui [πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος *ἐξεπλήσσετο* ἐπὶ τῇ διδαχῇ Αὐτοῦ].

19. Și când s-a făcut seară, ieșiră[250] afară [din] cetate.

20. Și trecând [ei] dimineața-devreme [καὶ παραπορευόμενοι πρωΐ], au văzut smochinul uscat până la rădăcini [εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν].

21. Și Petros, amintindu-și, Îi zise Lui: „Rabbi/ Domnul meu/ Învățătorule, vezi [că] s-a uscat smochinul pe care l-ai blestemat [ῥαββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται]!”.

22. Și Iisus, răspunzând, le zise lor: „Aveți credință în Dumnezeu [ἔχετε πίστιν Θεοῦ]!

23. Amin zic vouă, că cine va să zică muntelui acestuia: <Ridică-te și aruncă-te întru mare!>, și nu va să se îndoiască în inima lui [καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ], ci va să creadă că ce spune se face, va fi lui [aceasta] [ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ].|[va fi lui ce va să spună (ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ)[251]]|

24. De aceea vă zic vouă: Toate câte vă rugați și cereți [πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε], credeți că le-ați primit și [aceasta] va fi vouă [πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν]

25. Și când stați rugându-vă, iertați, dacă aveți ceva împotriva cuiva [καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος], ca și Tatăl vostru, Care

---

250 Domnul și Sfinții Săi Ucenici.

251 În GOC. Text existent și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[este] în ceruri [ἵνα καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς], să vă ierte vouă fărădelegile voastre [ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν]!

26. [*[252]]

[Dar dacă voi nu iertați, nici Tatăl vostru [nu] vă va ierta fărădelegile voastre (εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν)"[253].]

[Dar dacă voi nu iertați, nici Tatăl vostru, Care [este] în ceruri, [nu] vă va ierta vouă fărădelegile voastre (ει δε ϋμεις ουκ αφιεται ουδε ο Ρατηρ ϋμων Ο εν ουρανοις αφησει ϋμειν τα παραπτωματα ϋμων)"[254].]

[Căci dacă voi nu iertați, nici Tatăl vostru, Care [este] în ceruri, nu vă va ierta păcatele voastre (Ἀλλ' ἐὰν σεῖς δὲν συγχωρῆτε, οὐδὲ ὁ Πατὴρ σας ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς θέλει συγχωρήσει τὰ ἁμαρτήματά σας)"[255].]

27. Și veniră[256] iarăși întru Ierusalime. Și în templu, plimbându-Se El, veniră către El arhiereii și învățații și bătrânii

28. și Îi ziseră Lui: „În/ cu ce *putere* faci acestea [ἐν ποίᾳ *ἐξουσίᾳ* ταῦτα ποιεῖς]?

Sau cine Ți-a dat Ție puterea aceasta ca să faci acestea [ἢ τίς Σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς]?".

29. Dar Iisus le-a zis lor: „Vă voi întreba pe voi un cuvânt și răspundeți-Mi Mie [ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ Μοι]! Și [apoi] vă voi răspunde vouă, în/ cu ce putere fac acestea [καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ]:

---

252 Versetul lipsește *în mod integral* din NA28, BNT, GNT, TIS, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*.

253 El există însă în GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*.

254 În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

255 În MGK. Variantă prezentă și în VUL [quod si vos non dimiseritis nec Pater vester qui in caelis est dimittet vobis peccata vestra].

256 Domnul, dimpreună cu Sfinții Săi Apostoli.

30. Botezul lui Ioannis era din cer sau de la oameni [τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων]? Răspundeți-Mi Mie [ἀποκρίθητέ Μοι]!”.

31. Și se vorbeau între ei [διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς], zicând [unii altora]: „Dacă va să zicem: <Din cer!>, [El] va zice [nouă]: <[Atunci], de ce nu l-ați crezut pe El?>.

32. Dar [dacă] va să zicem: „De la oameni!”...se temeau de mulțime. Căci toți îl aveau pe Ioannis că adevărat Profet era [ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι Προφήτης ἦν].

33. Și răspunzându-I lui Iisus, Îi ziseră Lui: „Nu știm [οὐκ οἴδαμεν]!”. Și Iisus le zise lor: „Nici Eu [nu] vă spun vouă în/ cu ce putere fac acestea [οὐδὲ Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ]”.

Capitolul 12

1. Și [Iisus] a început a vorbi lor în parabole [ἐν παραβολαῖς]: „Un om a sădit o vie [ἀμπελῶνα] și i-a pus-împrejur gard [φραγμὸν] și a săpat teasc [καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον] și a zidit turn [πύργον] și *a arendat*-o pe ea vierilor [καὶ *ἐξέδετο* αὐτὸν γεωργοῖς] și [apoi] a plecat [καὶ ἀπεδήμησεν].

2. Și, la vreme[a potrivită], a trimis către vieri un rob [al său] [καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον], ca să ia de la vieri din roadele viei [ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος]!

3. Și [vierii], luându-l pe el, l-au bătut și l-au trimis [cu] mâinile-goale [καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν].

4. Și, iarăși, a trimis către ei alt rob [al său]! [Dar] și aceluia i-au-spart-capul [ἐκεφαλίωσαν] și l-au necinstit [ἠτίμασαν].

|[dar și pe acela l-au-ucis-cu-pietre, i-au-spart-capul și l-au trimis necinstit (κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον)[257]]|

5. Și [stăpânul viei] l-a trimis pe altul! [Dar] și pe acela l-au ucis, [cât] și pe mulți alții: căci pe unii i-au bătut, iar pe alții i-au ucis.

6. [Și acela] încă un fiu iubit avea [ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν]! [Și], pe urmă, l-a trimis pe el către ei, zicând că: <Se vor rușina de fiul meu [ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου]!>.

7. Dar acei vieri au zis între ei că:

---

[257] În GOC. Variantă regăsibilă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688.*

<Acesta este *moștenitorul* [οὗτός ἐστιν *ὁ κληρονόμος*]! Veniți să-l ucidem pe el și *moștenirea* va fi a noastră [δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται *ἡ κληρονομία*]!>.

8. Și luându-l, l-au ucis pe el și *l-au izgonit* pe el afară [din] vie [καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ *ἐξέβαλον* αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος].

9. Ce va face [atunci [οὖν][258]] domnul viei? Va veni și îi va pierde pe vieri și va da via altora [δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις].

10. N-ați citit Scriptura aceasta: <Piatra, pe care au lepădat-o ziditorii [λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες], aceea s-a făcut întru capul unghiului [οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας][259]>?

11. <De la Domnul s-a făcut aceasta [παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη] și minunată este în[tru] ochii noștri [καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν][260]>".

12. Și căutau a-L prinde pe El, dar se temeau de mulțime [καὶ ἐζήτουν Αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον]. Căci cunoscuseră că *despre ei* a spus parabola [ἔγνωσαν γὰρ ὅτι *πρὸς αὐτοὺς* τὴν παραβολὴν εἶπεν]. Și lăsându-L pe El, s-au dus.

13. Și au trimis[261] la El pe unii dintre farisei și irodiani [καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς Αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν], ca *să-L prindă* pe El [în] cuvânt [ἵνα Αὐτὸν *ἀγρεύσωσιν* λόγῳ].

14. Și [ei], venind, Îi ziseră Lui: „Învățătorule [Διδάσκαλε], știm că ești *adevărat* [οἴδαμεν ὅτι *ἀληθὴς*

---

[258] Conjuncția e pusă între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. Ea lipsește din TIS, *Codex Vaticanus*, dar apare în *Codex Sinaiticus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*.

[259] E o profeție hristologică. De la Ps. 117, 22, *cf.* LXX.

[260] Ps. 117, 23, *cf.* LXX. Ambele versete sunt *citate identice* cu cele din LXX.

[261] Și, deși au plecat...au trimis *informatori* la Domnul. Unii care *să Îl ispitească*...din punct de vedere *politic*.

εἶ] și *nu Te îngrijești* de nimic [καὶ *οὐ μέλει Σοι* περὶ οὐδενός]! Căci nu cauți la fața oamenilor [οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων], ci înveți calea lui Dumnezeu în dreptate [ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις]!

Se cuvine *a da impozit*[262] Chesarului sau nu [ἔξεστιν δοῦναι *κῆνσον* Καίσαρι ἢ οὔ]? Să dăm sau să nu dăm [δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν]?".

15. Dar El, știind *ipocrizia* lor [εἰδὼς αὐτῶν *τὴν ὑπόκρισιν*], le-a zis lor: „De ce Mă ispitiți [τί Με πειράζετε]? Aduceți-Mi *un dinar*[263] ca să-l văd [φέρετέ Μοι *δηνάριον* ἵνα ἴδω]!".

16. Iar ei I-au adus [un dinar]. Și [Iisus] le zise lor: „Al cui [este] *chipul* acesta și *inscripția* [de pe dinar] [τίνος *ἡ εἰκὼν* αὕτη καὶ *ἡ ἐπιγραφή*]?". Iar ei I-au zis Lui: „Ale Chesarului[264] [Καίσαρος]!".

17. Iar Iisus le-a zis lor: „Dați Chesarului cele ale Chesarului [τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι] și lui

---

[262] Dacă în NA28 se folosește substantivul κῆνσος, corelativul grec al lui *census*, în VUL avem *tribut*: „licet dari *tributum* Caesari an non dabimus?". Și *census*-ul roman era *impozitul* față de stat după *înscrierea* în listele recensământului polulației, *cf.*
http://en.wikipedia.org/wiki/Tax_per_head.

[263] O monedă romană din argint, de 3-4 grame, *cf.*
http://ro.wikipedia.org/wiki/Denar. Care arăta așa:

Imaginea am preluat-o de aici:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d6/8denarii.jpg.

[264] Pentru că forma de nominativ a numelui este Καῖσαρ.

Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu [καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ]!”. Și *erau-cu-totul-uluiți* de El [καὶ *ἐξεθαύμαζον* ἐπ᾽ Αὐτῷ].

18. Și veniră Sadducheii la El [καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς Αὐτόν], cei-care zic [că] „nu este înviere” [οἵτινες λέγουσιν *ἀνάστασιν μὴ εἶναι*] și Îl întrebară pe El, zicându-I:

19. „Învățătorule, Moisis ne-a scris nouă că, dacă vreun frate va să moară și va să lase [în urma sa] femeia [văduvă] și nu va să aibă copil [ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον], [atunci trebuie] să ia pe femeia fratelui lui și *să ridice urmaș* fratelui lui [ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ *ἐξαναστήσῃ σπέρμα* τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ].

20. [Și] șapte frați erau [ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν]! Și primul [dintre ei] a luat-o de femeie și, murind, nu a lăsat *urmaș* [καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα καὶ ἀποθνῄσκων οὐκ ἀφῆκεν *σπέρμα*]!

21. Și al doilea a luat-o pe ea. [Dar] și [acela] a murit, nelăsând urmaș [καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα]! Și la fel [și] al treilea [καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως].

22. Și cei șapte nu au lăsat urmaș [καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα]. [În] urma tuturor a murit și femeia [ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν].

23. La înviere, [când or să învieze [ὅταν ἀναστῶσιν][265]], a căruia [dintre] ei va fi femeia? Căci [toți] șapte au avut-o pe ea de femeie”.

24. Și Iisus le-a zis lor: „Nu din această cauză vă rătăciți [οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε], neștiind Scripturile și

---

[265] Fragmentul a fost pus între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT și el nu apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

El apare însă în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, TIS, SCR, VUL [cum resurrexerint], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

nici puterea lui Dumnezeu [μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ]?

25. Căci, când va să învieze din morți [ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν], nici se însoară, nici se mărită, ci sunt ca Îngerii în ceruri [οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς Ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς].

26. Iar despre morți, că înviază, nu ați citit în cartea lui Moisis [περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως], cum Dumnezeu i-a vorbit lui din *rug*[266], zicând [ἐπὶ *τοῦ βάτου* πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων]: <Eu [sunt] Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov [Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ [ὁ] Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ [ὁ] Θεὸς Ἰακώβ][267]!>?

---

[266] Rug care se păstrează până azi în Mănăstirea *Sfânta Ecaterina* din Sinai, în Egipt, *cf.*

http://ro.orthodoxwiki.org/M%C4%83n%C4%83stirea_Sf%C3%A2nta_Ecaterina_%28Sinai,_Egipt%29.

Și arată așa:

Imaginea e preluată de aici: http://ro.orthodoxwiki.org/Fi%C8%99ier:BurningBush2.jpg.

[267] În Ieș. 3, 6, LXX.

27. Dumnezeu nu este al morților ci al viilor! Mult rătăciți [οὐκ ἔστιν Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων πολὺ πλανᾶσθε]”.

28. Și apropiindu-se unul [dintre] învățați, auzindu-i pe ei vorbind [și] văzând că [Iisus] *bine* [καλῶς] le-a răspuns lor, L-a întrebat pe El: „Care poruncă este prima [dintre] toate [ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων]?”.

29. [Iar] Iisus i-a răspuns că prima este: <Ascultă, Israile, Domnul Dumnezeul nostru este singurul Domn [ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστιν][268]!>.

30. și: <Vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta [καὶ ἀγαπήσεις[269] Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου] și din tot sufletul tău [καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου] și din tot cugetul tău [καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου] și din toată tăria ta [καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου][270]>.

31. [Iar] a doua [este] aceasta: <vei iubi pe aproapele tău ca pe tine însuți [ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν][271]>.

Mai mari [decât] acestea [două] nu [mai] este [vreo] altă poruncă [μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν]”.

---

[268] Din Deut. 6, 4, LXX. Finalul versetului.

[269] Și aici, ca și în versetul următor, avem *forma de viitor* a verbului. În *Biblia de la 1688* s-a folosit conjunctivul de ambele dăți: *să iubești*. La fel stau lucrurile și în ed. BOR 1988 și 2001.

Găsim ἀγαπήσεις (vei iubi) și în BNT, GNT, GOC, TIS, *Codex Vaticanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex purpureus rossanensis*.

VUL folosește tot indicativul viitor, persoana a doua singular: *diliges*.

[270] În Deut 6, 5, LXX. Numai că în LXX avem forma: „și vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta [καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου]”.

[271] În Lev. 19, 18, LXX.

32. Și învățatul I-a zis Lui: „Bine [ai zis], Învățătorule [καλῶς, διδάσκαλε]! În adevăr ai zis că Unul este și nu este altul în afară de El [ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι Εἷς ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν Αὐτοῦ]!

33. Și a-L iubi pe El din toată inima și din toată înțelegerea și din toată tăria [καὶ τὸ ἀγαπᾶν Αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος] și a-l iubi pe aproapele ca pe tine însuți este *mai mult* decât toate arderile-de-tot și jertfele [καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν *περισσότερόν* ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν][272].

||[și a-L iubi pe El din toată inima și din toată puterea și din tot sufletul pe El (και το αγαπαν Αυτον εξ ολης της καρδιας και εξ ολης της δυναμεως και εξ ολης της ψυχης Αυτου...)[273]]||

||[și a-L iubi pe El din toată inima și din toată înțelegerea *și din tot sufletul* și din toată tăria (καὶ τὸ ἀγαπᾷν Αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως *καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς* καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος...)[274]]||

34. Și Iisus, văzând că [el [αὐτὸν][275]] a răspuns *cu înțelepciune* [*νουνεχῶς* ἀπεκρίθη], i-a zis lui: „Nu ești *departe* de Împărăția lui Dumnezeu [οὐ *μακρὰν* εἶ ἀπὸ

---

[272] În *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*.

[273] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[274] În GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, VUL [et ut diligatur ex toto corde et ex toto intellectu et ex tota anima et ex tota fortitudine et diligere proximum tamquam se ipsum maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis], KJV [And to love him with all the heart, and with all the understanding, and with all the soul, and with all the strength, and to love his neighbour as himself, is more than all whole burnt offerings and sacrifices], *Biblia de la 1688* [Și a iubi pre El den toată inema și den tot înțelesul și den tot sufletul și den toată tăria și a iubi pre vecinul ca pre sine mai mult iaste decît toate arderile-de-tot și jîrtvele], ed. BOR 1988 și 2001.

[275] E pus între paranteze drepte în NA28, BNT, GNT. Pronumele luat în discuție însă apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, SCR, TIS, dar el nu apare în *Codex Sinaiticus*.

τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ]!”. Și nimeni *nu mai îndrăzni* a-L întreba pe El [καὶ οὐδεὶς *οὐκέτι ἐτόλμα* Αὐτὸν ἐπερωτῆσαι].

35. Și Iisus răspunzând, zicea, învățând în templu [καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ]: „Cum zic învățații că *Hristos este fiul lui David* [πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι *ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυίδ ἐστιν*]?

36. [Căci] însuși David a zis în Duhul cel Sfânt [αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ]: <Zis-a Domnul Domnului meu [εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου]: Șezi *de-a dreapta* Mea, până ce am să pun pe vrăjmașii Tăi *dedesubtul* picioarelor Tale [κάθου *ἐκ δεξιῶν* Μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς Σου *ὑποκάτω* τῶν ποδῶν Σου]![276]>.

37. [Așadar], însuși David Îi spune Lui: *Domn*. Și de unde este [Hristos] *fiul* lui?”. Și mulțimea cea multă Îl asculta pe El cu bucurie [ἡδέως].

38. Și [Iisus] le zicea [lor] în *învățătura* Lui [ἐν *τῇ διδαχῇ* Αὐτοῦ]: „Priviți la învățați/ cărturari, [cărora] le place a umbla în *stole*[277]/ *mantii* [βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν *στολαῖς* περιπατεῖν] și [se bucură de] salutările/ întâmpinările în piețe [καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς],

39. și [care au] scaunele-întâi în sinagogi și locurile-întâi la mese [καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις],

---

[276] Citează Ps. 109, 1, LXX, în afară de un cuvânt: „εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Μυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν Μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς Σου *ὑποπόδιον* τῶν ποδῶν Σου”. Domnul l-a schimbat pe ὑποπόδιον [taburet/ scăunel] cu preopoziția ὑποκάτω.

[277] *Cf. NODEX 2002*, *stola* era o „rochie largă și lungă până la pământ, încinsă cu două cordoane, purtată de matroanele romane”. Aici, în cazul *învățaților/ cărturarilor* lui Israil, avem de-a face cu un veșmânt lung, purtat de bărbați, care arăta *distincția* lor socială.

40. [la] cei care mănâncă casele văduvelor [οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν] și [au] pretenția de *a se ruga multe* [καὶ προφάσει *μακρὰ προσευχόμενοι*]!

Ei își vor lua [și] *mai multă judecată* [οὗτοι λήμψονται *περισσότερον κρίμα*]".

41. Și [Iisus], șezând în fața *vistieriei* [καὶ καθίσας κατέναντι *τοῦ γαζοφυλακίου*], privi *cum aruncă* mulțimea moneda-de-bronz întru vistierie [ἐθεώρει *πῶς* ὁ ὄχλος *βάλλει* χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον]. Și mulți bogați aruncau multe [monede] [καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά]!

42. Și venind o văduvă săracă [καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ], a aruncat două monede-mici-de-argint [ἔβαλεν λεπτὰ δύο], care înseamnă un codrantis[278] [ὅ ἐστιν κοδράντης].

43. Și [Iisus], chemând pe Ucenicii Lui, le-a zis lor: „Amin zic vouă că văduva aceasta săracă a aruncat *mai-mult* [decât] toți cei-care-au-aruncat întru vistierie [ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ *πλεῖον* πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον].

44. Căci toți au aruncat *din prisosul* lor [πάντες γὰρ *ἐκ τοῦ περισσεύοντος* αὐτοῖς ἔβαλον], dar aceasta, *din lipsa/ sărăcia* ei [αὕτη δὲ *ἐκ τῆς ὑστερήσεως* αὐτῆς],

[278] Textual: *un sfert de monedă*. Și, în timpul Domnului, și, totodată, în timpul împărăției lui Augustus Octavian Caesar, *cf.* http://ro.wikipedia.org/wiki/Cezar_August, un *quadrans* arăta astfel:

cf. http://en.wikipedia.org/wiki/Quadrans.
Imaginea e preluată de aici:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/07/RIC_0465.jpg.

a aruncat toate câte avea [πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν], tot traiul ei [ὅλον τὸν βίον αὐτῆς][279]”.

Capitolul 13

1. Și ieșind El din templu, Îi zise Lui unul [dintre] Ucenicii Lui: „Învățătorule, vezi ce feluri de *pietre* și ce feluri de *clădiri* [Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ *λίθοι* καὶ ποταπαὶ *οἰκοδομαί*]?”.

2. Și Iisus i-a zis lui: „Vezi aceste mari clădiri [βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς]? Nu va să rămână aici piatră pe piatră care să nu se nimicească [οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ]”.

3. Și șezând El întru Muntele Măslinilor, în fața templului, Îl întrebară pe El, de unul singur, Petros și Iacovos și Ioannis și Andreas:

4: „Spune-ne nouă, *când* vor fi acestea și care este *semnul* când va să se împlinească toate acestea [εἰπὸν ἡμῖν, *πότε* ταῦτα ἔσται καὶ τί *τὸ σημεῖον* ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα]?”.

5. Iar Iisus a început a le spune lor: „Vedeți să nu vă înșele pe voi cineva [βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ]!

6. [Căci] mulți vor veni în numele Meu zicând că *Eu sunt*, și pe mulți îi vor amăgi [πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί Μου λέγοντες ὅτι *Ἐγώ εἰμι*, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν].

7. Dar când va să auziți *războaie* și *vești de războaie*, nu vă tulburați [ὅταν δὲ ἀκούσητε *πολέμους* καὶ *ἀκοὰς πολέμων*, μὴ θροεῖσθε]! [Căci] trebuie să fie [acestea], dar încă nu [va fi] sfârșitul [δεῖ γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω τὸ τέλος].

8. Căci se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție [ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν], vor fi cutremure în toate

---

[279] Toată sursa de bani pentru traiul ei zilnic.

locurile [ἔσονται σεισμοὶ[280] κατὰ τόπους], vor fi foamete[281] [ἔσονται λιμοί]||[și tulburări (καὶ ταραχαί)[282]]||! [Dar] acestea [sunt] începutul durerilor [ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα].

9. Și [de aceea], păziți-vă pe voi înșivă [βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς]! [Căci] vă vor da pe voi întru sinedrii și veți fi bătuți în sinagogi [παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε] și veți sta înaintea ighemonilor și a împăraților, din cauza Mea, întru mărturia lor [καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν Ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς].

10. Și, în primul rând, întru toate neamurile trebuie *a se propovădui* Evanghelia [καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ *κηρυχθῆναι* τὸ Εὐαγγέλιον].

11. Și când va să vă ducă pe voi să vă predea, *nu-vă-îngrijiți-dinainte* ce să vorbiți [καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, *μὴ προμεριμνᾶτε* τί λαλήσητε], ci vorbiți aceea ce va să vă dea vouă [Dumnezeu] în ceasul acela [ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε]! Căci nu veți fi voi cei care vorbiți, ci Duhul Sfânt [οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον].

12. Și va da frate [pe] frate întru moarte și tată [pe] fiu [καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον], și se vor răzvrăti fiii împotriva părinților și îi vor omorî pe ei [καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς]!

13. Și veți fi *urâți* de toți pentru numele Meu [καὶ ἔσεσθε *μισούμενοι* ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά Μου].

---

[280] De la substantivul σεισμός avem noi cuvântul *seism* în limba română.

[281] În greacă avem cuvântul *la plural*. Ceea ce înseamnă: *zile de foamete*.

[282] În GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*. Dar cuvintele καὶ ταραχαί nu apar în *Codex Vaticanus* și *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

Dar cel [care] rabdă [până] întru sfârșit, acela se va mântui [ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται].

14. Și când va să vedeți *urâciunea pustiirii* [τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως][283], | [zisă de Daniil Profetul (τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ Προφήτου)[284]]|, stând unde *nu trebuie* [ἑστηκότα ὅπου *οὐ δεῖ*] – cel care citește *să înțeleagă* [ὁ *ἀναγινώσκων νοείτω*]! – atunci, cei [care sunteți] în Iudea, fugiți întru munți [τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη]!

15. [Iar (δὲ)[285]] cel de pe acoperiș să nu coboare și nici să intre [ca] să ia ceva din casa lui [ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ]!

16. Și cel [care va fi] întru câmp, să nu se întoarcă înapoi [ca] să-și ia veșmântul lui [καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ]!

17. Dar vai celor [care] au în pântece și celor care alăptează în zilele acelea [οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις]!

18. Și rugați-vă ca să nu fie iarna [προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος]!

|[Și rugați-vă ca să nu fie *fuga voastră* iarna (προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται *ἡ φυγὴ ὑμῶν* χειμῶνος)![286]]|

|[Și rugați-vă ca să nu fie fuga voastra iarna și nici [în] sabat (προσευχεσθε δε ινα μη γενηται η φηγη υμων χειμωνος μηδε σαββατου)![287]]|

---

[283] În Dan [TH] 9, 27.

[284] În GOC, *Biblia de la 1688*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*. Fragmentul nu apare în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus* și *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[285] Conjuncția a fost pusă între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. Dar ea există în GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Sinaiticus*. Însă lipsește din *Codex Vaticanus*. În *Codex Bezae Cantabrigiensis* nu avem conjuncția δὲ ci conjuncția καὶ.

[286] În GOC, *Codex Alexandrinus*.

[287] În *Codex purpureus rossanensis*.

19. Căci [în] zilele acelea va fi *necaz* [ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι *θλῖψις*] cum nu a fost aceasta de la începutul făpturii [οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως] – pe care a zidit-o Dumnezeu [ἣν ἔκτισεν ὁ Θεὸς] – , până acum și nici nu va să fie [ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται].

20. Și dacă *nu ar fi scurtat* Domnul zilele [καὶ εἰ *μὴ ἐκολόβωσεν* Κύριος τὰς ἡμέρας], nu s-ar fi mântuit tot trupul [οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ]! Ci, pentru cei aleși, *pe care [El] i-a ales*, s-au scurtat zilele [ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς *οὓς ἐξελέξατο* ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας] [de necaz].

21. Și atunci, dacă cineva va să vă zică vouă: *Iată, aici [e] Hristos!* [sau]: *Iată, acolo!*, să nu credeți!

22. Căci se vor ridica *hristoși-mincinoși* și *profeți-mincinoși* [ἐγερθήσονται γὰρ *ψευδόχριστοι* καὶ *ψευδοπροφῆται*].

Și vor da[288] semne și minuni pentru a înșela, dacă se poate, [și pe] cei aleși [καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς].

23. Dar voi, păziți-vă! Căci *mai-înainte-v-am-spus* vouă toate [*προείρηκα* ὑμῖν πάντα].

24. Ci în acele zile, după necazul acesta [ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην], soarele se va întuneca, și luna nu va da lumina ei [ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς][289].

25. Și stelele vor cădea din cer [καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες]. Și Puterile[290], care

[288] Vor *arăta* oamenilor. Le vor face înaintea lor. Le vor da *senzația* că ele sunt făcute cu puterea lui Dumnezeu.

[289] Domnul *reautentifică* profeția Sfântului Isaias de la Is. 13, 10, LXX: „σκοτισθήσεται τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φῶς αὐτῆς [se va întuneca soarele răsărind și luna nu va da lumina ei].

[290] Puterile cerești.

[sunt] în ceruri, se vor zgudui/ clătina [καὶ αἱ Δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται].

26. Și atunci vor vedea pe *Fiul omului* venind în nori [καὶ τότε ὄψονται *τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου* ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις][291], cu putere multă și [cu] slavă [μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης][292].

27. Și atunci [El] va trimite Îngerii [καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς Ἀγγέλους] | [Lui (Αὐτοῦ)[293]]| și va aduna pe cei aleși [καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς] [ai Lui (Αὐτοῦ)[294]] din cele patru vânturi, de la marginea pământului până la marginea cerului [ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ].

28. Și învățați de la smochin parabola! Când ramura lui deja s-a făcut fragedă și încep-să-i-crească frunzele [ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα], cunoașteți că vara este *aproape* [γινώσκετε ὅτι *ἐγγὺς* τὸ θέρος ἐστίν]!

29. Așa și voi: când va să vedeți acestea petrecându-se, cunoașteți că [El] este aproape, la uși [γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις].

30. Amin zic vouă că nu va să treacă neamul acesta până ce [nu] vor să fie toate acestea ['Αμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται].

---

291 În norii slavei Sale.

292 Unde Domnul *întărește* vedenia pe care i-a dăruit-o Sfântului Daniil [Dan. 7, 13, LXX]: „καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς *Υἱὸς ἀνθρώπου* ἤρχετο [Și, iată, pe norii cerului, a venit [cineva] ca *Fiul omului*!]".

293 În GOC, MGK, *Codex Alexandrinus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex purpureus rossanensis*.

294 Pronumele e pus între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. El apare în GOC, MGK, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*. În *Codex Bezae Cantabrigiensis* însă, nu apare nici primul și nici al doilea pronume.

31. Cerul și pământul vor trece [ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται], dar cuvintele Mele nu vor trece [οἱ δὲ λόγοι Μου οὐ μὴ παρελεύσονται].

32. Iar despre ziua aceea sau ceasul [acela] nimeni nu știe [περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν], nici Îngerii, [care sunt] în cer, și nici Fiul, decât numai Tatăl [οὐδὲ οἱ Ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατήρ].

33. Luați-aminte, privegheați [βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε]! Căci nu știți când este vremea [οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν].

34. [Căci este] ca omul plecat-în-călătorie, [care], lăsându-și casa lui și dând puterea robilor lui, [i-a dat] fiecăruia lucrul lui [ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ] și portarului i-a poruncit ca să privegheze [καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ[295]].

35. Așadar, privegheați [γρηγορεῖτε οὖν]! Căci nu știți când vine *Domnul casei* [οὐκ οἴδατε γὰρ πότε *ὁ Κύριος τῆς οἰκίας* ἔρχεται]: sau seara sau [la] miezul-nopții sau [la] cântatul-cocoșilor sau dis-de-dimineață [ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον[296] ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ].

36. [Ca] nu [cumva] venind deodată să vă afle pe voi dormind [μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας].

37. Iar ce vă zic vouă, zic tuturor: *Privegheați* [γρηγορεῖτε]!".

---

[295] De la verbul γρηγορέω [grigoreo] vine numele *Grigorie*. Care înseamnă: *cel care priveghează*.

[296] Și de la μεσονύκτιον [mesoniction] avem denumirea *Miezopoticii*. A slujbei care se face *la miezul nopții*.

Capitolul 14

1. Iar Paștile [τὸ Πάσχα] și Azimile [τὰ Ἄζυμα] erau după două zile. Și arhiereii și învățații căutau, în înșelăciune [ἐν δόλῳ], cum să-L prindă pe El [ca] să-L omoare.

2. Căci ziceau: „Nu în praznic, ca nu cumva să fie tulburare a poporului! [μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ]".

3. Și fiind El în Bitania, în casa lui Simon Leprosul, [și] șezând El, a venit o femeie având un alabastros[297] cu mir de nardos curat, foarte scump [ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς], [care], spărgând alabastrosul, a vărsat [mirul pe] capul Lui [συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχεεν Αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς].

---

[297] Un vas de ceramică în care se păstrau uleiurile aromate și parfumurile, *cf.* http://en.wikipedia.org/wiki/Alabastron.

Exemplu de *alabastros*:

Imaginea am preluat-o de aici: http://www.antiquities.org.il/t/images/300/1417767.jpg.

4. Dar unii [dintre ei] erau indignați [și ziceau] în sinea lor: „Pentru ce s-a făcut această *irosire* a mirului [εἰς τί *ἡ ἀπώλεια* αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν]?

5. Căci putea a se vinde acest mir [cu] peste trei sute de dinari și a se da săracilor!”. Și cârteau [împotriva] ei [καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ][298].

6. Dar Iisus zise: „Lăsați-o pe ea [ἄφετε αὐτήν]! De ce îi faceți ei *supărare* [τί αὐτῇ *κόπους* παρέχετε]? Lucru *bun* a făcut cu Mine [*καλὸν* ἔργον ἠργάσατο ἐν Ἐμοί].

7. Căci pe săraci totdeauna îi aveți cu voi [πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν] și când va să vreți, puteți a le face lor bine [καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι].

Dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna [Ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε].

8. [Aceasta], ce a avut [să facă], a făcut [ὃ ἔσχεν ἐποίησεν]: a-apucat-mai-înainte a unge trupul Meu pentru înmormântare [*προέλαβεν* μυρίσαι τὸ σῶμά Μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν].

9. Și, amin zic vouă [ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν], unde va să se propovăduiască Evanghelia, întru toată lumea [ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον], se va zice și ce a făcut aceasta întru pomenirea ei [καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς]”.

10. Și Iudas Iscarioteanul [Ἰούδας Ἰσκαριὼθ], unul [dintre] cei doisprezece [ὁ εἷς τῶν δώδεκα], s-a dus către arhierei ca să-L vândă pe El lor [ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα Αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς].

11. Iar ei[299], auzind, s-au bucurat [οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν] și i-au făgăduit lui a-i da *argint* [καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ *ἀργύριον* δοῦναι].

Și [Iudas] căuta cum să-L vândă pe El [la] *bună-vreme* [καὶ ἐζήτει πῶς Αὐτὸν *εὐκαίρως* παραδοῖ].

---

[298] A femeii care vărsase mirul pe capul Lui.

[299] Arhiereii.

12. Și, în prima zi a Azimilor, când se jertfea Paștile [καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν Ἀζύμων, ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον], Îi ziseră Lui Ucenicii Lui: „Unde vrei [ca], mergând, să pregătim ca să mănânci Paștile [ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ Πάσχα]?”.

13. Și [El] trimise doi [dintre] Ucenicii Lui și le zise lor: „Mergeți întru cetate, și vă va întâmpina pe voi un om purtând *un vas cu apă* [ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος *κεράμιον ὕδατος* βαστάζων]! Urmați-l pe el [ἀκολουθήσατε αὐτῷ]!

14. Și unde va să intre [καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ], spuneți stăpânului-casei că Învățătorul zice [εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ Διδάσκαλος λέγει]:

<Unde este *camera-de-oaspeți* [ποῦ ἐστιν *τὸ κατάλυμά*], unde Eu [trebuie] să mănânc Paștile cu Ucenicii Mei [Μου ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Μαθητῶν Μου φάγω]?>.

15. Și el vă va arăta vouă *camera-de-sus* cea mare [καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει *ἀνάγαιον* μέγα], [care este] așternută, pregătită [ἐστρωμένον ἕτοιμον]! Și acolo să pregătiți [pentru] noi [καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν]!”.

16. Și au ieșit Ucenicii și s-au dus întru cetate. Și au găsit [toate] precum [Iisus] le-a spus lor și au pregătit Paștile [καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἡτοίμασαν τὸ Πάσχα].

17. Și făcându-se seară, [Iisus] a venit cu cei doisprezece [καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα].

18. Și întinzându-se ei și mâncând [καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων], Iisus le-a zis: „Amin zic vouă [ἀμὴν λέγω ὑμῖν], că unul dintre voi [ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν], care mănâncă cu Mine [ὁ ἐσθίων μετ’ Ἐμοῦ], Mă va vinde pe Mine [παραδώσει Με]!”.

19. [Și ei] au început a se întrista și a zice aceasta unul către altul [ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς]: „Nu cumva [sunt] eu [μήτι ἐγώ]?”[300].

|[Iar ei au început a se întrista, și a zice aceasta unul către altul: „Nu cumva eu sunt, *Rabbi*?”. Și altul: „Nu cumva eu (οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ’ εἷς, μή τι ἐγώ εἶμι, *Ῥαββεί*; καὶ ἄλλος, μή τι ἐγώ;)?”[301]]|

|[Iar ei au început a se întrista și a zice aceasta unul către altul: „Nu cumva sunt eu?”. Și altul: „Nu cumva sunt eu (οι δε ηρξαντο λυπεισθαι και λεγειν αυτω εις καθ εις· μητι εγω ειμι· και αλλος· μητι εγω ειμι·)?” [302]]|

|[Iar ei au început a se întrista și a zice aceasta unul către altul: „Nu cumva [sunt] eu?”. Și altul: „Nu cumva [sunt] eu (οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ’ εἷς· μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος· μήτι ἐγώ;)?”[303]] |

20. Iar [Iisus] le-a zis lor: „[Este] unul [dintre] cei doisprezece [εἷς τῶν δώδεκα], care afundă cu Mine [mâna] întru vas[304] [ὁ ἐμβαπτόμενος μετ’ Ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον].

21. Căci, într-adevăr, *Fiul omului* merge precum S-a scris despre El [ὅτι ὁ μὲν *Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ Αὐτοῦ]. Dar vai de omul acela prin care *Fiul omului* se vinde [οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι’ οὗ *ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* παραδίδοται]! [Mai] bine [i-ar fi fost] lui, dacă nu s-ar fi născut omul acela [καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος]”.

22. Și mâncând ei, [Iisus] a luat *pâine* [καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν *ἄρτον*], binecuvântând [εὐλογήσας], a frânt și a dat lor și a zis [ἔκλασεν καὶ

---

[300] *Codex Vaticanus*, ed. BOR 1988 și 2001.

[301] În *Codex Alexandrinus*.

[302] În *Codex purpureus rossanensis*.

[303] În GOC, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Biblia de la 1688*.

[304] În vasul în care era mâncarea.

ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν]: „Luați, acesta este trupul Meu [λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά Μου]!”[305].

||[„Luați, *mâncați*! Acesta este trupul Meu (λάβετε *φάγετε*· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά Μου)”[306]]||

||[Și mâncând ei, Iisus a luat pâine și, binecuvântând, a frânt și a dat lor și a zis: „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu (και εσθιοντων αυτων λαβων ο Ιησους τον αρτον και ευλογυσας εκλασεν και εδωκεν αυτοις και ειπεν· λαβετε φαγετε τουτο εστιν το σομα Μου·)!”[307]]||

23. Și [Iisus], luând potirul [καὶ λαβὼν ποτήριον], mulțumind [εὐχαριστήσας], a dat lor, și au băut dintru acesta toți [ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες].

24. Și [El] le-a zis lor: „Acesta este sângele Meu [τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά Μου], al făgăduinței [τῆς διαθήκης[308]], [care] se varsă pentru mulți [τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν][309].

||[Și [El] le-a zis lor: „Acesta este sângele Meu, al făgăduinței, [care] pentru mulți se varsă (και ειπεν αυτοις· τουτ εστιν το αιμα Μου το της διαθηκης το ϋπερ πολλων εχχυννομενον)”[310]]||

||[Și [El] le-a zis lor: „Acesta este sângele Meu, al făgăduinței celei noi, [care] pentru mulți se varsă (καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά Μου *τὸ τῆς καινῆς διαθήκης* τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον)[311]]||

---

[305] Și în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Alexandrinus*.

[306] În GOC, MGK.

[307] În *Codex purpureus rossanensis*.

[308] Începând cu cartea *Facerea*, *Biblia de la 1688* a folosit (în mod constant) pentru substantivul διαθήκη corelativul *făgăduință*, pe care și eu l-am folosit în traducerea mea la cartea *Facerea*, aflată în lucru. Însă aici, în mod surprinzător, *Biblia de la 1688* traduce pe διαθήκη prin *lege*, ajungând la forma: „cel al legii ceii noao [cel al legii celei noi]”. Această formă a fost preluată și în ed. BOR 1988 și 2001.

[309] Și în *Codex Vaticanus* și *Codex Sinaiticus*.

[310] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[311] În GOC, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*.

25. Amin zic vouă că nu am să mai beau din rodul viței [ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου] până [în] ziua aceea [ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης], când am să îl beau pe el *nou* în Împărăția lui Dumnezeu [ὅταν αὐτὸ πίνω *καινὸν* ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ]”.

26. Și, lăudând [ὑμνήσαντες][312], au ieșit întru Muntele Măslinilor.

27. Și Iisus le zise lor că: „Toți vă veți scandaliza/ sminti [πάντες σκανδαλισθήσεσθε]! Căci s-a scris: <Voi bate păstorul, și oile se vor risipi [πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται][313]>.

||[Și Iisus le zise lor că: „Toți vă veți scandaliza/ sminti *în[tru] Mine în noaptea aceasta* [(καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε *ἐν Ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ*]! Căci s-a scris: <Voi bate păstorul, și se vor risipi oile [ὅτι γέγραπται, πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα)>[314]]||

28. Dar, după învierea Mea [ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί Με], *voi-merge-mai-înainte* de voi întru Galilea[315] [*προάξω* ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν].

29. Iar Petros I-a zis Lui: „Și dacă toți se vor sminti, totuși nu [voi face și] eu [aceasta] [εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ’ οὐκ ἐγώ]”.

||[„Și dacă toți se vor sminti, totuși nu [și] eu, nu [și eu] mă voi sminti (και εαν παντες σκανδαλισθωσιν αλλ ουκ εγω ου σκανδαλισθησομαι)”[316]] ||

30. Și Iisus îi zise lui: „Amin zic ție [ἀμὴν λέγω σοι] că tu, astăzi, [în] noaptea aceasta [ὅτι σὺ σήμερον

---

[312] Cântând imne lui Dumnezeu.

[313] Text care se află la Zah. 13, 7, LXX, sub forma: „πατάξατε τοὺς ποιμένας καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα [Bateți păstorii și împrăștiați oile!]”. Și pe care Domnul *l-a reinterpretat* și l-a făcut *un loc hristologic*.

[314] În GOC, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Biblia de la 1688*, MGK.

[315] Pentru că N sg. este Γαλιλαία.

[316] În *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

ταύτῃ τῇ νυκτὶ], [mai] înainte de a cânta cocoșul *de-două-ori* [πρὶν ἢ *δὶς* ἀλέκτορα φωνῆσαι], *de-trei-ori* te vei lepăda de Mine [*τρίς* Με ἀπαρνήσῃ]”.

31. Dar el[317] zicea [și] mai mult: „Dacă va să trebuiască [ca] eu să-mor-cu Tine [ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν Σοι], nicidecum nu mă voi lepăda de Tine [οὐ μή Σε ἀπαρνήσομαι]”. Iar, asemenea, ziceau toți [ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον] [Apostolii].

32. Și veniră într-un loc al cărui nume [este] *Ghetsimani* [καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα *Γεθσημανὶ*]. Și [El] le zise Ucenicilor Lui: „Ședeți aici până am să mă rog [καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι]”.

33. Și [Iisus] luă pe Petros și pe Iacovos și pe Ioannis cu El și a început a Se îndurera și a Se tulbura [καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν].

34. Și le zise lor: „Întristat este sufletul Meu până la moarte [περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή Μου ἕως θανάτου]! Rămâneți aici și privegheați [μείνατε ὧδε καὶ γρηγο-ρεῖτε]!”.

35. Și [Iisus] mergând puțin [mai] înainte [καὶ προελθὼν μικρὸν], a căzut la pământ [ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς] și Se ruga ca [καὶ προσηύχετο ἵνα], dacă este posibil [εἰ δυνατόν ἐστιν], să treacă de la El ceasul [παρέλθῃ ἀπ’ Αὐτοῦ ἡ ὥρα][acesta].

36. Și zicea: „Avva, Părinte [Αββα ὁ Πατήρ], toate [sunt] posibile Ție [πάντα δυνατά Σοι]! Îndepărtează potirul acesta de la Mine [παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ’ Ἐμοῦ]! Dar nu ce vreau Eu [să se petreacă], ci ce [vrei] Tu [ἀλλ’ οὐ τί Ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί Σύ]”.

37. Și [Iisus] a venit și i-a găsit pe ei dormind [καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας]. Și [Iisus] îi zise lui Petros: „Simone, dormi [Σίμων, καθεύδεις]? Nu *ai-avut-tărie* să priveghezi [nici măcar] o oră [οὐκ *ἴσχυσας* μίαν ὥραν γρηγορῆσαι]?

---

317 Sfântul Apostol Petros.

38. Privegheați și vă rugați [γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε], ca să nu intrați întru ispită [ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν]! [Căci], într-adevăr, duhul [este] *doritor*, dar trupul [este] *slab* [τὸ μὲν πνεῦμα *πρόθυμον* ἡ δὲ σὰρξ *ἀσθενής*]".

39. Și iarăși mergând, S-a rugat [καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο], același cuvânt zicând [τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών].

40. Și iarăși venind, i-a găsit pe ei dormind. Căci ochii lor erau *îngreunați* [ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ *καταβαρυνόμενοι*] și nu știau ce să-I răspundă Lui [καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν Αὐτῷ].

41. Și [El] veni [și] a-treia-oară și le zise lor [καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς]: „Dormiți de acum și vă odihniți [καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε]! Este de ajuns [ἀπέχει]! A venit ceasul [ἦλθεν ἡ ὥρα]. Iată, *Fiul omului* este-dat întru mâinile păcătoșilor [ἰδοὺ παραδίδοται *ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν]!

42. Sculați-vă să mergem [ἐγείρεσθε ἄγωμεν]! Iată, cel-care-Mă-vinde pe Mine s-a apropiat [ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν]!".

43. Și, îndată, încă vorbind El [καὶ εὐθὺς ἔτι Αὐτοῦ λαλοῦντος], a venit Iudas |[Iscariotis (ὁ Ἰσκαριώτης)[318]]|, unul [dintre] cei doisprezece [παραγίνεται Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα], și, [împreună] cu el [καὶ μετ᾽ αὐτοῦ], mulțime cu săbii și ciomege [ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων], [primite] de la arhierei și de la învățați și de la bătrâni [παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων][319].

---

[318] În GOC, *Codex Alexandrinus, Codex Bezae Cantabrigiensis* [unde apare cu grafia: *σκαριωτης*]. Însă ὁ Ἰσκαριώτης nu apare în *Codex purpureus petropolitanus, Codex purpureus rossanensis, Codex Vaticanus, Codex Sinaiticus*.

[319] Pentru că liderii religioși și culturali ai vremii, neavând *argumente* în fața Domnului, fiind plini de invidie și ură, au apelat la

44. Iar *vânzătorul Lui* le dăduse lor semn, zicând [δεδώκει δὲ *ὁ παραδιδοὺς Αὐτὸν* σύσσημον αὐτοῖς λέγων]: „Pe Cel [pe care] am să-L sărut, Acela este [Ὃν ἂν φιλήσω Αὐτός ἐστιν]. Prindeți-L pe El și duceți-L sub-pază [κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς]!”.

45. Și, venind, îndată s-a apropiat de El [și] Îi zise [καὶ ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει]: „Rabbi [Ῥαββί]!”[320].

|[Bucură-te, Rabbi/ Învățătorule (χαῖρε Ῥαββί)![321]] |

|[Rabbi, Rabbi (Ῥαββεὶ, Ῥαββεί)[322]]|

Și L-a sărutat pe El [καὶ κατεφίλησεν Αὐτόν]!

46. Iar ei au pus mâinile pe El și L-au prins pe El [οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας Αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν Αὐτόν].

47. Dar [cineva [τις][323]], unul [dintre] cei care stăteau [εἷς τῶν παρεστηκότων], a scos sabia [și] a lovit pe robul arhiereului [σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως] și i-a tăiat lui urechea [καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον].

48. Și Iisus, răspunzând, le-a zis lor: „Ați ieșit ca la un tâlhar [ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε], cu săbii și [cu] ciomege [μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων], [pentru] a Mă prinde pe Mine [συλλαβεῖν Με][324]?

---

lucrurile improprii lor: la arme. Și ori de câte ori, în istorie, apelăm la arme pentru ca să ne arătăm „superioritatea” religioasă și morală, nu facem altceva decât să arătăm că suntem *improprii* vocației religioase.

[320] Și în *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, ed. BOR 1988 și 2001.

[321] În GOC.

[322] În *Codex Alexandrinus*. Această variantă apare și în *Codex purpureus rossanensis* și *Codex purpureus petropolitanus* dar cu grafia următoare: Ραββι Ραββι.

[323] În NA28, BNT și GNT, adjectivul pronominal e pus între paranteze drepte. El nu apare în *Codex Alexandrinus* și în *Codex Sinaiticus* dar apare în *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Vaticanus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, GOC, MGK, TIS, SCR.

[324] De ce Mă credeți *periculos* pe Mine, Binefăcătorul vostru?

49. În toată ziua am fost cu voi în templu [καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ], învățând [διδάσκων], și nu M-ați prins pe Mine [καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ Με]! Ci [acestea se petrec pentru] ca să se împlinească Scripturile [ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ Γραφαί]"[325].

50. Și lăsându-L pe El, au fugit toți [καὶ ἀφέντες Αὐτὸν ἔφυγον πάντες][326].

51. Și cineva tânăr Îi urma Lui [καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει Αὐτῷ], înveșmântat [într-o] pânză [περιβεβλημένος σινδόνα], pe [trupul] gol [ἐπὶ γυμνοῦ]. Și l-au prins pe el [καὶ κρατοῦσιν αὐτόν]!

52. Dar el, lăsând pânza, a fugit gol [ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν].

53. Și L-au dus pe Iisus la arhiereu [καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα]. Și s-au adunat [acolo] toți arhiereii și bătrânii și învățații [καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς][327].

||[Și s-au adunat *pe față [pentru] El* toți arhiereii și bătrânii și învățații (*κατάφαν* καὶ συνέρχονται *Αὐτῷ* πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς)[328]]|

||[Și s-au adunat *[pentru] El* toți arhiereii și bătrânii și învățații (καὶ συνέρχονται *Αὐτῷ* πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς)[329]]|

54. Iar Petros, de departe [καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν], I-a urmat Lui [ἠκολούθησεν Αὐτῷ], până înăuntru, întru curtea arhiereului [ἕως ἔσω εἰς τὴν

---

[325] Să se împlinească *locurile profetice* care vorbesc despre *Hristos*.

[326] Toți Apostolii Săi.

[327] Și în *Codex Bezae Cantabrigiensis* și *Codex Sinaiticus*.

[328] În *Codex Alexandrinus*.

[329] În GOC, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Vaticanus*.

αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως]. Și [Petros] era șezând cu slujitorii [καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν] și încălzindu-se la foc [καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς].

55. Iar arhiereii și tot sinedrionul[330] [οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον] căutau mărturie despre Iisus [ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν], întru a-L omorî pe El [εἰς τὸ θανατῶσαι Αὐτόν], și nu găseau [καὶ οὐχ ηὕρισκον]!

56. Căci mulți *mărturiseau-mincinos* despre El [πολλοὶ γὰρ *ἐψευδομαρτύρουν* κατ' Αὐτοῦ] și mărturiile [lor] nu erau *asemenea*[331] [καὶ *ἴσαι* αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν].

57. Și s-au ridicat unii [καί τινες ἀναστάντες], mărturisind-mincinos despre El [și] zicând [ἐψευδο-μαρτύρουν κατ' Αὐτοῦ λέγοντες]

58. că: „Noi L-am auzit pe El zicând că [ἡμεῖς ἠκούσαμεν Αὐτοῦ λέγοντος ὅτι]: <Eu voi dărâma templul acesta *făcut-de-mână* [Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον *τὸν χειροποίητον*] și în trei zile voi clădi altul *nefăcut-de-mână* [καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον *ἀχειροποίητον* οἰκοδομήσω]>”.

59. Și nici așa mărturia lor [nu] era asemenea [καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν].

60. Și ridicându-se arhiereul întru mijloc[ul lor] [καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον], L-a întrebat pe Iisus, zicând: „Nu răspunzi nimic [la] ce aceștia mărturisesc-împotriva Ta [οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί Σου καταμαρτυροῦσιν]?”.

61. Iar El tăcea și nu răspundea nimic [Ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν]. [Și] iarăși L-a întrebat arhiereul pe El și Îi zise Lui: „Tu ești Hristos,

---

[330] Tribunalul suprem al evreilor, format din 71 de membri și care era condus de către arhiereul în funcție.

A se vedea: http://ro.orthodoxwiki.org/Sanhedrin.

[331] Erau *contradictorii*.

Fiul Celui-binecuvântat [Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ]?”.

62. Iar Iisus a zis: „Eu sunt [Ἐγώ εἰμι]! Și veți vedea pe *Fiul omului* [καὶ ὄψεσθε *τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*] șezând de-a dreapta Puterii[332] [ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς Δυνάμεως] și venind *cu* norii[333] cerului [καὶ ἐρχόμενον *μετὰ* τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ]”[334].

||[și venind *pe* norii cerului (καὶ ἐρχόμενον *ἐπὶ* τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ)[335]]||

63. Iar arhiereul, rupându-și hitoanele lui [διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ], zise: „Ce [mai] avem nevoie de alți martori [τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων]?!

64. Ați auzit blasfemia [ἠκούσατε τῆς βλασφημίας]! Ce vi se pare vouă [τί ὑμῖν φαίνεται]?”. Iar toți L-au judecat pe El *a fi vinovat de moarte* [οἱ δὲ πάντες κατέκριναν Αὐτὸν *ἔνοχον εἶναι θανάτου*].

65. Și unii au început a-L scuipa pe El [καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν Αὐτῷ] și a-I acoperi fața Lui [καὶ περικαλύπτειν Αὐτοῦ τὸ πρόσωπον] și a-L-bate-cu-pumnul pe El [καὶ κολαφίζειν Αὐτὸν] și a-I zice Lui [καὶ λέγειν Αὐτῷ]: „Profețește [προφήτευσον]!”.

---

332 Corelativ pentru *Dumnezeu*.

333 Cu *norii slavei* Sale.

334 Variantă existentă și în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Vaticanus*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, MGK, VUL [et videbitis *Filium hominis* a dextris sedentem Virtutis et venientem cum nubibus caeli], *Biblia de la 1688*, RPN [şi veți vedea pre Fiul Omului şezând de-a dreapta Puterii și venind cu Norii Cerului], ed. BOR 1914 și 1939, MOF, WSL, WAS, SCR, BYZ, DRB.

335 În GOC, *Codex Vercellesnsis*, ed. BOR 2001.

Însă, în mod inexplicabil, în ed. BOR 1988 găsim sinagma „Celui Atotputernic” în loc de *Puterii*. După cum, în GNV, avem: „la mâna dreaptă a puterii lui Dumnezeu, și venind în norii cerului [at the right hande of the power of God, and come in the clouds of heauen]”.

Pe când, în alte ediții, avem pe *în* în loc de *cu* sau *pe*. Exemplu: KJV [coming *in* the clouds of heaven], WYC [and comynge *in* the cloudis of heuene], GNV.

Și slujitorii L-au luat pe El la palme [καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν Αὐτὸν ἔλαβον].

66. Și Petros fiind jos, în curte [καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ], a venit una [dintre] slujitoarele arhiereului [ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως],

67. și văzându-l pe Petros încălzindu-se [καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον], privind la el, îi zise [ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει]: „Și tu erai cu Iisus Nazarinosul [καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ]!".

68. Iar el s-a lepădat, zicând [ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων]: „Nu știu, nu cunosc ce zici tu [οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις]!". Și a ieșit afară, întru poartă [καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον]. [Și [atunci] a cântat cocoșul (καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν)![336]].

69. Și slujitoarea, văzându-l pe el, a început iarăși a zice celor de față că: „Acesta este dintre ei [οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν]!"[337].

70. Iar el iarăși se lepădă [ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο]. Și, după puțin [timp], iarăși, cei de față, îi ziseră lui Petros: „Cu adevărat ești dintre ei, căci și [tu] ești galileos/ galilean [ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ]!".

|[Cu adevărat ești dintre ei, căci și [tu] ești galileos/ galilean și limba ta se aseamănă (ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει)[338]]|

|[Cu adevărat ești dintre ei, căci și [tu] ești galileos/ galilean și limba ta [este] *clară* (αληθως εξ

---

[336] Fragmentul καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν a fost pus între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. Dar el există în *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*, BYZ, TIS, SCR, GOC, MGK, ed. BOR 1914, 1939, 1988 și 2001, însă nu există în *Codex Vaticanus* și *Codex Sinaiticus*.

[337] Unul dintre Apostolii Domnului.

[338] În GOC. Existentă și în *Codex Alexandrinus*, BYZ, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1914, 1939, 1988 și 2001.

αυτων ει και γαρ γαλιλαιος ει και η λαλια σου *δηλοι*)[339]||

71. Iar el a început *a se blestema* [ὁ δὲ ἤρξατο *ἀναθεματίζειν*[340]] și *a se jura* că [καὶ *ὀμνύναι* ὅτι]: „Nu cunosc pe Omul acesta [despre] care ziceți [οὐκ οἶδα τὸν Ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε]!”.

72. Și îndată a cântat cocoșul pentru a-doua-oară [καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν]. Și Petros *și-a amintit* cuvântul pe care i l-a zis lui Iisus că [καὶ *ἀνεμνήσθη* ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι]: „[Mai] înainte de a cânta cocoșul de-două-ori, de-trei-ori te vei lepăda de Mine!”. Și a început *a plânge* [καὶ ἐπιβαλὼν *ἔκλαιεν*].

---

339 În *Codex purpureus petropolitanus* și *Codex purpureus rossanensis*.

340 Și de aici, de la ἀναθεματίζω avem pe *a anatematiza* [a blestema].

Capitolul 15

1. Și îndată, dimineața [καὶ εὐθὺς πρωῒ], făcând sfat [συμβούλιον ποιήσαντες] arhiereii, cu bătrânii și [cu] învățații și [cu] tot sinedrionul, legându-L pe Iisus [δήσαντες τὸν Ἰησοῦν], L-au luat și L-au predat lui Pilatos[341] [ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ].

2. Și Pilatos L-a întrebat pe El: „Tu ești împăratul iudeilor [Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων]?". Iar El, răspunzându-i lui, zise: „Tu zici [σὺ λέγεις]".

3. Și arhiereii *Îl învinuia* pe El de multe [lucruri] [καὶ *κατηγόρουν* Αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά].

4. Iar Pilatos, iarăși, Îl întrebă pe El, zicând: „Nu răspunzi nimic [οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν]? Vezi de câte Te învinuiesc pe Tine [ἴδε πόσα Σου κατηγοροῦσιν]!

5. Dar Iisus n-a mai răspuns nimic [ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη], astfel încât Pilatos *se minuna* [ὥστε *θαυμάζειν* τὸν Πιλᾶτον].

6. Iar la praznic [κατὰ δὲ ἑορτὴν], [Pilatos] le elibera lor un *întemnițat* [ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα *δέσμιον*], pe care [ei] îl cereau [ὃν παρῃτοῦντο].

7. Și era [atunci] cel-care-se-numea Barabbas [ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς], legat [dimpreună] cu niște răzvrătiți [μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος οἵτινες], [care] făcuseră *omor* în [timpul] răscoalei [ἐν τῇ στάσει *φόνον* πεποιήκεισαν].

8. Și, suind, mulțimea a început *a cere* precum [Pilatos le] făcea lor [καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο *αἰτεῖσθαι* καθὼς ἐποίει αὐτοῖς].

9 Iar Pilatos le-a răspuns lor, zicând: „Vreți să vă eliberez vouă pe împăratul iudeilor [θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων]?".

---

[341] Pentru că N. sg. este Πιλᾶτος.

10. Căci [Pilatos] știa că arhiereii Îl predaseră pe El *din invidie* [ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι *διὰ φθόνον* παραδεδώκεισαν Αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς].

11. Dar arhiereii *au ațâțat* mulțimea [οἱ δὲ ἀρχιερεῖς *ἀνέσεισαν* τὸν ὄχλον] ca, mai degrabă [ἵνα μᾶλλον], să-l elibereze lor pe Barabbas [τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς].

12. Iar Pilatos, răspunzând iarăși, le zise lor [ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς]: „Atunci ce [τί οὖν] [vreți [θέλετε]] să fac [ποιήσω] [cu Cel despre] [care ziceți [ὃν λέγετε]] [că este] împăratul iudeilor [τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων]?[342]”.

|[„Atunci ce vreți să fac [cu] împăratul iudeilor (τί οὖν θέλεται ποιήσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων)?”[343]]|

|[Atunci ce să fac [cu Cel despre] care ziceți [că este] împăratul iudeilor (τι ου ποιηcω ον λεγετε τον βαcιλεα των ϊουδαιων)[344]]|

13. Iar ei[345], iarăși, *au strigat* [οἱ δὲ πάλιν *ἔκραξαν*]: „Răstignește-L pe El [σταύρωσον Αὐτόν]!”.

14. Iar Pilatos le-a zis lor: „Dar ce *rău* a făcut [τί γὰρ ἐποίησεν *κακόν*]?”. Iar ei strigau [și] mai mult [περισσῶς ἔκραξαν]: „Răstignește-L pe El!”.

15. Iar Pilatos, vrând a face pe placul mulțimii [βουλόμενος ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ], le-a eliberat lor pe Barabbas [ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν]. Și L-a dat pe Iisus, *biciuindu-L*, ca să fie răstignit [καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν *φραγελλώσας* ἵνα σταυρωθῇ][346].

---

[342] În acest verset, cuvintele θέλετε și ὃν λέγετε au fost puse între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. Însă ele apar în GOC, SCR, BYZ, TIS, *Codex purpureus petropolitanus*, *Codex purpureus rossanensis*, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[343] În *Codex Alexandrinus*. Existent și în *Codex Vaticanus* și *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[344] În *Codex Sinaiticus*.

[345] Cei din mulțime.

[346] L-a condamnat la răstignire după ce a poruncit ca El să fie biciuit.

16. Iar soldații L-au dus pe El înăuntrul curții [οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον Αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς], care este [în] pretorion[347] [ὅ ἐστιν πραιτώριον], și au adunat-împreună toată *cohorta*[348] [καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν *σπεῖραν*]!

17. Și Îl îmbrăcară pe El [în] *porfiră/ purpură* [καὶ ἐνδιδύσκουσιν Αὐτὸν *πορφύραν*] și Îi puseră Lui, împletind [καὶ περιτιθέασιν Αὐτῷ πλέξαντες], cunună de spin [ἀκάνθινον στέφανον]!

18. Și au început a-L saluta pe El [καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι Αὐτόν], [zicându-I]: „Bucură-Te, împăratul iudeilor [χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων]!”[349].

||[Și au început a-L saluta pe El și a zice: „Bucură-te, împăratul iudeilor (και ηρξαντο ασπαζεσθαι Αυτον και λεγειν· χαιρε ο βασιλευς των ιουδαιων)!”[350]]||

||[Și au început să-L heretisească/ să-L fericească pe El, zicând: „Bucură-Te, împăratul iudeilor (καὶ ἤρχισαν νὰ χαιρετῶσιν Αὐτόν, λέγοντες· Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων·)!”[351].]||

19. Și [ei Îi] băteau capul Lui [cu] trestie [καὶ ἔτυπτον Αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ] și Îl scuipau pe El [καὶ ἐνέπτυον Αὐτῷ] și plecându-și genunchii se închinau Lui [καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν Αὐτῷ][352].

20. Și dacă și-au bătut joc de El [καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν Αὐτῷ], L-au dezbrăcat pe El de porfiră [ἐξέδυσαν Αὐτὸν

---

[347] *Praetorium*-ul era *sala de judecată* a pretorului, *cf. DEX 2009*. În cazul nostru: a lui Pilatos. Acum, pe locul praetoriumului lui Pilat, se află mănăstirea romano-catolică *Ecce Homo* [Iată omul]*!*, cf. http://en.wikipedia.org/wiki/Ecce_Homo_%28church%29.

[348] O unitate romană de infanterie formată din circa 600 de soldați, *cf. DEX 2009* și *Gingrich Greek Lexicon*.

[349] La fel este și în *Codex Alexandrinus, Codex Vaticanus, Codex Bezae Cantabrigiensis*.

[350] În *Codex purpureus petropolitanus, Codex purpureus rossanensis, Codex Sinaiticus*.

[351] În MGK.

[352] Se închinau Lui în batjocură.

τὴν πορφύραν] și L-au îmbrăcat pe El [în] veșmintele Lui [καὶ ἐνέδυσαν Αὐτὸν τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ]. Și L-au dus pe El ca să-L răstignească pe El [καὶ ἐξάγουσιν Αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν Αὐτόν].

21. Și îl siliră [pe] un trecător [καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα], [pe] Simon Chirineos[353] [Σίμωνα Κυρηναῖον] – venind de la câmp [ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ], pe tatăl lui Alexandros[354] și Rufos[355] [τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου] –, ca să ia crucea Lui [ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν Αὐτοῦ].

22. Și L-au dus pe El la locul *Golgota*[356] [καὶ φέρουσιν Αὐτὸν ἐπὶ *τὸν Γολγοθᾶν* τόπον], care se traduce [prin] *Locul Căpățânii* [ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον *Κρανίου Τόπος*].

23. Și i-au dat Lui vin amestecat-cu-smirnă [καὶ ἐδίδουν Αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον]! Dar El n-a luat [Ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν] [băutura].

24. Și L-au răstignit pe El [καὶ σταυροῦσιν Αὐτὸν]. Și împărțiră veșmintele Lui [καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ], aruncând sorțul pentru ele [βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ], [ca să vadă] care ce să ia [τίς τί ἄρῃ].

25. Și era ceasul al treilea [ἦν δὲ ὥρα τρίτη] [din zi]. Și L-au răstignit pe El [καὶ ἐσταύρωσαν Αὐτόν].

26. Și inscripția *învinuirii* Lui era scrisă [καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ *τῆς αἰτίας* Αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη]: „Împăratul iudeilor [ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων]”.

27. Și cu El răstigniră doi tâlhari [καὶ σὺν Αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς]: unul [în] cele din dreapta și altul [în] cele din stânga Lui [ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων Αὐτοῦ].

28. [*[357]]

---

[353] N. sg.: Κυρηναῖος.
[354] N. sg.: Ἀλέξανδρος.
[355] N. sg.: Ῥοῦφος.
[356] N. sg.: Γολγοθᾶ.
[357] În NA28, BNT și GNT lipsește cu totul versetul 28.

||[Şi s-a împlinit Scriptura [care] zice: „Şi cu cei fărădelege a fost socotit (Καὶ ἐπληρώθη ἡ Γραφὴ ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη)[358]”[359]||

29. Şi cei care treceau *Îl blasfemiau* pe El [καὶ οἱ παραπορευόμενοι *ἐβλασφήμουν* Αὐτὸν], clătinându-şi capetele lor şi zicând [κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες]: „Aha [οὐὰ][360], cel-care-dărâmă templul şi îl zideşte în trei zile [ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις]!

30. Mântuieşte-Te pe Tine Însuţi coborându-Te de pe cruce [σῶσον Σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ]!”.

31. Asemenea şi arhiereii [ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς], bătându-şi joc [de El] unii către alţii [ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους], [dimpreună] cu învăţaţii, ziceau [μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον]: „[Pe] alţii i-a mântuit, [dar] pe Sine nu poate a Se mântui [ἄλλους ἔσωσεν,Ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι]!

32. Hristos, împăratul lui Israil [ὁ Ηριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ], coboară acum de pe cruce [καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ], ca să vedem şi să credem [ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν]!”. Şi cei răstigniţi [împreună] cu El Îl mustrau pe El [καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν Αὐτῷ ὠνείδιζον Αὐτόν].

33. Şi fiind ceasul al şaselea [καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης], s-a făcut *întuneric* peste tot pământul [*σκότος* ἐγένετο ἐφ’ ὅλην τὴν γῆν] până la ceasul al nouălea [ἕως ὥρας ἐνάτης].

---

[358] Un fragment din Is. 53, 12, LXX: „şi în[tre] cei fărădelege a fost socotit [καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη]”.

[359] În BYZ, GOC, MGK, *Codex purpureus rossanensis*, VUL [et adimpleta est Scriptura quae dicit et cum iniquis reputatus est], *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 şi 2001. Versetul însă lipseşte cu totul în *Codex Sinaiticus, Codex Bezae Cantabrigiensis, Codex Alexandrinus, Codex Vaticanus*.

[360] Interjecţie care exprimă *uimirea batjocoritoare*, *cf. Gingrich Greek Lexicon*.

34. Și, la ceasul al nouălea [καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ], Iisus a strigat [cu] glas mare [ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ]: „Eloi, Eloi, lema sabahtani [Ελωι Ελωι λεμα σαβαχθανι][361]?”. Care înseamnă, traducându-se [ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον]: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, întru ce M-ai părăsit pe Mine [ὁ Θεός Μου ὁ Θεός Μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές Με]?”[362].

||[„Eloi, Eloi, lima sabahtani (Ἐλωῒ Ἐλωΐ, λιμᾶ σαβαχθανί)?”[363]]|

||[Și, la ceasul al nouălea, Iisus a strigat cu glas mare, zicând: „Eloi, Eloi, lama sabahtani?”. [Și] care, traducându-se, înseamnă: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit (καὶ τὴν ὥραν τὴν ἐννάτην ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ φωνῆς μεγάλης, λέγων· Ἐλωΐ, Ἐλωΐ, λαμᾶ σαβαχθανί τὸ ὁποῖον μεθερμηνευόμενον εἶναι, Θεὲ Μου, Θεὲ Μου, διὰ τί Μὲ ἐγκατέλιπες)?”[364]]|

||[„Eloi, Eloi, lama sabahtani?”. Care înseamnă, traducându-se: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, întru ce M-ai părăsit (Ελωι Ελωι λαμα σαβαχθανει ο εστι μεθερμηνευομενον· ο Θεος Μου ο Θεος Μου εις τι Με εγκατελιπες)?”[365]]|

||[„Ili, Ili lama zaftni?”. Care înseamnă, traducându-se: „Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu, întru ce M-ai părăsit pe Mine (Ηλει Ηλει λαμα ζαφθνει ο εστιν μεθερμηνευομενον ο Θσ̄ Μου ο Θσ̄ Μου εισ τι ωνιδισασ Με)?”[366]]|

---

[361] Cuvinte rostite în limba aramaică, care înseamnă: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?”.

[362] Și în *Codex Sinaiticus*.

[363] În GOC, BYZ, *Codex Alexandrinus*.

[364] În MGK. Același text și în VUL [et hora nona exclamavit Iesus voce magna dicens Heloi Heloi lama sabacthani quod est interpretatum Deus Meus Deus Meus ut quid dereliquisti Me], ed. BOR 1988 și 2001.

[365] În *Codex purpureus petropolitanus* și *Codex purpureus rossanensis*.

[366] În *Codex Bezae Cantabrigiensis* (ed. Londra, 1864, p. 323):

|[„Eloi, Eloi lama zabaftani?”.

Care înseamnă, traducându-se: „Dumnezeul Meu, [Dumnezeul Meu], întru ce M-ai părăsit pe Mine (Ελωῒ Ελωῒ λαμα ζαβαφθανει ο εστιν μεθερμηνευομενον ο Θσ̅ Μου εισ τι εγκατελιπες Με)?”[367]]|

35. Și unii [dintre] cei care stăteau [acolo], auzind, ziceau [καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον]: „Vezi, pe Ilias îl strigă [ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ]!”.

36. Iar unul alergând [δραμὼν δέ τις] [și (καὶ)[368]] umplând buretele [cu] *oțet-de-vin* [γεμίσας σπόγγον *ὄξους*], punându-l [în] trestie [περιθεὶς καλάμῳ], I-a dat Lui să bea, zicând [ἐπότιζεν Αὐτόν λέγων]:

„Lăsați să vedem dacă vine Ilias [pentru] a-L coborî pe El [ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν Αὐτόν]!”.

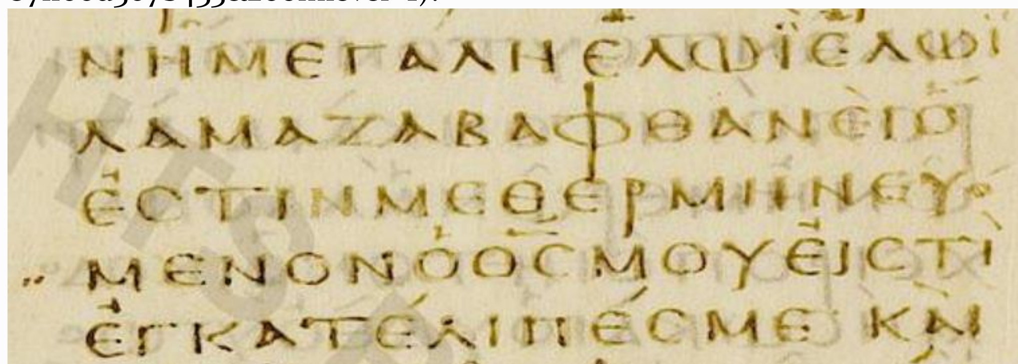
37. Iar Iisus, scoțând glas mare, Și-a-dat-duhul [ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν].

ηλει ηλει λαμα ζαφθανει

ο εστιν μεθερμηνευομενον

ο θσ̅ μου ο θσ̅ μου εισ τι ωνιδισασ με

367 În *Codex Vaticanus* (p. 1302, col. 3, primul paragraf de sus, cf. http://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209/1306?sid=1db4a4f686af01204587ff66d367b433&zoomlevel=1):

ΝΗΜΕΓΑΛΗΕΛΩΪΕΛΩΪ
ΛΑΜΑΖΑΒΑΦΘΑΝΕΙΟ
ΕϹΤΙΝΜΕΘΕΡΜΗΝΕΥ
ΜΕΝΟΝΟΘϹΜΟΥΕΙϹΤΙ
ΕΓΚΑΤΕΛΙΠΕϹΜΕΚΑΙ

368 Conjuncția e pusă între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT și ea nu există în *Codex Vaticanus*. Dar ea există în BYZ, GOC, MGK, SCR, TIS, VUL [et], *Codex Bezae Cantabrigiensis*, *Codex Sinaiticus*, *Codex Alexandrinus*, *Codex purpureus petropolitanus* și *Codex purpureus rossanensis*.

38. Și catapet[e]asma templului s-a rupt întru două [καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο], de sus [și] până jos [ἀπ’ ἄνωθεν ἕως κάτω].

39. Iar centurionul [δὲ ὁ κεντυρίων], cel care stătea în fața Lui [ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας Αὐτοῦ], văzând că astfel Și-a-dat-duhul, a zis [ἰδὼν ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν]:

„Cu adevărat Omul acesta era Fiul lui Dumnezeu [ἀληθῶς οὗτος ὁ Ἄνθρωπος Υἱὸς Θεοῦ ἦν]!”.

40. Dar erau și femei privind de departe [ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι]. În[tre] care [erau] și Maria Magdalini[369] și Maria, mama lui Iacovos cel Mic și a lui Iosis[370], și Salomi [ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη],

41. care, [și] când [Iisus] era în Galilea [αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ], Îi urmaseră Lui și Îi slujeau Lui [ἠκολούθουν Αὐτῷ καὶ διηκόνουν Αὐτῷ], [dar] și multe altele [καὶ ἄλλαι πολλαὶ] care-se-suiseră-împreună-cu El întru Ierusalime [αἱ συναναβᾶσαι Αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα].

42. Și fiind deja seară [καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης], când era pregătirea, care este înaintea sabatului [ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ ὅ ἐστιν προσάββατον],

43. venind Iosif [ἐλθὼν Ἰωσὴφ] [cel [ὁ][371]] din Arimatea[372] [ἀπὸ Ἁριμαθαίας], sfetnic [cu] bun-chip

---

[369] Forma de N. sg.: Μαγδαληνή.

[370] Forma de N. sg: Ἰωσῆς.

Iar mama *vitregă* a Sfântului Iacovos cel Mic, Primul Patriarh al Ierusalimului (*cf.* http://ro.orthodoxwiki.org/Apostolul_Iacov_cel_Drept), și a Sfântului Apostol Iosis (cf. http://ro.orthodoxwiki.org/Apostolul_Iust), doi dintre *fiii* Sfântului Iosif Logodnicul, este Maica Domnului.

[371] Articolul este pus între paranteze drepte în NA28, BNT și GNT. El există însă în BYZ, GOC, MGK.

[372] Forma de N. sg.: Ἁριμαθαία.

[εὐσχήμων βουλευτής], care și acela era așteptând Împărăția lui Dumnezeu [ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ], îndrăznind [τολμήσας][373], a intrat la Pilatos [εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον] și a cerut trupul lui Iisus [καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ].

44. Iar Pilatos s-a minunat că [Iisus] deja a murit [ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν]. Și chemând [pe] centurion, l-a întrebat pe el dacă [Iisus] deja a murit [καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν]!

45. Și aflând de la centurion [καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος], i-a dăruit lui Iosif trupul [lui Iisus] [ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ].

46. Și [Iosif] cumpărând *pânză/ giulgiu* [καὶ ἀγοράσας *σινδόνα*] [și] coborându-L pe El [de pe cruce] [καθελὼν Αὐτὸν], L-a înfășurat [pe El în] giulgiu [ἐνείλησεν τῇ σινδόνι]. Și Îl puse pe El în mormânt [καὶ ἔθηκεν Αὐτὸν ἐν μνημείῳ], care era scobit în piatră [ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας], și *a rostogolit* o piatră la ușa mormântului [καὶ *προσεκύλισεν* λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου].

47. Iar Maria Magdalini și Maria, [mama] lui Iosis[374] [ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος], priveau unde L-a pus [ἐθεώρουν ποῦ τέθειται][375].

|[Maria, mama lui Iosis (Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰωσῆ)[376]]|

---

[373] Îndrăznirea cea bună. Îndrăznirea pentru a face binele.

[374] Din nou e pomenită Maica Domnului, pentru că ea este *mama vitregă* a Sfântului Iosis, *fiul* Sfântului Iosif Logodnicul.

[375] Unde a pus Sfântul Iosif din Arimatea trupul Domnului.

[376] În MGK, ed. BOR 1988 și 2001.

ÎPS Bartolomeu Anania, știind că Sfântul Iosis e cunoscut și ca *Iosif* sau *Barsaba Iust*, *cf.* http://ro.orthodoxwiki.org/Apostolul_Iust, a folosit la Mc. 15, 40 și 47 doar grafia *Iosif*.

Capitolul 16

1. Și trecând sabatul [καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου], Maria Magdalini și Maria, [mama] lui Iacovos[377], și Salomi [Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ Σαλώμη], au cumpărat aromate, ca, venind, să-L ungă pe El [ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν Αὐτόν].

||[Maria Magdalini și Maria, mama lui Iacovos, și Salomi (Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη)[378]]|

||[și mergând au cumpărat aromate ca să-L ungă pe El (και πορευθεισαι ηγορασαν αρωματα ἵνα Αυτον αλιψωισν)][379]|

2. Și foarte de dimineață [καὶ λίαν πρωῒ], [în] prima [zi] a sabatelor [τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων], [femeile] veniră la mormânt [ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον], [văzând] răsărind soarele [ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου].

3. Și ziceau între ele: „Cine ne va rostogoli nouă piatra de la ușa mormântului [τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου]?!”.

4. Și, privind, văzură că piatra fusese-rostogolită [καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος]; căci era foarte mare [ἦν γὰρ μέγας σφόδρα].

5. Și, intrând întru mormânt, au văzut un tânăr șezând în cele de-a dreapta [καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ

---

[377] Adică *Maica Domnului*. Pentru că se referă din nou la Sfântul Iacovos, Patriarhul Ierusalimului, *fiul* Sfântului Iosif Logodnicul, căruia îi era *mamă vitregă*.

Însă cuvântul *mamă* nu apare în NA28, BNT, GNT, GOC, SCR, *Codex Alexandrinus, Codex Sinaiticus, Codex Vaticanus, Codex purpureus rossanensis, Codex Ephraemi Syri rescriptus* [*NT*, ed. Lipsiae 1843], VUL [Maria Iacobi], TIS, BYZ, WYC.

[378] În MGK, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001.

[379] Așa arată tot Mc. 16, 1 în *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς], îmbrăcat [în] stolă/ veșmânt alb [περιβεβλημένον στολὴν λευκήν] și s-au uimit [καὶ ἐξεθαμβήθησαν].

6. Iar el le zise lor: „Nu vă uimiți [μὴ ἐκθαμβεῖσθε]! Căutați pe Iisus Nazarinosul, Cel-care-a-fost-răstignit [Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον]? A înviat [ἠγέρθη]! Nu este aici [οὐκ ἔστιν ὧδε]! Vedeți locul unde L-au pus pe El [ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν Αὐτόν]!

7. Ci mergeți [și] spuneți Ucenicilor Lui [ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς Μαθηταῖς Αὐτοῦ] și lui Petros [καὶ τῷ Πέτρῳ][380] că: <[El] *merge-înaintea* voastră întru Galilea [ὅτι *προάγει* ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν]! Acolo Îl veți vedea pe El, precum v-a spus vouă [ἐκεῖ Αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν]>”.

8. Și ieșind, au fugit de la mormânt [καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου]. Căci ele erau-cuprinse de *tremur* și de *extaz* [εἶχεν γὰρ αὐτὰς *τρόμος* καὶ *ἔκστασις*]. Și n-au zis nimănui nimic; căci se temeau [καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν· ἐφοβοῦντο γάρ][381].

---

[380] Care, pe atunci, era *un apostat*, ca unul care *se lepădase* de Domnul.

[381] În *Codex Vaticanus*, *Evanghelia după Marcos* se termină aici. La fel se termină și în *Codex Sinaiticus*. În *Codex Bezae Cantabrigiensis*, Evanghelia de față se termină în Mc. 16, 15. *Codex Alexandrinus* are întreg cap. 16, cu 20 de versete, și *nu conține* paragraful final prezentat de către NA28. Nici în *Codex Vaticanus*, nici în *Codex Sinaiticus* și nici în *Codex Bezae Cantabrigiensis* nu există *partea finală* prezentată de NA 28. Adică de la: „Iar toate poruncile-care-au-fost-date...”. Însă în *Codex Bezae Cantabrigiensis*, în latină, se specifică faptul că textul de la Mc. 16, 9-15 *nu aparține Evangheliei după Marcos* ci versetele aparțin unui copist.

În *Codex purpureus rossanensis*, la începutul versetul al 9-lea apare semnul: ||. Poate cu sensul că versetele sunt *în plus* față de original. Și codexul se sfârșește în Mc. 16, 14, fără să termine versetul.

Codex Ephraemi Syri rescriptus ne prezintă tot cap. 16 și *nu apare* nici în el *finalul* versetului al 8-lea din NA28.

În *Codex Washingtonianus A* avem Mc. 16, 9-20 dar nu avem nici aici finalul v. 8 din NA28.

Iar toate poruncile-care-au-fost-date, le-au vestit, pe scurt, lui Petros și celor dimprejurul [lui] (πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν). Iar după acelea, și Însuși Iisus a trimis prin acelea, de la răsărit și până la apus (μετὰ δὲ ταῦτα καὶ Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν), propovăduirea sfântă și nestricăcioasă a mântuirii celei veșnice. Amin (τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας. ἀμήν)[382].

9. Iar [Iisus], înviind dimineața, [în] prima [zi] a sabatului [ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου][383], S-a arătat prima-oară Mariei Magdalini [ἐφάνη πρῶτον

Însă versetul al 14-lea din *Codex Washingtonianus A* e nespus de mare în comparație cu dimensiunile versetului din alte codexuri.

[382] Paragraful acesta, în BNT, ediția anterioară, a 27-a, a lui NA28, era pus între *patru paranteze drepte*: două la început și două la sfârșitul textului. Tot între paranteze drepte avem acest *text final* al Evangheliei și în GNT. Iar atât în GNT cât și în BNT, Mc. 16, 9-20 e pus între patru paranteze drepte. Pentru că Mc. 16, 8 e considedat *finalul* Evangheliei de față. Însă, în NA28, *nu mai e pusă* între paranteze drepte nicio parte dintr-un verset sau vreun calup de versete din cap. al 16-lea iar Evanghelia se termină odată cu versetul al 20-lea.

Unde găsim însă acest text? În MOF (ed. din 1913), ca parte componentă a lui Mc. 16, 20: „But they gave Peter and his companions a brief account of all these injunctions. And, after that, Jesus Himself sent out by means of them from east to west the sacred and imperishable message of eternal salvation [Iar ei i-au dat lui Petru și însoțitorilor săi o scurtă dare de seamă despre toate acele porunci. Și, după aceea, Iisus Însuși a trimis, prin intermediul lor, de la răsărit [și] până la apus, învățătura sfântă și nestricăcioasă a mântuirii celei veșnice".

Tot ca parte componentă a lui Mc. 16, 20 îl regăsim și în MRC [ed. din 2003]: „And they promptly reported all these instructions to Petros and his companions. And afterward, Yeshua Himself sent out through them from east to west the imperishable proclamation of eternal salvation [Iar ei, îndată, au trimis toate aceste învățături lui Petros și însoțitorilor săi. Și, după aceea, Iisus Însuși a trimis prin ele, de la răsărit [și] până la apus, propovăduirea nestricăcioasă a mântuirii celei veșnice". În MNT (ed. din 1998) el apare la Mc. 16, 8: „Alles Gebotene aber meldeten sie denen um Petros eilig. Danach aber schickte auch Jesus selbst vom Osten und bis zum Westen durch sie aus die heilige und unvergängliche Verkündigung des ewigen Heils. Amen".

[383] În prima zi de după sabat, de după sâmbătă, pentru că toate zilele evreii le numără *în funcție* de ziua sabatului.

Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ], din care scosese cei șapte demoni [παρ’ ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια].

10. Aceea, mergând, a vestit pe cei [care] fuseseră cu El [ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ’ Αὐτοῦ γενομένοις] [și care erau] jelind și plângând [πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν]!

11. Și aceia[384] auzind că [Iisus este] viu [κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ] și [că] a fost văzut de către ea, n-au crezut [καὶ ἐθεάθη ὑπ’ αὐτῆς ἠπίστησαν].

12. Iar după acelea [μετὰ δὲ ταῦτα], S-a arătat umblând [ἐφανερώθη περιπατοῦσιν] [la] doi dintre ei [δυσὶν ἐξ αὐτῶν], în alt chip [ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ], mergând întru câmp [πορευομένοις εἰς ἀγρόν]!

13. [Iar] aceia, plecând, au vestit celorlalți [κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς]! Și nici pe aceia [nu] i-au crezut [οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν].

14. [Dar [δὲ][385]] pe urmă [ὕστερον], întinzându-se ei, cei doisprezece [ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα], S-a arătat [ἐφανερώθη] și i-a mustrat [pentru] *necredința* lor [καὶ ὠνείδισεν *τὴν ἀπιστίαν* αὐτῶν] și [pentru] *împietrirea-inimii* [καὶ σκληροκαρδίαν]. Căci [pe] cei-care-L-au-văzut pe El înviat, nu i-au crezut [ὅτι τοῖς θεασαμένοις Αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν].

15. Și le-a zis lor: „Mergeți întru toată lumea [πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα] [și] propovăduiți Evanghelia [la] toată făptura [κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει]!

16. Cel-care-a-crezut și s-a botezat se va mântui [ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται], iar cel-care-n-a-crezut se va osândi [ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται].

---

[384] Sfinții Apostoli.

[385] Conjuncția e pusă între paranteze drepte în NA28. Dar ea pare în *Codex purpureus rossanensis*, *Codex Alexandrinus*, *Codex Bezae Cantabrigiensis*.

17. Iar celor-care-au-crezut [δὲ τοῖς πιστεύσασιν] le vor urma aceste semne [σημεῖα ταῦτα παρακολουθήσει]: în numele Meu vor scoate demoni [ἐν τῷ ὀνόματί Μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν], [în] limbi noi vor grăi [γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς],

18. [și în mâini (καὶ ἐν ταῖς χερσὶν)[386]] șerpi vor lua [ὄφεις ἀροῦσιν], și [dacă] or să bea ceva de moarte nu va să-i vatăme pe ei [κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ], peste cei bolnavi mâinile își vor pune și bine le va fi [ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἕξουσιν]".

19. Apoi, Domnul Iisus [ὁ μὲν οὖν Κύριος Ἰησοῦς], după [ce] a vorbit [cu] ei [μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς], *a fost luat* întru cer [*ἀνελήμφθη* εἰς τὸν οὐρανὸν] și *a șezut* [în] cele de-a dreapta ale lui Dumnezeu [καὶ *ἐκάθισεν* ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ].

20. Iar aceia, ieșind, au propovăduit pretutindeni [ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ], Domnul lucrând-împreună [cu ei] [τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος[387]]. Și [El] *întărea* cuvântul [καὶ τὸν λόγον *βεβαιοῦντος*][388] prin semnele [care] urmau-după [διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων] [vestirea Evangheliei][389].

||[Și [El] întărea *propovăduirea* prin *minunile* [care] urmau-după (καὶ βεβαιοῦντος *τὸ κήρυγμα* διὰ τῶν ἐπακολουθούντων *θαυμάτων*) [aceea][390]]||

[Amin![391]].

---

386 În NA28 fragmentul e pus între paranteze drepte. El nu apare în *Codex Alexandrinus* dar apare în *Codex Ephraemi Syri rescriptus*:

ΚΑΙΕΝΤΑΙΣΧΕΡΣΙ̅ .

387 De aici avem noi *definiția* vieții și a slujirii ortodoxe: *împreună-lucrarea/ sinergia* cu Dumnezeu. Pentru că în viața noastră și în slujba Bisericii, tot lucrul bun îl facem *împreună* cu Dumnezeu.

388 Propovăduit de către Sfinții Apostoli.

389 Text prezent și în *Codex Alexandrinus*, *Codex Ephraemi Syri rescriptus*, *Codex Washingtonianus A*, BNT, GNT, BYZ, SCR, TIS, VUL.

390 În MGK.

[391] *Amin*-ul final nu apare în NA28, *Codex Alexandrinus*, *Codex Ephraemi Syri rescriptus*, GNT, BNT, VUL, WSL, VUC, NOV, NRV dar apare în *Codex Washingtonianus A*, *Codex Bezae A*, GOC, SCR, *Biblia de la 1688*, ed. BOR 1988 și 2001, R60, KJV, BUL, ASV, SRV, CNS, YLT, TBM.

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș